

INCURSIUNE ÎNTR-UN NOU MOD DE VIAȚĂ

Creativitatea

Descătușarea forțelor interioare

OSHO

INCURSIUNE ÎNTR-UN NOU MOD DE VIAȚĂ

Creativitatea

Descătușarea forțelor interioare

OSHO

Osho

Creativitatea

Descătușarea forțelor interioare

Traducere din limba engleză

Lidia Grădinaru

Editura LITERA

2014

LITERA®

Creativity. Unleashing the Forces Within

Editor/Compiler: Osho International Foundation

Copyright © 1999 OSHO International Foundation, Elveția,

www.osho.com/copyrights

2014 Grup Media Litera

Toate drepturile rezervate

Materialul de față constă în răspunsurile date de Osho unei audiențe largi, selectate din diverse conferințe ale lui Osho. Toate conferințele lui Osho au fost publicate sub formă de cărți și sunt de asemenea disponibile sub formă de înregistrări audio originale. Înregistrările audio și arhiva completă a conferințelor sale pot fi găsite în cadrul bibliotecii online OSHO, pe www.osho.com.

OSHO este o marcă înregistrată a OSHO International Foundation, www.osho.com/trademarks.

Editura Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România

tel.: 021 319 63 93; 0752 101 777

e-mail: comenzi@lira.ro

Ne puteți vizita pe

www.litera.ro

Creativitatea

Descătușarea forțelor interioare

Editor/Compiler: Osho International Foundation

Copyright © 2014 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Copertă: Florentina Tudor

Tehnoredactare și prepress: Ana Cioclo

ISBN ePUB: 978-606-741-447-9

ISBN PDF: 978-606-741-448-6

ISBN Print: 978-606-741-230-7

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

elefant

O persoană creatoare este cea care are putere de pătrundere, care vede lucruri pe care nimeni nu le-a mai văzut, care aude lucruri pe care nimeni nu le-a mai auzit – asta înseamnă creativitate.

Cuvânt înainte

Parfumul libertății

Creativitatea este cea mai mare rebeliune din existență. Dacă vrei să creezi, trebuie să scapi de toate condiționările, altfel creativitatea ta nu va fi decât o copiere, va fi doar o copie la indigo. Poți să fii creator numai dacă ai personalitate, dacă nu ți-ai însușit psihologia mulțimii. Psihologia mulțimii nu e creatoare; ea implică o viață mecanică, de azi pe mâine, ce nu cunoaște dansul, cântecul, bucuria.

Creativitatea este cea mai mare rebeliune din existență.

Creatorul nu poate urma cărarea bătătorită. El trebuie să-și caute propriul drum, să se descurce în jungla vieții de unul singur, trebuie să se retragă din mintea gloatei, din psihologia colectivă. Mintea colectivă este cea mai redusă minte din lume – chiar și așa-ziii idioți sunt superiori idioțeniei colective. Dar colectivitatea are modul ei de a corupe: ea îi respectă pe oameni, îi cinstește pe oameni dacă ei susțin mai departe că drumul minții colective este singurul drum bun.

În trecut, creatorii de toate felurile – pictori, dansatori, muzicieni, poeți, sculptori – au trebuit să renunțe la respectabilitate din pură necesitate. Ei au fost nevoiți să ducă o viață boemă, o viață de vagabonzi, pentru că asta era singura lor posibilitate de a fi creatori. În viitor, nu va mai fi nevoie să fie așa. Dacă mă înțelegi, dacă simți că în ceea ce spun eu există adevăr, pe viitor n-ai să mai ai nevoie să duci o viață boemă. Viața boemă este un produs secundar al vieții fixe, ortodoxe, convenționale, respectabile.

Efortul meu are ca scop distrugerea minții colective, astfel încât individul să fie liber să fie el însuși. Atunci nu va mai fi nici o problemă; atunci vei putea trăi așa cum vrei. De fapt, omenirea se va naște cu adevărat numai în ziua în care individul va fi respectat în răzvrătirea lui. Omenirea nu s-a născut încă, ea se află

încă în uter. Ce vezi tu ca omenire e doar un fenomen iluzoriu, o scamatorie.

Fiecărui individ trebuie să i se dea libertate absolută de a fi el însuși, de a exista în felul lui. Și, firește, să nu se bage nimeni peste el – asta face parte din libertate. Nimeni nu trebuie să se bage peste nimeni.

Dar în trecut, fiecare își băga nasul în treburile celuilalt, chiar și în treburile absolut particulare, care n-au nici o legătură cu societatea. De exemplu, te îndrăgostești de o femeie – ce are de a face asta cu societatea? E o problemă pur personală, un fenomen intim, nu se vinde la tarabă. Dacă două persoane sunt de acord să se lege prin iubire, societatea n-ar trebui să intervină în treaba asta. Dar societatea intervine cu toate accesoriile ei, pe căi directe, pe căi indirecte. Între îndrăgostiți va sta polițistul, între îndrăgostiți va sta magistratul. Și ca și cum asta nu e de ajuns, societatea a creat un superpolițist, pe Dumnezeu, care să aibă grijă de toate.

Creativitatea este parfumul libertății individuale.

Ideea de Dumnezeu este cea a unui curios care se uită pe gaura cheii, nelăsându-te să ai intimitate nici chiar în baie, care trage continuu cu ochiul la tot ce faci. Lucrul ăsta e urât! Toate religiile din lume spun că Dumnezeu e permanent cu ochii pe tine, te urmărește continuu – ăsta e un lucru urât, ce fel de Dumnezeu e ăsta? El n-are altceva de făcut decât să urmărească pe toată lumea, să umble după toată lumea? Pare să fie detectivul suprem! Omenirea are nevoie de un sol nou – solul libertății. Stilul de viață boem a fost o reacție, o reacție necesară, dar dacă viziunea mea are succes, atunci nu va mai exista viață boemă, pentru că nu va mai exista nici o așa-zisă minte colectivă care să încerce să îi domine pe oameni. Atunci fiecare se va simți bine în pielea lui, va fi în largul său. Bineînțeles, nu trebuie să te bagi peste nimeni, dar, în ceea ce privește viața ta, trebuie să ți-o trăiești după bunul plac. Numai atunci există creativitate. Creativitatea este parfumul libertății individuale.

Pregătirea pânzei

Odată ce patologia dispare, fiecare devine creator. Lucrul ăsta trebuie înțeles cât mai bine: numai oamenii bolnavi sunt distructivi. Oamenii sănătoși sunt creatori. Creativitatea este un fel de parfum al adevăratei sănătăți. Când o persoană este cu adevărat sănătoasă și întreagă, creativitatea vine în mod firesc, îndemnul de a crea apare în mod firesc.

Cei trei „C“

Omenirea a ajuns acum la o răscruce. Am trecut de faza omului unidimensional, am epuizat această fază. Acum avem nevoie de o făptură umană îmbunătățită, tridimensională. Eu numesc aceste trei dimensiuni cei trei „C“. Primul C este conștiința, al doilea C este compasiunea, al treilea C este creativitatea.

Conștiința înseamnă a fi, compasiunea înseamnă a simți, creativitatea înseamnă a acționa. Viziunea mea despre noua ființă umană este că ea trebuie să fie simultan toate trei. Te supun la cea mai mare provocare din câte există, la cea mai grea sarcină de îndeplinit. Trebuie să fii la fel de contemplativ ca Buddha, la fel de iubitor precum Krishna, la fel de creator ca Michelangelo, ca Leonardo da Vinci. Trebuie să fii toate laolaltă, simultan. Numai atunci totalitatea ta va fi împlinită; altfel, în tine ceva va continua să lipsească. Poți să ajungi pe un vârf foarte înalt dacă ești unidimensional, dar vei fi doar un vârf. Eu aș vrea să fii întregul lanț al munților Himalaya, nu doar un vârf, ci vârfuri peste vârfuri.

Omul unidimensional a eșuat. El n-a fost în stare să creeze un pământ frumos, n-a fost în stare să creeze paradisul pe pământ. A eșuat lamentabil! A creat câțiva oameni frumoși, dar n-a putut transforma întreaga omenire, nu a putut să ridice conștiința întregii omeniri. Doar câțiva indivizi ici și colo au ajuns luminați. Asta n-o să se mai întâmple. Ne trebuie mai mulți oameni luminați, și luminați în mod tridimensional.

Asta e definiția mea pentru omul nou.

Buddha nu a fost poet, dar oamenii noi, cei care acum vor deveni buddha vor fi poeți. Când spun „poet“, nu vreau să spun că trebuie să scrii poezii, ci că trebuie să fii poetic.

Logica este seacă, poezia este vie. Logica nu știe să danseze. Logicii îi este imposibil să danseze. Dacă ai vedea logica dansând, ar fi ca și cum l-ai vedea pe Mahatma Gandhi dansând! Ar arăta foarte caraghios. Poezia știe să danseze; poezia este dansul inimii. Logica nu poate să iubească; ea poate să-ți vorbească de iubire, dar nu poate să iubească; iubirea pare să fie illogică. Numai poezia

poate să iubească, numai poezia poate să facă saltul în paradoxul iubirii.

Logica este rece, foarte rece; e bună în ceea ce privește matematica, dar nu e bună în ceea ce privește omenirea. Dacă omenirea ar deveni prea logică, atunci omenirea ar dispărea; atunci ar exista numai cifre, nu ființe omenești – cifre înlocuibile.

Poezia, iubirea și simțirea îți dau adâncime, căldură. Devii mai moale, îți pierzi răceala. Devii mai uman. Buddha e suprauman, nu există nici o îndoială în privința asta, dar el își pierde dimensiunea umană. El e nepământean. El are frumusețea de a fi nepământean, dar nu are frumusețea pe care o are Zorba Grecul. Zorba este atât de pământean! Aș vrea ca tu să fii și Zorba, și Buddha în același timp, nu Zorba Grecul, ci Zorba Buddha. Omul trebuie să fie contemplativ, dar nu împotriva simțirii. Trebuie să fie contemplativ, dar plin de simțire, să debordeze de iubire. Și trebuie să fie creator. Dacă iubirea ta e doar un simțământ și nu e transpusă în faptă, ea nu va afecta omenirea la o scară mai mare. Trebuie să faci din ea o realitate, trebuie să o materializezi.

Aș vrea ca tu să fii și Zorba, și Buddha în același timp, nu Zorba Grecul, ci Zorba Buddha. Omul trebuie să fie contemplativ, dar nu împotriva simțirii. Trebuie să fie contemplativ, dar plin de simțire, să debordeze de iubire. Și trebuie să fie creator.

Acestea sunt cele trei dimensiuni ale tale: ființa, simțirea, acțiunea. Acțiunea conține creativitate, creativitate de toate tipurile – muzică, poezie, pictură, sculptură, arhitectură, știință, tehnologie. Simțirea conține tot ce este estetic – iubirea, frumusețea. Iar ființa conține conștiința, meditația, conștientizarea.

Relaxarea în acțiune

Mai întâi trebuie înțelese natura activității și curente ascunse în ea, altfel relaxarea nu e cu putință. Chiar dacă vrei să te relaxezi, îți va fi imposibil s-o faci dacă n-ai urmărit, n-ai observat, nu ți-ai dat seama de natura activității tale, pentru că activitatea nu e un fenomen simplu. Mulți oameni ar vrea să se relaxeze, dar nu se pot relaxa. Relaxarea seamănă cu înflorirea – n-o poți forța. Trebuie să înțelegi întregul fenomen – de ce ești atât de activ, de ce ești atât de ocupat cu activitatea, de ce ești obsedat de ea.

Relaxarea seamănă cu înflorirea – n-o poți forța.

Ține minte două cuvinte: unul este „acțiune“, celălalt este „activitate“. Acțiunea nu înseamnă activitate. Activitatea nu înseamnă acțiune. Naturile lor sunt diametral opuse. Acțiunea este atunci când situația o cere, și tu acționezi, răspunzi. Activitatea e atunci când situația nu contează, ea nu e un răspuns; ești atât de fără astâmpăr în interior, încât situația e doar un pretext pentru a fi activ.

Acțiunea vine dintr-o minte liniștită – este cel mai frumos lucru din lume. Activitatea vine dintr-o minte neliniștită – este cel mai urât lucru. Acțiunea are relevanță; activitatea este irelevantă, lipsită de importanță. Acțiunea este de la moment la moment, e spontană; activitatea e încărcată cu trecut. Ea nu e un răspuns la momentul prezent, dimpotrivă, toarnă în prezent neliniștea ta, pe care o cari din trecut. Acțiunea e creatoare. Activitatea este foarte distructivă – te distruge pe tine, îi distruge pe alții.

Încearcă să înțelegi această distincție fină. De exemplu, ți-e foame, atunci mănânci – asta e acțiune. Dar dacă nu ți-e foame, dacă nu te simți câtuși de puțin flămând și totuși continui să mănânci – asta este activitate. În acest caz mâncatul e un gen de violență: distrugi mâncarea, o zdrobești cu dinții, și astfel îți eliberezi puțin din neliniștea interioară. Mănânci nu pentru că ți-e foame,

mănânci pur și simplu dintr-o nevoie lăuntrică, un imbold de a fi violent.

În lumea animalelor, violența este asociată cu gura și labele, cu ghearele și cu dinții; acestea sunt cele două lucruri violente în regnul animal. La om e vorba de mâini și de unghii, dar fenomenul e același. În timp ce mănânci, cu mâinile iei mâncarea, iar cu gura o mănânci – violența este eliberată. Dar dacă nu există foame, atunci asta nu e acțiune, e boală. Această activitate este o obsesie. Bineînțeles că nu poți mânca așa întruna, pentru că ai să plesnești, așa că s-au inventat diverse trucuri – mestecatul de tutun sau de gumă, fumatul. Acestea sunt alimente false, fără nici o valoare nutritivă, dar funcționează bine în ceea ce privește violența.

Ce face un om care stă și mestecă gumă? Ucide pe cineva. În minte. Dacă ar deveni conștient, ar putea avea fantezia de a ucide pe cineva, însă el mestecă gumă, o activitate foarte nevinovată în sine. Nu face rău nimănui, dar pentru el activitatea e foarte periculoasă, pentru că pare total inconștient de ceea ce face. Ce face un om care fumează? O activitate foarte nevinovată, într-un fel, doar inhalează fumul și îl dă afară – un fel de pranayama și un fel de meditație transcendentală seculară. El creează o mandala: inspiră fumul, îl dă afară, inspiră, expiră – se creează o mandala, un circuit. Prin fumat, el face un fel de incantație, o incantație ritmică. Asta liniștește; neliniștea lui lăuntrică se destinde puțin.

Dacă vorbești cu o persoană, ia aminte la următorul lucru: dacă persoana respectivă dă să-și scoată țigările, asta înseamnă că se plictisește, și trebuie să pleci imediat de lângă ea. Ei îi vine să te azvârle pe ușă, dar așa ceva nu se face, ar fi prea nepoliticos. Atunci își caută țigările; asta înseamnă că îți spune: „Acum, gata! M-am săturat“. În regnul animal ar fi sărit asupra ta, dar nu poate, e o ființă umană civilizată. Se repede la țigară și începe să fumeze. Acum nu-și mai face griji din cauza ta, nu o mai deranjezi, e prins în incantația ei, care o liniștește.

Însă genul ăsta de activitate arată că ești obsedat. Nu poți să rămâi tu însuși, nu poți să rămâi liniștit, nu poți să rămâi inactiv. Prin activitate continui să îți azvârli afară nebunia.

Acțiunea este frumoasă, acțiunea vine ca un răspuns spontan. Viața necesită răspuns, în fiecare clipă trebuie să acționezi, dar activitatea vine din momentul prezent. Ți-e foame și cauți mâncare, ți-e sete și te duci la fântână. Ți-e somn și

te duci să te culci. Acționezi datorită situației, din necesitate. Acțiunea este spontană și totală.

Acțiunea este frumoasă, acțiunea vine ca un răspuns spontan. Activitatea nu e niciodată spontană, ea vine din trecut.

Activitatea nu e niciodată spontană, ea vine din trecut. S-ar putea s-o fi acumulat de-a lungul multor ani, iar ea explodează în prezent; de aceea nu e relevantă. Însă mintea este vicleană; mintea găsește mereu explicații raționale pentru activitate. Mintea încearcă să dovedească faptul că asta nu e activitate, ci acțiune; a fost o necesitate. Aceste explicații raționale te ajută să rămâi inconștient de nebunia ta. Ele sunt ceea ce Georges Gurdjeff numea „tampoane”. Tampoanele se folosesc la trenuri; ele se pun între două vagoane și au rolul de a amortiza șocul în cazul unei opriri bruște. Ele preiau șocul, îl absorb. Înconjurându-te de tampoane de explicații raționale, ajungi să nu îți mai dai seama de situație. Activitatea ta este în mod continuu irelevantă, dar tampoanele de explicații raționale nu-ți dau voie să vezi situația. Tampoanele te orbesc, și tipul ăsta de activitate continuă. Dacă această activitate există, nu poți să te relaxezi. Cum să te relaxezi, când ești obsedat de nevoia de a face ceva, indiferent ce? Peste tot în lume există proști care spun mereu: „Mai bine să faci ceva decât nimic”. Cei care au născocit proverbul „O minte goală este atelierul diavolului” n-au fost decât niște proști. Nu e deloc așa. O minte goală este atelierul lui Dumnezeu. O minte goală este cel mai frumos lucru din lume, cel mai pur, căci cum poate să fie o minte goală un atelier pentru diavol? Diavolul nu poate să intre într-o minte goală, este imposibil! Diavolul poate să intre numai într-o minte obsedată de activitate; atunci poate să te ia în primire, poate să-ți arate căi și mijloace și metode de a fi mai activ. Diavolul nu spune niciodată „Relaxează-te”. El spune: „De ce pierzi timpul? Fă ceva, omule, mișcă-te! Viața trece pe lângă tine, fă ceva!” Și toți marii învățători, învățătorii care s-au trezit la adevărul vieții, au ajuns să-și dea seama că o minte goală îi face loc divinității să intre în tine.

Cum să te relaxezi, când ești obsedat de nevoia de a face ceva, indiferent ce?

Activitatea poate fi folosită de diavol, nu mintea goală. Cum poate să se folosească diavolul de o minte goală? El nu îndrăznește să se apropie, pentru că pustietatea îl va ucide pur și simplu. Dar dacă ești plin de nevoia nebună de a fi activ, diavolul va prelua comanda. Atunci el te va călăuzi, el va fi singura călăuză. Țin să spun că acest proverb este total greșit. Diavolul însuși trebuie să-l fi sugerat.

Activitatea poate fi folosită de diavol, nu mintea goală. Cum poate să se folosească diavolul de o minte goală?

Această obsesie de a fi activ trebuie urmărită. Și trebuie să urmărești în propria ta viață, pentru că ce spun eu nu are prea mare însemnătate, dacă nu vezi cu ochii tăi că activitatea ta este lipsită de relevanță, că nu e necesară. De ce o faci?

În călătoriile mele am văzut oameni care făceau același lucru iar și iar. Odată am călătorit cu trenul douăzeci și patru de ore. Cu mine în compartiment era un călător care a citit iar și iar același ziar, negăsind altceva de făcut. Mă uitam la el și mă întrebam: „Ce face omul ăsta? N-a învățat ziarul pe dinafară?”

Un ziar nu e Gita sau Biblia. Gita o poți citi de multe ori, pentru că de fiecare dată ți se dezvăluie o nouă semnificație. Dar un ziar nu e Gita; îl citești o dată și gata! Nu merită să-l citești nici măcar o dată, dar oamenii îl citesc întruna. Cum ajung la sfârșit, o iau de la capăt, și asta de nu știu câte ori. Care-i problema? E o necesitate? Nu – sunt obsedați de a face ceva; nu pot rămâne liniștiți, inactivi. Pentru ei, lucrul ăsta seamănă cu moartea. Ei trebuie să fie activi.

Faptul că am călătorit mulți ani mi-a oferit multe prilejuri de a urmări oamenii fără ca ei să știe, pentru că, uneori, în compartiment cu mine era o singură persoană... Și acea persoană făcea toate eforturile pentru a mă atrage într-o conversație, dar eu răspundeam monosilabic, și atunci persoana renunța. După aceea nu-mi rămânea decât să o urmăresc – un experiment frumos și fără nici o cheltuială! (Trebuie să precizez că, în majoritate, am avut drept tovarăși de compartiment bărbați.) Așadar, mă uitam la bărbatul respectiv ce face: deschidea

geamantanul, se uita în el, îl închidea. Apoi deschidea fereastra, și pe urmă o închidea. După aceea trecea la ziar, apoi fuma, apoi deschidea iar geamantanul, îl pune la loc, se ducea și deschidea fereastra, se uita afară. Ce făcea și de ce? O nevoie lăuntrică, ceva tremura în el, o stare de spirit febrilă. Trebuia să facă ceva, altfel era pierdut. Trebuie că, în viață, era un om activ; acum avea prilejul să se relaxeze, însă nu putea să se relaxeze, vechile obiceiuri persistă.

Se spune că Aurangzeb, un împărat mogul, și-a întemnițat bătrânul tată. Tatăl lui Aurangzeb, șahul Jahān, a construit Taj Mahal. Fiul l-a întemnițat, l-a detronat. De fapt, „întemnițat“ e un fel de a spune, căci „temnița“ era un palat în care șahul Jahān trăia cum trăise până atunci, având tot luxul asigurat.

Nu ducea lipsă de nimic, în afară de un singur lucru – activitatea. Nu putea să facă nimic. Așa că i-a spus fiului său, Aurangzeb: „Toate bune și frumoase, mi-ai asigurat tot ce-mi trebuie. Însă ți-aș rămâne veșnic recunoscător dacă ai mai face un lucru, și anume să-mi trimiți treizeci de băieți. Mi-ar plăcea să-i învăț“.

Lui Aurangzeb nu i-a venit să creadă. „De ce vrea tata să-i învețe pe treizeci de băieți?“ Nu arătase niciodată vreo înclinație pentru a fi învățător, nu-l interesase nici un gen de educație, ce-l apucase așa, din senin? Însă i-a îndeplinit dorința. Șahului Jahān i-au fost trimiși treizeci de băieți și totul a fost bine, era iarăși împărat. În școala primară, învățătorul este aproape ca un împărat. El comandă, și elevii se supun, se așază când spune el, se ridică atunci când spune el, fac tot ce spune el. Astfel că șahul Jahān, având acei copii, și-a creat în sala de clasă o curte, aceeași situație pe care o avusese ca împărat – vechiul obicei de a porunci, vechea dependență de a avea supuși.

Psihologii bănuiesc că învățătorii sunt de fapt politicieni. Desigur, nu destul de siguri pe ei și de îngâmfați pentru a intra în politică, dar suficient de atinși de morbul puterii pentru ca în școală să devină președinți, prim-miniștri, împărați, exercitându-și puterea asupra copiilor. Psihologii mai bănuiesc și că învățătorii au înclinația de a fi sadici, că le place tortura și că nu pot găsi un loc mai bun pentru a-și satisface instinctele sadice decât o școală primară. Acolo îi torturează pe copiii nevinovați, de plăcere. Am fost prin școli primare și i-am urmărit pe învățători, iar dacă psihologii doar bănuiesc, eu sunt convins că îi torturează pe

copii! Iar copiii sunt victime nevinovate, total lipsite de apărare, care nici măcar nu se pot opune. Sunt slabi și neajutorați, iar învățătorul se poartă ca un împărat.

Psihologii bănuiesc că învățătorii sunt de fapt politicieni.

Aurangzeb scria: „Din cauza vechilor obiceiuri, tata dorește să facă pe împăratul. Lasă-l să se prefacă, lasă-l să se prostească și să se amăgească, n-am nimic de pierdut. Am să-i trimit treizeci de băieți sau trei sute, câți vrea el, să-și facă o mică școală și să fie fericit“.

Activitatea e făcută întotdeauna cu jumătate de inimă, pentru că nu te poți amăgi cu desăvârșire.

Activitate este atunci când acțiunea nu are nici o relevanță. Urmărește-te și vei vedea că nouăzeci la sută din energia ta se irosește în activitate. Și, din cauza asta, când vine timpul să treci la acțiune, nu mai ai energie. Omul relaxat nu este obsedat de activitate, și energia se acumulează în el. El își conservă energia, o conservă automat, iar când vine timpul de acțiune și-o revarsă pe toată în ea. De asta acțiunea este totală. Activitatea e făcută întotdeauna cu jumătate de inimă, pentru că nu te poți amăgi cu desăvârșire. Știi chiar că e inutilă. Îți dai seama că o faci din anumite motive lăuntrice care te împing s-o faci, motive care nici măcar nu-ți sunt clare, care sunt foarte vagi. Poți să schimbi activitățile, dar atât timp cât activitățile nu se transformă în acțiuni, degeaba le schimbi. Vin la mine oameni și îmi spun: „Aș vrea să mă las de fumat“. Eu spun: „De ce? Dacă te lași de fumat, ai să te apuci de altceva, pentru că boala nu se schimbă prin schimbarea simptomelor. Îți vei roade unghiile sau vei mesteca gumă... și există lucruri și mai periculoase. Astea sunt nevinovate, pentru că dacă mesteci gumă, o mesteci tu, nu implici pe nimeni. Oi fi tu prost, dar nu ești violent, nu faci rău altuia. Dacă te lași de fumat, de mestecat gumă, atunci ce-ai să faci? Gura ta are nevoie de activitate, ea e violentă. Atunci ai să vorbești întruna, fără contenire, țaca-țaca-țaca, și lucrul ăsta e mai periculos!“

Chiar zilele trecute a venit la mine soția lui Mulla Nasruddin. Ea vine rar la mine, dar atunci când vine înțeleg imediat că trebuie să fie o criză. Așa că am întrebat-o: „Ce s-a întâmplat?” I-au trebuit treizeci de minute și o mie de vorbe ca să-mi spună: „Mulla Nasruddin vorbește în somn. Ce e de făcut? Dă-mi un sfat. Vorbește prea mult și nu pot să dorm în aceeași cameră cu el. Strigă și spune lucruri urâte”. La care eu am răspuns: „Nu trebuie să faci nimic. Dă-i doar ocazia să vorbească și el atunci când sunteți amândoi treji”.

Oamenii vorbesc întruna, nu dau nici o șansă și altcuiva să vorbească. Vorbitul e la fel ca fumatul. Dacă vorbești douăzeci și patru de ore, apoi vorbești! Când ești treaz, vorbești; apoi corpul tău obosește, adormi, dar vorbitul continuă. Douăzeci și patru de ore, non-stop, vorbești și vorbești și vorbești. Vorbitul e la fel ca fumatul, pentru că fenomenul e același: gura are nevoie de mișcare. Iar activitatea gurii este activitatea de bază, pentru că este prima activitate pe care ai început-o în viață. După ce se naște copilul, el începe să sugă la sânul mamei – asta e prima activitate, și activitatea de bază.

Fumatul e la fel ca suptul la sân; fumul cald curge în gură la fel ca laptele cald, buzele se lipesc de țigară la fel ca de sânul mamei. Dacă nu ți se dă voie să fumezi sau să mesteci gumă, sau asta sau aia, atunci ai să vorbești. Iar vorbitul este mai periculos, pentru că îți arunci gunoiul în mințile altora.

Poți să rămâi tăcut mult timp? Psihologii spun că dacă rămâi tăcut trei săptămâni, vei începe să vorbești singur. Atunci vei fi divizat: tu vei vorbi și tot tu vei asculta. Iar dacă încerci să nu vorbești trei luni, vei fi complet pregătit pentru casa de nebuni, pentru că atunci nu o să te mai intereseze dacă are sau nu cine să te asculte. Vei vorbi, și nu numai că vei vorbi, dar vei și răspunde – atunci vei fi complet, atunci nu vei depinde de nimeni. Vei fi un lunatic. Lunaticul este un om a cărui întreagă lume se limitează la el. El e vorbitorul și el e ascultătorul, el e actorul și el e spectatorul – el e tot, toată lumea lui se limitează la el. S-a divizat în multe părți și totul s-a fragmentat. De asta se tem oamenii de tăcere – ei știu că ar putea claca. Iar dacă ți-e frică de tăcere, asta înseamnă că ai o minte obsedată, neliniștită, bolnavă, care cere continuu să fie activă.

Activitatea este fuga ta de tine.

Activitatea este fuga ta de tine. În acțiune ești; în activitate ai scăpat de tine – ea e un drog. În activitate uiți de tine, iar când uiți de tine nu mai există griji, nu mai există neliniște, frământări. De asta ai nevoie să fii continuu activ, să faci ceva, să nu fii într-o stare de inactivitate.

Acțiunea e bună. Activitatea e rea. Găsește în tine distincția: ce e activitate și ce e acțiune. Asta este primul pas. Al doilea pas este să te implici mai mult în acțiune, astfel încât energia să se miște în acțiune; și să fii mai atent ori de câte ori există activitate. Dacă ești conștient, activitatea încetează. Energia se conservă, și aceeași energie devine acțiune.

Acțiunea este imediată. Nu e de gata, nu e prefabricată. Ea nu-ți dă ocazia să te pregătești, să faci repetiție. Acțiunea este întotdeauna nouă și proaspătă, ca roua dimineții. Iar omul care este om de acțiune e mereu proaspăt și tânăr. Corpul poate să îmbătrânească, dar prospețimea omului continuă; corpul poate să moară, dar tinerețea continuă. Corpul poate să dispară, dar omul, sufletul lui, rămâne, pentru că Dumnezeu iubește prospețimea. Dumnezeu este întotdeauna pentru ce e nou și ce e proaspăt.

Renunță din ce în ce mai mult la activitate, leapădă-te de ea.

Dar cum să te lepezi de ea? S-ar putea ca însăși lepădarea să devină o obsesie. Asta s-a întâmplat cu călugării din mănăstiri; lepădarea activității a devenit obsesia lor. Ei fac continuu ceva pentru a se lepăda de ea: se roagă, meditează, fac exerciții de yoga, și tot felul de lucruri. Dar toate astea sunt tot activitate. Nu te poți lepăda așa de ea, căci va intra pe ușa din spate. Fii atent. Simte diferența dintre acțiune și activitate. Iar când activitatea pune stăpânire pe tine, când te posedă, ca o stafie – iar activitatea este o stafie, ea vine din trecut, e moartă –, când activitatea te posedă și devii febril, fii și mai atent. Asta e tot ce poți să faci. Să urmărești. Chiar dacă trebuie să faci o anumită activitate, fă-o pe deplin conștient. Fumează, dar fumează foarte încet, conștientizând pe deplin, astfel încât să vezi ce faci.

Asta e tot ce poți să faci. Să urmărești.

Dacă urmărești fumatul, într-o bună zi, brusc, țigara îți va cădea dintre degete, pentru că ți se va dezvălui întreaga absurditate a fumatului. Este un lucru prostesc, e o tâmpenie. Când îți dai seama de asta, te lași brusc de fumat, dar fără vreun efort conștient. Se poate spune, și așa și este, că fumatul se lasă de tine, cade, așa cum cade frunza veștedă din copac. Dacă te lepezi tu de el, ai să-l reiei într-o altă formă, într-un alt mod.

Lasă lucrurile să cadă, nu le arunca tu. Lasă activitatea să dispară, nu o forța să dispară, pentru că însuși efortul de a o obliga să dispară este activitate, sub o altă formă. Urmărește, fii atent, conștientizează, și vei ajunge la un fenomen miraculos: când ceva cade singur, de bunăvoie, nu lasă nici o urmă în tine. Dacă îl forțezi să cadă, rămâne o urmă, rămâne o cicatrice. Atunci te lauzi că ai fumat treizeci de ani și pe urmă te-ai lăsat. Numai că lăudatul e același lucru, adică tot o activitate. Nu mai fumezi, dar vorbești prea mult despre faptul că te-ai lăsat de fumat. Buzele tale sunt iarăși în activitate, gura funcționează din nou, violența există.

Dacă înțelegi cu adevărat, lucrurile cad de la sine, dispar, și nu poți să-ți asumi meritul de a te fi lepădat tu de ele. Atunci devin posibile din ce în ce mai multe acțiuni.

Și ori de câte ori ai prilejul să acționezi total, nu-l rata, nu ezita – acționează.

Acționează mai mult și lasă activitățile să dispară de bunăvoie. Încetul cu încetul, vei simți o transformare. Ea necesită timp, dar nu e nici o grabă.

Ascultă aceste cuvinte ale lui Tilopa (mistic din secolul al XI-lea care a purtat învățăturile lui Buddha din India în Tibet):

Nu face nimic cu corpul, ci relaxează-te; închide bine gura și rămâi tăcut; golește-ți mintea și nu te gânde la nimic.

Nu face nimic cu corpul, ci relaxează-te.

„Nu face nimic cu corpul, ci relaxează-te...” Acum înțelegi ce înseamnă relaxarea. Ea înseamnă lipsa nevoii stringente de activitate. Relaxarea nu înseamnă să stai întins ca un mort – și nu poți să stai întins ca un mort, poți doar să te prefaci. Relaxare e atunci când nu ești angrenat într-o activitate, din nevoia de a fi activ. Când ești relaxat, energia e acasă, nu se duce nicăieri. Dacă apare o anumită situație, acționezi, atâta tot, dar nu cauți pretexte pentru a acționa. Te simți bine cu tine, ești în largul tău. Relaxare înseamnă să fii acasă.

Acum câțiva ani am citit o carte al cărei titlu era: Trebuie să te relaxezi. Acest titlu este pur și simplu absurd, pentru că „trebuie” se opune relaxării – dar astfel de cărți se pot vinde doar în America. „Trebuie” înseamnă activitate, e o obsesie. Ori de câte ori există un „trebuie”, în spatele lui se ascunde o obsesie. În viață există activități, dar fără „trebuie”, altfel „trebuie” ar duce la nebunie. „Trebuie să te relaxezi” – acum relaxarea a devenit obsesia. Trebuie să adopți poziția asta și aia, trebuie să te întinzi și să-i sugerezi corpului tău, de la degetele de la picioare până la cap, inclusiv, să se relaxeze. Le spui degetelor de la picioare „Relaxați-vă!”, iar apoi mergi în sus...

De ce „trebuie”? Relaxarea vine numai atunci când în viața ta nu există „trebuie”. Relaxarea nu e numai a corpului, nu e numai a minții, e a întregii ființe.

Din cauză că ești prea prins în activitate, obosești, te disipezi, te usuci, îngheți. Energia vitală nu se mișcă din cauza nenumăratelor blocaje. Și ori de câte ori faci ceva, îl faci într-o stare de nebunie. Bineînțeles că apare nevoia de relaxare! De asta se scriu în fiecare lună atâtea cărți despre relaxare. Și n-am văzut niciodată vreun om care să se fi relaxat pentru că a citit o carte despre relaxare; dimpotrivă, a devenit mai agitat, pentru că acum toată viața sa activă a rămas neatinsă, obsesia de a fi activ există, iar el pretinde că este într-o stare de relaxare. Așa că se întinde pe pat, fierbând în interior, un vulcan gata să erupă, și se relaxează, urmând instrucțiunile din carte: „Cum să te relaxezi”.

Nu există carte care să te poată ajuta să te relaxezi – decât dacă îți citești ființa interioară, iar atunci relaxarea nu e „trebuință”. Relaxarea este o absență, absența activității, nu a acțiunii. Așa că nu e nevoie să te duci în Himalaya – câțiva oameni au făcut asta; ca să se relaxeze, s-au dus în Himalaya. De ce e nevoie să te duci în Himalaya? Nu trebuie să renunți la acțiune, pentru că dacă renunți la acțiune, renunți la viață. Atunci vei fi mort, nu relaxat. În Himalaya vei găsi înțelepți care sunt morți, nu relaxați. Ei au fugit de viață, de acțiune.

Activitatea trebuie să plece, dar acțiunea nu.

Acesta este aspectul subtil care trebuie înțeles: activitatea trebuie să plece, dar acțiunea nu. E ușor să te debarasezi de amândouă – poți să te lepezi de amândouă și să fugi în Himalaya, asta e ușor. E ușor și celălalt lucru: poți să-ți continui activitățile și să te forțezi în fiecare dimineață și în fiecare seară, câteva minute, să te relaxezi. Nu înțelegi complexitatea ființei umane, mecanismul ei. Relaxarea este o stare. Nu o poți induce în mod forțat. Nu trebuie decât să înlături tot ce e negativ, toate obstacolele, și ea apare singură la suprafață.

Ce faci când te duci noaptea la culcare? Faci ceva? Dacă da, vei avea insomnie. Ce faci? Te culci pur și simplu și dormi. Nu faci nimic. Dacă „faci“, îți va fi imposibil să dormi. Când în minte nu există activitate, mintea se relaxează și doarme. Dacă faci ceva să adormi, somnul va fi imposibil.

Tilopa spune: Nu face nimic cu corpul, ci relaxează-te. Nu face nimic! Nu e nevoie de nici o poziție yoga, nu e nevoie de contorsionări ale corpului. „Nu face nimic!“ – singurul lucru de care e nevoie este lipsa activității. Și cum va veni asta? Va veni prin înțelegere. Înțelegerea este singura disciplină. Înțelege-ți activitățile și dintr-odată, în toiul activității, dacă devii conștient, ea va înceta. Dacă devii conștient de ce o faci, ea va înceta. Iar acea încetare este ce vrea să spună Tilopa: „Nu face nimic cu corpul, ci relaxează-te“.

Ce este relaxarea? E o stare de lucruri în care energia ta nu duce nicăieri – nici spre viitor, nici spre trecut, este pur și simplu în tine. Ești înfășurat în căldura energiei tale. Acest moment este totul. Nu există alt moment, timpul se oprește în loc – atunci există relaxare. Dacă ar exista timp, n-ar mai exista relaxare. Ceasul se oprește, timpul stă în loc. Acest moment e totul. Nu cere nimic altceva, bucură-te de el. Te poți bucura de lucruri obișnuite, pentru că ele sunt frumoase. De fapt, atunci nimic nu e obișnuit, totul este extraordinar.

Vin la mine oameni și mă întreabă: „Crezi în Dumnezeu?“ Eu spun: „Da, pentru că totul e atât de extraordinar, cum ar putea să nu aibă o conștiință adâncă în el?“ Bucură-te de lucrurile mărunte... Plimbă-te pe pajiște când roua nu s-a evaporat încă, simte textura, atingerea ierbii, răcoarea boabelor de rouă, adierea vântului

dimineții, privește răsăritul soarelui. Ce-ți mai trebuie ca să fii fericit? Cum e cu puțință să fii mai fericit? Întinde-te seara pe cearceaful rece de pe pat și simte-i textura; simte cum cearceaful se încălzește tot mai mult, cum te învăluie în tunicul, liniștea nopții... Cu ochii închiși, simte-te pe tine. Ce-ți mai trebuie? E prea mult – apare un sentiment de adâncă recunoștință. Asta este relaxarea.

Relaxarea nu e nici a corpului, nici a minții, relaxarea e a întregului. De asta buddiștii spun întruna să ajungi să fii lipsit de dorințe, pentru că ei știu că dacă există dorință nu te poți relaxa.

Relaxarea înseamnă că acest moment e mai mult decât destul, e mai mult decât se poate cere și aștepta. N-ai nimic de cerut, e mai mult decât suficient, mai mult decât îți poți dori; energia nu pleacă nicăieri, ea devine un lac liniștit. Te dizolvi în propria-ți energie. Acest moment înseamnă relaxare.

Relaxarea nu e nici a corpului, nici a minții, relaxarea e a întregului. De asta budiștii spun întruna să ajungi să fii lipsit de dorințe, pentru că ei știu că dacă există dorință nu te poți relaxa. Ei spun mereu „îngroapă mortul“, pentru că dacă ești prea preocupat de trecut nu te poți relaxa. Ei spun: „Bucură-te de această clipă“. Iisus spune: „Luați seama la crinii câmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici nu torc. Și vă spun vouă că nici Solomon, în toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceștia“. Ce spune el? El spune: „Relaxați-vă! Nu e nevoie să toarceți – de fapt, totul vă este dat“. Și mai spune Iisus: „Priviți la corbi, că nici nu seamănă, nici nu seceră; ei n-au cămară, nici jitiță, și Dumnezeu îi hrănește. Cu cât mai de preț sunteți voi decât păsările!“. Cu alte cuvinte, relaxează-te, nu-ți mai face atâtea griji pentru viitor. Gândește-te la crini, uită-te la crini, fii precum crinii – relaxează-te. Relaxarea nu e o atitudine; relaxarea e transformarea totală a energiei.

Energia poate să aibă două dimensiuni. Una e motivată, merge undeva, are un scop undeva; acest moment e doar un mijloc, iar scopul se află în altă parte și trebuie atins. Aceasta este o dimensiune a energiei tale; aceasta este dimensiunea activității, dimensiunea orientată spre scop. Atunci totul e un mijloc. Scopul trebuie cumva atins, apoi te vei relaxa. Dar pentru acest tip de energie scopul nu vine niciodată, pentru că acest tip de energie continuă să preschimbe fiecare

moment prezent într-un mijloc pentru altceva, din viitor. Scopul rămâne veșnic la orizont. Alergi întruna, dar distanța rămâne aceeași.

Atunci când tu ești scopul și când scopul nu e în viitor, când nu există nimic de realizat, ci, dimpotrivă, de sărbătorit, ai realizat deja, asta este relaxare, energie fără motiv.

Există și-o altă dimensiune a energiei; acea dimensiune e sărbătoare nemotivată. Scopul e aici, acum; scopul nu e în altă parte. De fapt, tu ești scopul. De fapt, nu există altă împlinire decât a acestui moment – gândește-te la crini. Atunci când tu ești scopul și când scopul nu e în viitor, când nu există nimic de realizat, ci, dimpotrivă, de sărbătorit, ai realizat deja, asta este relaxare, energie fără motiv. Așa că, pentru mine, există două tipuri de oameni: cei care urmăresc scopuri și cei care sărbătoresc. Cei care urmăresc scopuri sunt cei nebuni. Ei înnebunesc încetul cu încetul și își creează propria nebunie. Apoi nebunia ia proporții, pătrunde din ce în ce mai adânc în ei, și atunci sunt total pierduți. Celălalt tip de om nu urmărește scopuri, nu urmărește nimic, el sărbătorește.

Sărbătorește și tu. Ai deja prea mult: florile au înflorit, păsărelele ciripesc, soarele e pe cer – sărbătorește! Respiri și ești viu și ai conștiință – sărbătorește! Atunci întreaga energie care a fost neliniște devine gratitudine. Inima ta bate cu recunoștință profundă – asta e rugăciunea. Rugăciunea înseamnă doar atât – o inimă care bate cu recunoștință profundă.

„Nu face nimic, ci relaxează-te.“ Nu trebuie să faci nimic ca să te relaxezi. Trebuie doar să înțelegi mișcarea energiei, mișcarea nemotivată a energiei. Ea curge, dar nu către un țel, ea curge ca o sărbătoare. Ea se mișcă, nu către un țel, ea se mișcă datorită propriei energii debordante.

Te uiți la un copil care sare și dansează și aleargă și îl întrebi: „Unde te duci?“ El nu se duce nicăieri, întrebarea ta îi pare prostească. Copiii îi consideră întotdeauna pe adulți proști. Ce întrebare prostească, „Unde te duci?“! Trebuie să se ducă undeva? Copilul nu răspunde la întrebarea asta pentru că e irelevantă. Nu se duce nicăieri. Cel mult dă din umeri și spune: „Nicăieri“. Atunci mintea orientată spre scop întreabă: „Atunci de ce alergi?“ – deoarece, pentru noi, o

activitate e relevantă numai dacă duce undeva.

Iar eu îți spun că n-ai unde să te duci. Aici este totul. Întreaga existență culminează în acest moment, converge în acest moment. Întreaga existență se varsă deja în acest moment. Tot ce există se varsă în acest moment – este aici și acum. Copilul se bucură pur și simplu de energie. Are atât de multă! El nu aleargă pentru că se duce undeva, ci pentru că are prea multă energie; trebuie să alerge.

Aici este totul. Întreaga existență culminează în acest moment, converge în acest moment.

Acționează nemotivat, dar ca o revărsare a energiei tale. Împarte, dar nu face comerț, nu încheia târguri. Dă pentru că ai, nu da ca să iei înapoi, pentru că atunci vei fi nefericit. Toți negustorii se duc în iad. Dacă vrei să-i găsești pe cei mai mari negustori, du-te în iad și ai să-i găsești. Raiul nu e pentru negustori, raiul este pentru cei care sărbătoresc. În teologia creștină, de secole se pune întrebarea: „Ce fac îngerii în rai?” Este o întrebare relevantă pentru oamenii orientați spre scop. Se pare că nu fac nimic, nu e nimic de făcut acolo. Cineva l-a întrebat pe Meister Eckhart: „Ce fac îngerii în rai?” El a spus: „Ești prost? Raiul e un loc pentru sărbătorit. Nu fac nimic. Ei sărbătoresc pur și simplu – slava lui, măreția lui, poezia lui. Cântă și dansează și sărbătoresc”, însă eu nu cred că acel om a fost mulțumit de răspunsul lui Meister Eckhart, căci, pentru noi, o activitate are sens numai dacă duce undeva, dacă are un scop.

Ține minte, activitatea este orientată spre un scop, acțiunea nu este. Acțiunea este revărsare de energie. Acțiunea este în acest moment, în răspuns, nepregătit, nerepetat. Întreaga existență vine spre tine, te înfruntă, și apare un răspuns. Păsările cântă și începi să cânti și tu – asta nu e activitate. Se petrece brusc. Constați dintr-odată că s-a întâmplat, că ai început să fredonezi – asta e acțiune.

Și dacă te implici în acțiune din ce în ce mai mult și te ocupi tot mai puțin de activități, viața ți se va schimba și va deveni o relaxare profundă. Atunci vei „face”, dar vei rămâne relaxat. Un buddha nu e niciodată obosit. De ce? Pentru că el nu e un executant. El dă tot ce are, se revarsă.

Înțelege activitatea, înțelege acțiunea, relaxează-te și... închide bine gura.

Nu face nimic cu corpul, ci relaxează-te; închide bine gura și rămâi tăcut. Gura este cu adevărat foarte importantă, pentru că datorită ei a fost începută prima activitate; buzele au început propria activitate. Și gura rămâne veșnic într-o activitate frenetică. De asta Tilopa sugerează: „Înțelege activitatea, înțelege acțiunea, relaxează-te și... închide bine gura“. Ori de câte ori te așezi să meditezi, ori de câte ori vrei să fii liniștit, primul lucru pe care trebuie să-l faci e să închizi gura complet. Dacă închizi gura complet, dacă buzele îți vor fi lipite, limba va atinge cerul gurii. Închide gura complet, dar poți să faci asta numai după ce ai urmat tot ce ți-am spus, nu înainte. Poți s-o faci, să închizi gura nu e un efort prea mare. Poți să stai ca o statuie cu gura închisă de tot, dar asta nu va opri activitatea. Adânc în tine, gândirea va continua, și dacă gândirea continuă simți în buze vibrații subtile. S-ar putea ca alții să nu le observe, pentru că sunt foarte subtile, dar dacă te gândești, buzele îți tremură puțin, un tremurat foarte subtil. Când te relaxezi cu adevărat, acel tremurat încetează. Nu vorbești, nu desfășori nici o activitate în interiorul tău. „Închide bine gura și rămâi tăcut“... și pe urmă nu gândi. Și ce să faci? Gândurile vin și pleacă. Lasă-le să vină și să plece, asta nu e o problemă. Însă nu te implica; rămâi de o parte, detașat. Uită-te pur și simplu la ele cum vin și pleacă, privește-le ca pe o defilare, închide gura și rămâi tăcut. Încetul cu încetul, gândurile vor înceta automat să mai vină – ele au nevoie de cooperarea ta pentru a fi acolo. Dacă tu cooperezi, vor fi acolo; și dacă te lupți cu ele vor fi acolo. Și cooperarea, și lupta sunt activități. Nu trebuie să faci nimic, trebuie doar să te uiți. Dar este foarte util să închizi gura.

Așa că, în primul rând, îți sugerez ca mai întâi să caști. Deschide gura cât mai larg, până te doare, și cascade din toată inima. Fă asta de două sau trei ori. În felul ăsta gura o să rămână închisă mai mult timp. Iar apoi, preț de două sau trei minute, rostește cu glas tare cuvinte aiurea, nimicuri, tot ce îți vine în minte. Rostește tare și cu plăcere. Pe urmă închide gura.

E mai ușor să pornești din capătul opus. Dacă vrei să-ți relaxezi mâna, e mai bine ca mai întâi să ți-o încordezi cât mai tare – strânge pumnul și încordează mâna cât poți. Apoi desfă pumnul și destinde-ți mușchii. Pentru a ajunge la o

relaxare mai profundă a sistemului nervos, este indicat ca mai întâi să te încordezi și apoi să te relaxezi. Fă gesturi, strâmbă-te, mișcă-ți fața, cască, vorbește două sau trei minute, apoi închide gura. Această tensiune îți va da o mai mare posibilitate să-ți relaxezi buzele și gura. Închide gura și pe urmă fii doar un observator. Curând, asupra ta va coborî liniștea, tăcerea.

Există două tipuri de tăcere. Una este o tăcere pe care ți-o poți impune. Această tăcere este un fel de violență, un soi de viol comis asupra minții; ea este agresivă. Apoi există alt gen de tăcere, care coboară asupra ta la fel cum se lasă noaptea. Ea coboară asupra ta, te învăluie. Doar creează posibilitatea pentru ea, receptivitatea, și va veni. Închide gura, urmărește, nu încerca să taci. Dacă încerci, poți impune câteva secunde de tăcere, dar ele nu vor avea nici o valoare, pentru că în tine vei continua să fierbi. Așa că nu încerca să taci. Creează situația, solul, seamănă sămânța și așteaptă.

Golește-ți mintea și nu te gânde la nimic.

Ce să faci ca să-ți golești mintea? Gândurile vin, tu te uiți, urmărești. Uitatul trebuie făcut cu precauție: uitatul trebuie să fie pasiv, nu activ. Acestea sunt mecanisme subtile și trebuie să le înțelegi, altfel poți rata totul. Dacă ratezi un singur aspect, toată treaba își schimbă calitatea.

Urmărește, uită-te – uită-te pasiv, nu activ. Care e diferența?

Când îți aștepti iubita, atunci urmărești activ. Dacă trece cineva prin fața ușii, sari să te uiți dacă a venit. Și așa sari de fiecare dată când trece cineva, mintea ta e foarte nerăbdătoare, foarte activă. Nu, lucrul ăsta nu te va ajuta. Dacă ești prea nerăbdător și prea activ, această stare nu-ți va aduce tăcerea, liniștea despre care vorbesc.

Fii pasiv – așa cum stai pe malul râului, iar apa curge la vale, și tu doar te uiți. Nu există nerăbdare, grabă. Nu te forțează nimeni. Urmărești pur și simplu, te uiți doar. Cuvântul „urmărești“ nu este bun, pentru că însuși verbul „a urmări“ dă senzația de a fi activ. Te uiți pur și simplu, neavând nimic de făcut. Stai pe malul râului, te uiți, și râul curge la vale. Sau te uiți la cer, iar norii plutesc în legea lor. Trebuie să fii pasiv – această pasivitate este esențială. Lucrul ăsta trebuie înțeles, pentru că obsesia ta pentru activitate poate să devină nerăbdare, poate să devină o așteptare activă. Atunci ratezi esențialul; atunci activitatea a intrat pe ușa din spate. Fii un observator pasiv: „Golește-ți mintea și nu te gânde la nimic“.

Această pasivitate îți va goli automat mintea. Vălurelele activității, vălurelele energiei minții se vor domoli încetul cu încetul, și pe toată suprafața conștiinței tale nu va mai fi nici un val, nici o unduire. Ea va deveni ca o oglindă, liniștită, nemișcată. Tilopa spune:

Când nu mai există bariere, Buddha explodează dintr-odată în tine.

Ca un bambus scobit, odihnește-te în pace cu corpul tău.

Asta e una din metodele speciale ale lui Tilopa. Fiecare maestru are metodele lui speciale prin care a dobândit iluminarea și cu care vrea să-i ajute pe alții. Asta este specialitatea lui Tilopa: Ca un bambus scobit, odihnește-te în pace cu corpul tău – un bambus complet gol pe dinăuntru. Când te odihnești, să simți că ești ca un bambus, scobit pe dinăuntru și gol. Și, de fapt, așa și este: corpul tău este la fel ca un bambus și, pe dinăuntru, e gol. Pielea, oasele, sângele fac parte din bambus, iar în interior există un spațiu gol, o scobitură.

Nu e nimic de dat, nu e nimic de căpătat. Totul e absolut în regulă așa cum e.

Când stai cu gura complet închisă, inactiv, cu limba atingând cerul gurii și buze care nu tremură din pricina gândurilor, când mintea urmărește pasiv, neașteptând ceva anume, te simți ca un bambus gol pe dinăuntru. Și, dintr-odată, energia infinită începe să se verse în tine. Te umpli de necunoscut, de misterios, de divin. Bambusul devine flaut, iar divinitatea începe să cânte la el. Odată ce ești gol pe dinăuntru, nu mai există nici o barieră care să împiedice divinitatea să intre în tine.

Meditația prin care devii ca un bambus scobit este una dintre cele mai frumoase meditații. Încearc-o. Nu trebuie să mai faci nimic altceva. Fii pur și simplu ca un bambus găurit, și tot restul se întâmplă. Simți dintr-odată că în golul din tine

coboară ceva. Ești ca un uter, și în tine intră o viață nouă, cade o sămânță. Și vine un moment când bambusul dispare complet.

Ca un bambus scobit, odihnește-te în pace cu corpul tău. Odihnește-te în pace – nu-ți dori lucruri spirituale, nu-ți dori raiul, nu-l dori nici măcar pe Dumnezeu. Dumnezeu nu poate fi dorit – când ești lipsit de dorințe, el vine la tine. Când ești lipsit de dorințe, ești eliberat. Însușirea de a fi un buddha nu poate fi dorită, pentru că dorința este marele obstacol. Când nu mai există bariere, Buddha explodează dintr-odată în tine. Ai deja sămânța în tine. Când ești gol, când există spațiu, sămânța explodează. Spune Tilopa:

Ca un bambus scobit, odihnește-te în pace cu corpul tău. Nici dând, nici luând, lasă-ți mintea să se odihnească.

Nu e nimic de dat, nu e nimic de căpătat. Totul e absolut în regulă așa cum e. Nu ai nevoie nici să dai, nici să iei. Te simți pierdut așa cum ești.

Această învățătură orientală a fost foarte greșit înțeleasă în Occident. Occidentalii spun: „Ce învățătură mai e și asta? Atunci oamenii nu se vor mai strădui să ajungă mai sus. Nu vor mai face nici un efort pentru a-și schimba caracterul, pentru a-și transforma apucăturile rele în obiceiuri bune. Atunci ar putea deveni victime ale diavolului“. În Occident, sloganul este „Perfecționează-te“ – fie în termenii acestei lumi, fie în termenii celeilalte, dar perfecționează-te. Cum să te perfecționezi? Cum să devii mai mare și mai tare? În Orient, noi înțelegem mai profund acest lucru, înțelegem că însuși efortul de „a deveni“ este bariera, pentru că deja îți porți cu tine ființa. Nu trebuie să devii nimic, ci doar să-ți dai seama cine ești, atâta tot. Doar să-ți dai seama cine se ascunde în tine. Perfecționându-te, vei fi veșnic neliniștit, pentru că însuși efortul de a te perfecționa te duce pe un drum greșit. Viitorul capătă importanță, scopul capătă importanță, idealurile capătă importanță, în minte se naște dorința. Dorind, pierzi. Lasă dorința să se domolească, să dispară, fii un lac liniștit și, dintr-odată, vei izbucni în râs, pentru că îți vei da seama că erai deja ceea ce încercai să devii.

Tilopa spune: Nici dând, nici luând, lasă-ți mintea să se odihnească. Mahamudra e ca o minte care se agață de nimic. Astfel exersând, cu timpul vei ajunge la condiția de buddha.

Ce trebuie să exersezi? Să fii din ce în ce mai în largul tău. Să fii tot mai mult aici și acum. Să fii tot mai mult în acțiune și tot mai puțin în activitate. Să fii tot

mai gol pe dinăuntru, mai pasiv. Să fii din ce în ce mai mult un privitor, un observator – indiferent, neașteptând nimic, nedorind nimic. Să fii mulțumit de tine așa cum ești. Să sărbătorești.

Și atunci, în orice clipă, când lucrurile s-au copt și vine anotimpul potrivit, înflorești într-un buddha.

Acționează în armonie cu natura

Creativitatea este o stare a conștiinței și a ființei foarte paradoxală. Este acțiune prin inerție, este ceea ce Lao Tzu numește wei-wu-wei. Este permisiunea de a se întâmpla ceva în tine. Nu e o acțiune, este o permisiune. Ea devine un canal prin care poate să curgă prin tine întregul. Ea devine un bambus scobit, doar un bambus gol pe dinăuntru.

Și atunci, imediat, ceva începe să se întâmple, pentru că în spatele omului stă ascuns Dumnezeu. Nu trebuie decât să-i faci puțin loc, să-i deschizi un mic canal, ca el să intre în tine. Asta este creativitatea – să-l lași pe Dumnezeu să se întâmple. Creativitatea este o stare religioasă.

De asta spun că poetul e mai aproape de Dumnezeu decât teologul, iar dansatorul e și mai aproape. Filosoful este cel mai departe, deoarece cu cât gândești mai mult, cu atât e mai înalt zidul pe care îl ridici între tine și întreg. Cu cât gândești mai mult, cu atât mai mult ești. Eul nu este decât toate gândurile acumulate în trecut. Când tu nu ești, este Dumnezeu. Asta e creativitatea.

Poetul e mai aproape de Dumnezeu decât teologul, iar dansatorul e și mai aproape. Filosoful este cel mai departe.

Creativitatea înseamnă pur și simplu că te afli în relaxare totală. Nu înseamnă inerție, lipsă de acțiune, înseamnă relaxare, căci din relaxare se va naște multă acțiune. Dar ea nu va fi opera ta, tu vei fi doar un vehicul. În tine va începe un cântec – nu tu ești creatorul lui, el vine de dincolo. El vine întotdeauna de dincolo. Când îl crezi tu, e un cântec banal, lumesc. Când vine în tine, are o frumusețe de nedescris, aduce cu el ceva din necunoscut.

Când a murit marele poet Coleridge, el a lăsat mii de poeme neterminate. Când era în viață, a fost întrebat de multe ori de ce nu le termină, pentru că unora le

lipseau doar unul sau două versuri. Iar el răspundea: „Nu pot. Am încercat, dar când le termin ceva nu merge. Versul meu nu e niciodată în armonie cu ceea ce vine în mine. El devine un blocaj, o piatră care obstrucționează curgerea. Așa că trebuie să aștept. Când ceea ce curge în mine va începe iar să curgă și să completeze poemul, el va fi încheiat, nu înainte“.

El a terminat numai câteva poeme, dar acelea sunt de o frumusețe extraordinară, de o mare splendoare mistică. Așa a fost mereu: când poetul dispare, apare creativitatea. Atunci el e posedat. Da, acesta e cuvântul, posedat. A fi posedat de Dumnezeu înseamnă creativitate.

Simone de Beauvoir a spus: „Viața e ocupată atât cu a se perpetua, cât și cu a se depăși; dacă tot ce face ar fi să se mențină, atunci a trăi ar însemna doar a nu muri“. Iar omul care nu creează nu face decât să nu moară, atâta tot. Viața lui nu are profunzime. Viața lui nu e încă viață, ci doar o prefață; cartea vieții lui încă n-a început. S-a născut, e adevărat, dar nu e viu.

Când devii creator, când îi dai voie creativității să se întâmple în tine.

Când devii creator, când îi dai voie creativității să se întâmple în tine, când începi să cânti un cântec care nu e al tău, despre care nu poți să spui „E al meu“ și pe care nu poți să-ți pui semnătura, atunci viața prinde aripi, ia avânt. Avântul e în creativitate. Altfel, cel mult am continua să ne perpetuăm. Creativitatea nu înseamnă să dai naștere unui copil. Tu vei muri, iar copilul va fi aici pentru a perpetua viața. Însă nu e destul să perpetuezi, dacă nu începi să te și depășești – iar depășirea are loc numai atunci când ceva de dincolo vine în contact cu tine.

Acesta este punctul de transcendență – depășirea. Și în depășire, se întâmplă minunea: nu ești, și totuși, pentru prima dată, ești.

Esența înțelepciunii este să acționezi în armonie cu natura. Acesta este mesajul tuturor misticilor mari: Lao Tzu, Buddha, Baha-ud-Din, Sosan, Sanai. Animalele acționează în mod inconștient în armonie cu natura. Omul trebuie să acționeze în armonie cu natura în mod conștient, pentru că omul are conștiință. Omul poate să aleagă să nu acționeze în armonie, de aici marea responsabilitate.

Omul are responsabilitate. Numai omul are responsabilitate, asta este grandoea lui. Nici un alt animal nu e responsabil – el acționează pur și simplu în armonie, nu are cum să se abată de la drumul cel bun. Animalul funcționează așa cum funcționezi tu în somn profund.

Când dormi profund, și tu ești în armonie cu natura. De asta somnul profund este atât de revigorant, atât de relaxant. Doar câteva minute de somn profund și ești iarăși tânăr și proaspăt, iar tot praful pe care l-ai adunat, toată oboseala și toată plictiseala dispar. Ai intrat în contact cu sursa.

Dar asta e un mod animalic de a intra în contact cu sursa; somnul este un mod animalic de a intra în contact cu sursa. Animalele au poziție orizontală, omul are poziție verticală. Când vrei să dormi, trebuie să adopți o poziție orizontală. Numai în poziție orizontală poți să adormi, ți-ar fi foarte greu să adormi stând în picioare. Trebuie să te întorci cu milioane de ani în urmă, exact ca atunci când erai animal. Te afli la orizontală, paralel cu pământul; dintr-odată începi să-ți pierzi conștiința, dintr-odată nu mai ești responsabil. Acest factor a fost motivul pentru care Sigmund Freud a ales divanul pentru pacient. Nu pentru confortul pacientului, ci ca o strategie. Odată ce pacientul se află la orizontală, el începe să fie iresponsabil. Și până când nu se simte liber să spună tot felul de lucruri, nu va vorbi inconștient. Dacă ar rămâne în poziție verticală, ar rămâne responsabil și ar judeca permanent dacă să spună sau nu un lucru. S-ar cenzura. Atunci când stă culcat la orizontală pe pat – și psihanalistul stă în spate, nu-l vede –, dintr-odată e iarăși ca un animal, nu are nici o responsabilitate. Începe să dezvăluie lucruri pe care nu le-ar fi spus niciodată unui străin. Începe să spună lucruri care se află adânc îngropate în subconștientul lui, acele lucruri subconștiente încep să iasă la suprafață. Este o strategie, o strategie freudiană de a-l face pe pacient neajutorat ca un copil sau ca un animal.

Odată ce nu te simți responsabil, devii natural.

Odată ce nu te simți responsabil, devii natural. Iar psihoterapia este de mare ajutor, ea te relaxează. Tot ce ai reprimat iese la suprafață și, după aceea, se evaporă. După ce treci prin psihanaliză ieși mai puțin împovărat, devii mai natural, ești mai mult în armonie cu natura și cu tine. Asta este înțelesul lui a fi

sănătos.

Dar asta este întoarcere, asta este regresie. Este mersul în pivniță. Există un alt mod de depășire, și acela este mersul în pod – nu calea lui Sigmund Freud, ci calea lui Buddha. Te poți depăși fiind în contact cu natura în mod conștient. Și asta este esența înțelepciunii – să fii în armonie cu natura, cu ritmul firesc al universului. Și ori de câte ori ești în armonie cu ritmul firesc al universului ești poet, ești pictor, ești muzician, ești dansator.

Încearcă. Uneori stând sub un copac, intră în armonie în mod conștient. Fii una cu natura, lasă granițele să se dizolve. Contopește-te cu copacul, cu iarba, cu vântul și, dintr-odată, vei constata că ți se întâmplă ceva ce nu ți s-a mai întâmplat niciodată. Ochii tăi încep să aibă halucinații: copacii sunt mai verzi decât au fost vreodată, trandafirii sunt mai trandafirii, și totul pare luminos. Și, dintr-odată, îți vine să cânti un cântec, neștiind de unde vine. Picioarele tale sunt gata să danseze; simți dansul fremătându-ți în vene, auzi sunetul muzicii.

Asta e starea de creativitate. A fi în armonie cu natura, a fi în acord cu viața, cu universul este calitatea de bază a stării de creativitate.

Lao Tzu i-a dat un nume frumos, wei-wu-wei, acțiune prin inacțiune. O poți numi „liniște creatoare” – un proces care îmbină două stări aparent incompatibile, activitate supremă și relaxare supremă.

Acesta este paradoxul creativității. Dacă vezi un pictor pictând, este cert că este activ, extrem de activ, nebunește de activ – e numai acțiune. Sau dacă vezi un dansator dansând, el este numai acțiune. Și totuși, în adâncul lui, nu există nici un actor, nici un executant, există numai liniște. De asta spun că creativitatea este o stare paradoxală. Toate stările frumoase sunt paradoxale. Cu cât te înalți mai sus, cu atât pătrunzi mai adânc în paradoxul realității. Acțiune supremă cu relaxare supremă – la suprafață e multă acțiune, în adâncime nu se întâmplă nimic, sau numai nimic se întâmplă. Liniștea creatoare este acțiunea supremă – prețioasa suplețe, simplitatea, spontaneitatea și libertatea care curg din noi, sau mai degrabă prin noi, când eul nostru și eforturile noastre conștiente cedează în fața unei puteri care nu e a lor.

Creativitatea înseamnă să cedezi în fața unei puteri care nu e a ta, să

capitulezi în fața unei puteri care este dincolo de tine. Meditația este creativitate.

Creativitatea înseamnă să cedezi în fața unei puteri care nu e a ta, să capitulezi în fața unei puteri care este dincolo de tine. Meditația este creativitate. Iar atunci când eul dispare, rana din tine dispare; ești vindecat, ești întreg. Eul este boala ta. Iar atunci când eul dispare, nu mai ești adormit, începi să curgi. Începi să curgi împreună cu imensa curgere a existenței.

Norbert Wiener a spus: „Noi nu suntem materie care stă locului, ci șabloane care se perpetuează, vârtejuri de apă într-un râu veșnic curgător“. Atunci nu mai ești un eu, ci un eveniment sau un șir de evenimente, un proces. Atunci ești un proces, nu un lucru. Conștiința nu e un lucru, e un proces – noi am făcut-o un lucru. În momentul în care o numești „Eu“, ea devine un lucru, definit, îngrădit, adormit, stagnat, și începi să mori.

Eul este moartea ta, iar moartea eului este începutul adevăratei tale vieți. Adevărata viață e creativitatea.

Nu trebuie să te duci la vreo școală pentru a învăța creativitatea. Tot ce trebuie este să intri în tine și să ajuți eul să se dizolve. Nu-l susține, nu-l întări, nu-l alimenta. Și când eul nu mai e, totul e adevăr, totul e frumos. Și atunci tot ce se întâmplă e bun. Nu spun că vei deveni un Picasso sau un Shakespeare. Vei deveni creator în felul tău. Poate ai să fii bucătar, dar și atunci va exista creativitate. Sau poate ai să fii doar măturător, dar și atunci va exista creativitate.

Nu spun că vei deveni un Picasso sau un Shakespeare. Vei deveni creator în felul tău.

Nu va exista plictiseală. Vei deveni inventiv în lucruri mărunte. Chiar și măturatul poate fi un gen de venerare, o rugăciune, așa că orice vei face atunci va avea gustul creativității. Și nu avem nevoie de mulți pictori – dacă ne-am face toți pictori, viața ar deveni foarte grea. Nu avem nevoie de mulți poeți; avem

nevoie și de grădinari, avem nevoie și de țărani, avem nevoie de tot felul de oameni. Dar fiecare persoană poate să fie creatoare. Dacă meditează și e lipsită de eu, atunci Dumnezeu începe să curgă prin ea. Conform capacităților ei, conform potențialului ei, Dumnezeu începe să ia diferite forme. Și atunci totul e bine. Nu e nevoie să devii renumit. Un om cu adevărat creator nu ține neapărat să ajungă faimos; nu are nevoie. Este atât de împlinit în ceea ce face, este atât de mulțumit cu ce e și unde e, încât nu mai are nici o dorință. Când ești creator, dorința dispare. Când ești creator, ambiția dispare. Când ești creator, ești deja ceea ce ai vrut întotdeauna să fii.

Cinci obstacole

Natura îi dă fiecăruia energie creatoare. Aceasta devine distructivă numai atunci când e obstrucționată, când curgerea ei firească este împiedicată.

Conștiința de sine

Conștiința de sine este o boală. Conștiința e sănătate, conștiința de sine este o boală – ceva a mers prost. A apărut un anumit nod, un anumit complex. Râul conștiinței nu curge firesc, ceva străin a intrat în râul conștiinței. Ceva străin, ceva pe care râul nu-l poate absorbi, ceva care nu poate să facă parte din râu... ceva care se opune la a face parte din râu.

Conștiința de sine înseamnă morbiditate. Conștiința de sine este o stare înghețată, blocată. Este ca o baltă murdară care nu curge, doar seacă, se evaporă și moare. Și, firește, pute.

Așa că primul lucru care trebuie înțeles este diferența dintre conștiința de sine și conștiință.

Conștiința nu are nici o idee despre „Eu“, despre ego. Ea nu are nici o idee despre separarea individului de existență. Ea nu cunoaște bariere, nu cunoaște granițe. Ea este una cu existența, este în unitate deplină. Nu există nici un conflict între individ și întreg. Unitatea se varsă în întreg, iar întregul se varsă în unitate. Este ca respirația: inspiri, expiri; când inspiri, întregul intră în tine, iar când expiri, tu intri în întreg. E o curgere constantă, o împărtășire constantă. Întregul ți se oferă continuu, tu te oferi continuu întregului. Echilibrul nu se pierde niciodată.

Dar la omul conștient de sine ceva a mers prost. El ia, dar nu dă niciodată. Acumulează întruna și e incapabil de a împărtăși. El se înconjoară întruna de granițe, pentru ca nimeni să nu-i „încalce proprietatea“. Se înconjoară mereu cu indicatoare „Trecerea interzisă“. Și, încetul cu încetul, devine un mormânt, o ființă moartă – pentru că viața înseamnă a împărtăși.

Sinele e un lucru mort, e viu numai cu numele. Conștiința este viață infinită, viață abundentă. Ea nu cunoaște granițe. Dar, în mod obișnuit, fiecare e conștient de sine.

A fi conștient de sine înseamnă a fi inconștient.

A fi conștient de sine înseamnă a fi inconștient. Acest paradox trebuie înțeles: a fi conștient de sine înseamnă a fi inconștient, și a fi inconștient de sine – sau a fi conștient de nesine – înseamnă a fi conștient. Iar atunci când nu mai există sine, când această entitate micuță dispare, ai ajuns la adevăratul sine cu S mare – numește-l sinele suprem, sinele tuturor. El este atât non-sine, în sensul că nu e numai al tău, cât și sinele suprem, pentru că este sinele tuturor. Îți pierzi centrul micuț și dobândești centrul existenței înseși. Devii dintr-odată infinit, dintr-odată nu mai ești legat, nu mai ești în colivie, și prin tine începe să curgă o forță infinită. Devii un vehicul – liber, fără obstacole. Devii un flaut, și Krishna poate să cânte prin tine. Devii doar un culoar – pustiu, fără nimic al tău. Asta este ceea ce numesc eu capitulare.

Conștiința de sine este o atitudine de necapitulare – este atitudinea de conflict, de luptă, de încleștare. Omul conștient de sine se luptă cu existența, și e firesc ca atunci când te lupți cu existența să fii continuu înfrânt. Fiecare pas e un pas spre o altă și altă înfrângere. Frustrarea ta este certă, ești condamnat chiar de la început, pentru că nu poți menține acest sine împotriva universului. Este cu neputință, nu poți exista separat. Nu poți fi călugăr.

Am spus bine „călugăr“. Călugărul este un individ care încearcă să fie el însuși, care încearcă să-și definească granițele și care încearcă să existe separat de această existență totală. Întregul lui efort este egoist, adică determinat de eu, de ego. El e menit să dea greș. Nici un călugăr nu poate să reușească.

Poți reuși numai împreună cu Dumnezeu, niciodată împotriva lui. Poți reuși numai împreună cu întregul, niciodată împotriva lui. Așa că dacă ești frustrat, profund nefericit, ia aminte: tu crezi acea nefericire. Și o crezi printr-un truc subtil: lupți împotriva întregului.

S-a întâmplat că, în urma unor ploi abundente, râul din sat s-a umflat. Oamenii au venit în fugă la Mulla Nasruddin și i-au spus: „Nevasta ta a căzut în râu. Fugi repede! Salveaz-o!“

Nasruddin a fugit. A sărit în râu și a început să înoate împotriva curentului. Oamenii care se adunaseră să vadă au strigat: „Ce faci, Nasruddin? Nevasta ta nu poate să înoate împotriva curentului, apele umflate au dus-o la vale“.

Nasruddin a spus: „Ce tot vorbiți voi acolo? Îmi cunosc nevasta, ea știe să meargă numai împotriva curentului!“

Eul este întotdeauna un efort de a merge împotriva curentului. Oamenilor nu le place să facă lucruri ușoare. Înainte de a le face, ei vor să le facă mai grele, mai dificile. Oamenilor le plac lucrurile grele. De ce? Pentru că atunci când te confrunți cu un lucru greu, eul tău devine mai subtil, mai ascuțit; există o provocare.

Eul este întotdeauna un efort de a merge împotriva curentului. Oamenilor nu le place să facă lucruri ușoare.

Când primul grup de alpiniști au ajuns în vârful Everestului, cineva l-a întrebat pe Edmund Hillary: „De ce v-ați asumat un așa risc? Au murit atâtea înaintea voastră, fără să fi reușit să ajungă în vârf“. Cel care întreba nu putea să înțeleagă de ce oamenii continuau să încerce să escaladeze Everestul și să-și piardă viața. Ce rost avea? Ce dobândeau?

Se spune că Edmund Hillary a răspuns: „Nu aveam liniște atât timp cât Everestul rămânea necucerit. Trebuia să-l cucerim!“ Nu era nimic de câștigat, dar însuși faptul că Everestul rămânea necucerit era o provocare. O provocare pentru cine? Pentru eu.

Uită-te la viața ta – câte lucruri faci din cauza eului! Vrei o casă mare; ai putea trăi foarte confortabil în casa ta așa cum e, dar tu vrei un palat. Acel palat nu e pentru tine, acel palat e pentru eul tău. Ai putea s-o duci foarte bine așa cum ești, dar tu continui să acumulezi bani – banii ăia nu sunt pentru tine, banii ăia sunt pentru eul tău. Cum poți să stai liniștit, dacă n-ai ajuns cel mai bogat om din lume?

Dar ce ai să realizezi ajungând cel mai bogat om din lume? Ai să fii din ce în ce mai nefericit, pentru că din conflict rezultă numai nefericire. Nefericirea e un indiciu că ești în conflict. Nu arunca responsabilitatea în seama altcuiva. Oamenii se pricep foarte bine la a găsi explicații logice. Dacă sunt nefericiți, spun: „Ce putem să facem? Karma vieților trecute ne face nefericiți“.

Trecutul nu poate fi îndreptat, nu poți să-l ștergi printr-o fluturare a mâinii. Nu există nici un truc magic care să te ajute să ștergi trecutul. El s-a întâmplat, și s-a întâmplat pe vecie; acum va rămâne absolut, n-ai cum să-l schimbi.

Prostii! Karma vieților trecute trebuie să te fi făcut nefericit, dar în viețile trecute! De ce ar fi așteptat până acum? E ușor să dai vina pe viețile trecute. Ce poți să faci? Trebuie să fii așa cum ești, acum nu se poate face nimic. Trecutul nu poate fi îndreptat, nu poți să-l ștergi printr-o fluturare a mâinii. Nu există nici un truc magic care să te ajute să ștergi trecutul. El s-a întâmplat, și s-a întâmplat pe vecie; acum va rămâne absolut, n-ai cum să-l schimbi. Asta te ușurează de povară și te gândești: „E în regulă, trebuie să fii nefericit din cauza karmelor trecute“.

Poți arunca responsabilitatea în seama diavolului, așa cum fac creștinii. Hindușii continuă să dea vina pe karmele trecute, iar creștinii continuă să dea vina pe diavol, căci el le întinde mereu capcane. Nu tu ești răspunzător de faptul că ești nefericit, ci diavolul, care te prinde în capcana nefericirii și te atrage în jos spre iad.

Cine își bate capul cu tine? De ce și-ar bate capul acest diavol cu tine?

Apoi mai sunt marxiștii, socialiștii, comuniștii – ei spun că oamenii sunt nefericiți din cauza structurii sociale, a sistemului economic. Mai sunt și freudienii, psihanaliștii; ei spun că de vină e relația copil–mamă. Dar întotdeauna altceva sau altcineva e de vină, niciodată tu.

Iar eu vreau să-ți spun că tu ești de vină. Dacă ești nefericit, tu și numai tu ești răspunzător de acest lucru. Nici trecutul, nici structura socială, nici sistemul

economic – nimic nu o să te ajute. Dacă vei rămâne tu, în orice tip de societate, vei rămâne nefericit. Vei rămâne nefericit în orice sistem economic, vei rămâne nefericit în orice lume – dacă vei rămâne tu.

Și prima schimbare, schimbarea de bază, se petrece când începi să abandonezi acest conflict cu existența. Țsta este singurul înțeles al îndemnului accentuat al tuturor religiilor „Leapădă-te de eu“. De fapt, ele spun „Abandonează conflictul“. Aș vrea să explic mai bine acest lucru, pentru că „Leapădă-te de eu“ pare prea metafizic. Eul? Unde este eul? Ce este eul? Cuvântul pare să fie cunoscut, familiar multora, dar e totuși prea vag, nu este înțeles. Pentru ca totul să fie mai practic, eu îți spun: renunță la conflict, pentru că eul este un produs secundar al atitudinii tale conflictuale.

Oamenii vorbesc de cucerirea naturii, de cucerirea diverselor lucruri. Cum poți să cucerești natura, când faci parte din ea? Cum poate să cucerească partea întregul? E o prostie, o tâmpenie! Cu întregul poți fi în armonie sau poți fi în disonanță, în discordanță – pe scurt, în conflict. Discordanța are ca rezultat nefericirea; armonia are ca rezultat fericirea. Armonia duce în mod firesc la liniște deplină, la bucurie, la încântare. Conflictul duce la neliniște, stres, încordare.

Eul nu e decât toate tensiunile pe care le-ai creat în jurul tău. Nu era nevoie de eu dintr-un bun început, dar oamenii l-au creat și continuă să o facă. De ce? De ce sinele continuă să fie creat? Pentru că adevăratul sine este necunoscut. Este foarte greu de trăit fără un sine, așa că noi creăm un pseudo-sine, un înlocuitor al adevăratului sine, care este necunoscut.

Adevăratul sine nu ajunge niciodată să fie total cunoscut; el rămâne misterios, inefabil, indescriptibil.

De fapt, adevăratul sine nu ajunge niciodată să fie total cunoscut; el rămâne misterios, inefabil, indescriptibil. Adevăratul sine este atât de vast, încât nu îl poți cuprinde, și atât de misterios încât nu poți să-i pătrunzi esența. Adevăratul sine este sinele întregului. Intellectului uman îi este cu neputință să-l pătrundă, să-l cântărească, să-l contemple.

Am auzit o poveste cu un înțelept care a fost chemat la Alexandru cel Mare. Și Alexandru l-a întrebat: „Am auzit că ai ajuns să-l cunoști pe Dumnezeu, așa că te rog să-mi spui și mie, să mă luminezi, ce este Dumnezeu“. Înțeleptul a spus: „Lasă-mă cel puțin douăzeci și patru de ore să mă gândesc la asta“. Au trecut douăzeci și patru de ore, și Alexandru aștepta foarte nerăbdător. Înțeleptul a venit și a spus: „Mai am nevoie de șapte zile“. Au trecut și cele șapte zile, și Alexandru era mai mult decât nerăbdător. Înțeleptul a revenit și a spus: „Mai am nevoie de un an“. Alexandru s-a enervat și a spus: „Cum adică mai ai nevoie de un an? Știi sau nu știi? Dacă știi, știi – spune-mi. De ce pierzi timpul?“

Înțeleptul a râs și a spus: „Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât mai mult devine incognoscibil. Cu cât știu mai mult, cu atât mi-e mai greu să știu. Douăzeci și patru de ore am tot încercat, dar mi-a alunecat printre degete. E foarte lunecos – e ca mercurul. Apoi am cerut șapte zile. Nici ele nu mi-au fost de nici un folos. Acum te rog să-mi dai măcar un an, și sunt sigur că am să pot veni cu o definiție“.

Înțeleptul s-a descurcat bine. Trebuie să fi fost cu adevărat înțelept, pentru că n-ai cum să definești adevăratul sine.

Dar omul nu poate să trăiască fără un sine, căci s-ar simți foarte gol. S-ar simți ca o roată fără butuc, ca o circumferință fără centru. Nu, e greu să trăiești fără un sine. Cunoașterea adevăratului sine este grea; trebuie să străbați un drum lung până să ajungi acasă. Trebuie să bați la multe uși până să ajungi la ușa cea bună. Dar există un truc simplu pentru a scăpa de toată această corvoadă. Trucul e să-ți creezi un sine fals. E greu să cultivi trandafiri adevărați; poți să-ți procuri trandafiri din plastic. Ei nu te păcălesc pe tine, dar îi păcălesc pe vecini. Țăsta este rolul sinelui, al eului. Pe tine nu te poate păcăli – știi bine că tu însuși nu știi cine ești –, dar măcar îi poate păcăli pe vecini. Măcar în lumea exterioară ai o anumită etichetă cu cine ești.

Cunoașterea adevăratului sine este grea.

Te-ai gândit vreodată la asta? Dacă te întreabă cineva „Cine ești?“, ce îi răspunzi? Spui cum te cheamă. Numele nu e al tău, pentru că ai venit pe lume fără nume; ai venit anonim. Nu e proprietatea ta, ți-a fost dat. Și putea să fie oricare nume, era la fel de bun; numele e arbitrar. El nu e în nici un fel esențial. Dacă ți se spune „Ram“, bine; dacă ți se spune „Hari“, tot bine, n-are a face. Numele e doar o etichetă; e nevoie de el ca să ți se spună cumva, dar nu are nici o legătură cu ființa ta. Sau, la întrebarea „Cine ești?“, spui: „Sunt doctor“, spui ceva legat de profesia ta, nu despre tine. Spui cum îți câștigi existența. Îți poți câștiga existența ca inginer sau ca doctor, ori ca om de afaceri – n-are nici o relevanță. Asta nu spune nimic despre tine, nu spune nimic despre viața ta, spune ceva despre traiul tău.

Sau spui numele tatălui tău, numele mamei tale, arborele genealogic – și astea sunt irelevante, pentru că nu te definesc. Faptul că te-ai născut într-o anumită familie este accidental; puteai la fel de bine să te fi născut în altă familie, și nici n-ai fi observat diferența. Astea sunt doar trucuri utilitare – și omul devine un sine. Acest sine este un pseudo-sine, un sine creat, fabricat, de casă. Iar adevăratul tău sine rămâne ascuns în ceață și mister.

Se spune că un francez traversa deșertul însoțit de o călăuză arabă. Nu trecea zi ca arabul să nu îngenuncheze pe nisipul arzător și să nu-l invoce pe Dumnezeuul lui. În cele din urmă, necredinciosul l-a întrebat pe arab: „De unde știi că există un Dumnezeu?“

Călăuza l-a ținut o clipă cu privirea pe pământ, apoi a răspuns: „De unde știu că există un Dumnezeu? De unde am știut azi-noapte că a trecut pe lângă noi o cămilă, și nu un om? Oare nu după urma lăsată de copita ei în nisip? Și arătând spre soarele care sta să apună la orizont, adăugă: „Urma aceea nu e de om“.

Sinele tău nu poate fi creat de tine; el nu poate fi fabricat de om. Ți-ai adus sinele cu tine, ești tu. Cum să-l creezi? Pentru a-l crea, trebuie să exiști tu, în primul rând. La asta se referă creștinii, mahomedanii, hindușii când spun că omul este o creatură. Asta înseamnă că omul nu s-a creat singur, atâta tot. Creatorul se află ascuns undeva în necunoscut. Noi am ieșit dintr-o sursă de viață

misterioasă. Sinele tău nu-i al tău! Acest sine fals nu-i al tău pentru că tu l-ai creat; iar adevăratul sine nu e al tău, el e încă în Dumnezeu, ești încă înrădăcinat în Dumnezeu.

Acest sine fals pe care continuăm să-l purtăm în viața noastră ca pe un drapel este mereu în pericol de a fi vătămat. El e foarte fragil, foarte slab, și e normal să fie așa pentru că e făcut de om. Cum ar putea să facă omul ceva fără de moarte? El însuși trebuie să treacă prin multe morți, așa că este întotdeauna muritor ceea ce produce el. De aici teama, teama constantă că „S-ar putea să mă pierd. S-ar putea ca sinele meu să se distrugă“. Ființa ta tremură permanent de frică, nu poți fi niciodată sigur de acest sine fals al tău, știi că e fals. Poate eviți să recunoști, dar știi că e fals. E încropit, e fabricat; e mecanic, nu organic.

Cum ar putea să facă omul ceva fără de moarte?

Ai remarcat diferența dintre o unitate organică și o unitate mecanică? Poți să faci un motor de mașină. Cumperi piese de pe piață și le assemblezi, iar motorul începe să funcționeze ca o unitate. La fel și un aparat de radio. Cumperi componente de pe piață, le assemblezi, și aparatul funcționează ca o unitate. Cumva, el ajunge să aibă un sine. Nici o componentă nu poate funcționa singură ca aparat de radio, toate componentele laolaltă funcționează ca radio. Totuși, unitatea este mecanică, impusă din afară, nu s-a format singură. Dar când arunci sămânța în sol, acea sămânță moare în sol și răsare o plantă. Această unitate este organică. Ea nu este forțată din afară, unitatea se află în sămânța însăși. Sămânța încolțește, adună o mie și unul de lucruri din pământ, din aer, de la soare, de la cer, însă unitatea iese din ea. Pe primul loc e centrul, apoi vine circumferința. La o unitate mecanică, mai întâi e circumferința, apoi centrul.

Omul este o unitate organică. Ai fost semănat într-o zi, ca orice copac; în solul din uterul mamei ai început să-ți alcătuiești circumferința. Mai întâi a fost centrul, centrul a precedat circumferința, dar acum ai uitat de tot de centru. Trăiești pe circumferință și crezi că asta este toată viața ta.

Omul este o unitate organică. Ai fost semănat într-o zi, ca orice copac; în solul din uterul mamei ai început să-ți alcătuiești circumferința. Mai întâi a fost centrul, centrul a precedat circumferința, dar acum ai uitat de tot de centru. Trăiești pe circumferință și crezi că asta este toată viața ta. Această circumferință și traiul continuu pe ea creează un fel de sine, un pseudo-sine, care îți dă sentimentul că, da, ești cineva. Însă acest pseudo-sine tremură mereu, din cauză că nu are în el unitate organică. De aici frica de moarte. Dacă ți-ai cunoaște adevăratul sine, nu ți-ar mai fi frică de moarte, nici nu s-ar pune problema morții, pentru că unitatea organică nu moare niciodată. Unitatea organică este nemuritoare. Numai unitățile mecanice sunt îmbinate și mor. Tot ce este îmbinat, într-o zi, se desface. Unitatea mecanică are un început și un sfârșit. Unitatea organică e fără de început și fără de sfârșit – ea este un proces etern.

Îți cunoști centrul? Dacă nu îl cunoști, atunci îți va fi permanent frică. Conștiința de sine se teme mereu, tremură mereu. Și ai întotdeauna nevoie de susținerea celorlalți – ai nevoie de cineva care să te aprecieze, de cineva care să te aplaude, de cineva care să-ți spună ce frumos ești și ce inteligent. Ai nevoie să-ți spună cineva aceste lucruri, ca o sugestie hipnotică, astfel încât să poți crede că, da, ești inteligent, ești frumos, ești puternic. Dar esența este că depinzi de alții.

Vine un prost la tine și îți spune că ești foarte inteligent – și, în realitate, numai unui prost poți să-i pari inteligent. Dacă ar fi mai inteligent decât tine, firește că nu i-ai mai părea inteligent. Așadar, vine un prost și îți certifică inteligența și ești foarte fericit. Poți să-i pari frumos numai unui urât. Dacă ar fi mai frumos decât tine, i-ai părea urât – pentru că totul e relativ. Dar urâtul îți certifică faptul că ești frumos, și ești extrem de fericit.

Ce inteligență e asta, care trebuie să fie certificată de proști? Ce frumusețe e asta, care trebuie certificată de urâți? Și una, și cealaltă sunt absolut false. Dar noi continuăm să căutăm în lumea exterioară un sprijin pentru eul nostru, o mică susținere, o proptea. Altfel, există pericolul ca în orice clipă eul nostru să se prăbușească. Așa că trebuie să-l susținem din partea asta și din aia, și continuu apar griji.

Ești mai inocent când ești singur – ești mai inocent în baie, semeni mai mult

cu un copil.

De asta ești mai fermecător când ești singur – pentru că nu îți faci griji. Nu e nimeni să te vadă. Ești mai inocent când ești singur – ești mai inocent în baie, semeni mai mult cu un copil. Stai în fața oglinzii și te strâmbi, și îți face plăcere. Dar dacă îți dai seama că băiețelul tău se uită pe gaura cheii, imediat ești cu totul altfel. Acum e în joc eul tău. De asta se tem atât de tare oamenii de ceilalți. Când sunt singuri, nu-și fac griji pentru eul lor.

Am auzit o frumoasă poveste zen.

Un maestru zen picta o ideogramă și îl pusese pe discipolul său șef să stea lângă el pentru a-i spune când ideograma avea să fie perfectă. Discipolul era îngrijorat, pentru că nu-l văzuse niciodată pe maestru făcând ceva imperfect. Însă în ziua aceea lucrurile mergeau prost. Maestrului nu-i ieșea nimic; cu cât se străduia mai mult, cu atât ideograma era un dezastru.

În Japonia și în China, arta caligrafiei se practică pe hârtie de orez, o hârtie specială, foarte sensibilă, foarte delicată. Nu trebuie să eziți o clipă, altfel în locul în care mâna a ezitat pătrunde mai multă cerneală în hârtie, și ideograma e compromisă. Un ochi avizat va spune imediat: „Asta nu e deloc o scriere zen” – pentru că scrierea zen trebuie să fie spontană, să curgă; ea nu are ezitări, nu se împiedică.

Maestrul tot încerca, începuse să transpire, iar discipolul clătina din cap și spunea: „Nu, nu e perfectă”. Și, din cauza atâtor încercări, cerneala era pe terminate, așa că maestrul i-a spus discipolului: „Du-te afară și mai prepară niște cerneală”. În timp ce discipolul era afară și prepara cerneala, maestrul reuși să picteze o ideogramă impecabilă, o operă de artă. Când discipolul se întoarse, rămase înmărmurit, apoi spuse: „Maestre, asta e perfectă! Cum ai făcut, ce s-a întâmplat?” Maestrul a râs și a răspuns: „Mi-am dat seama de un lucru – prezența ta, însăși ideea că există aici cineva care să aprecieze sau să condamne, care să spună da sau nu mi-au tulburat liniștea interioară. Acum n-am mai fost tulburat. Și uite așa am ajuns să știu că ceea ce încercam eu să fac perfect nu era perfect din cauza prezenței tale”.

Dă-ți silința să faci ceva perfect, și nu va ieși perfect. Fă acel ceva în mod firesc, natural, și va fi perfect. Natura e perfectă; efortul e imperfect. Așa că ori de câte ori te străduiești prea mult să faci ceva, îl strici.

Toată lumea vorbește frumos, fiecare e un orator, oamenii vorbesc toată viața. Dar ia un om, suie-l pe o estradă și spune-i să vorbească unei mulțimi, și dintr-odată devine tâmpit; uită dintr-odată tot, nu poate să scoată o vorbă. Sau, dacă reușește să vorbească, vorbirea lui nu e firească, nu curge. Ce s-a întâmplat? Știai că omul ăsta vorbește foarte cursiv, foarte frumos cu prietenii, cu soția, cu copiii. Ei sunt tot oameni, aceiași oameni, de ce pe estradă i s-a făcut frică? Pentru că a devenit conștient de sine. Acum e în joc eul lui, se străduiește să se achite foarte bine de sarcina de a vorbi mulțimii.

Ascultă bine: ori de câte ori te străduiești să te achiți bine de ceva, cauți hrană pentru eu. Când ești natural și lași lucrurile să se întâmple, ele sunt perfecte, și atunci nu e nici o problemă. Când ești natural și lași lucrurile să se întâmple, Dumnezeu e în spatele tău. Când ți-e teamă, când tremuri, când te străduiești să dovedești ceva, l-ai pierdut pe Dumnezeu. În frica ta, ai uitat de el. Te uiți mai mult la oameni și uiți de sursa ta.

Conștiința de sine devine o slăbiciune. Un om care este inconștient de sine este puternic, dar puterea lui nu are nimic de a face cu el, ea vine de dincolo.

Când ești conștient de tine ai necazuri, manifesti simptome că nu știi cine ești.

Când ești conștient de tine ai necazuri, manifesti simptome că nu știi cine ești. Însuși faptul că ești conștient de tine dovedește că n-ai ajuns încă acasă.

Pe lângă Mulla Nasruddin a trecut o fată drăguță, iar el s-a întors să se uite după ea. Soția lui s-a bosumflat și a spus: „De fiecare dată când vezi o fată

drăguță uiți că ești însurat“.

„Aici greșești“, spuse Mulla Nasruddin. „Nimic nu mă face mai conștient de acest lucru!“

Conștiința de sine arată că omul nu e deloc conștient de sine. Nu știe cine este. Dacă ar ști, n-ar căuta părerea altora. Nu și-ar face griji în legătură cu ce spun alții despre el – lucrul ăsta este lipsit de importanță! De fapt, nimeni nu spune nimic despre nimeni. Ori de câte ori cineva spune ceva despre altcineva, vorbește despre el însuși.

Mă aflu într-o zi în Jaipur și a venit un om la mine și mi-a spus: „Ești divin!“ Eu am răspuns: „Ai dreptate!“ În timp ce stăteam de vorbă a mai venit un om, care era foarte pornit împotriva mea, și mi-a spus: „Ești aproape diabolic!“ „Ai dreptate!“, am răspuns eu. Primul bărbat a cam intrat la idei. El a spus: „Cum adică? Și mie, și omului ăstuia ne-ai spus același lucru, dar nu se poate să avem amândoi dreptate“. La care i-am spus: „Nu numai doi, ci milioane de oameni pot să aibă dreptate în privința mea, pentru că ce spun ei despre mine spun despre ei înșiși. Cum să mă cunoască pe mine, când nu s-au cunoscut încă nici pe ei înșiși? Ce spun ei e interpretarea lor“. Omul m-a întrebat: „Atunci, cine ești? Dacă interpretarea mea este că ești divin, iar interpretarea lui este că ești diavol, cine ești?“ „Sunt eu însumi. N-am nici o interpretare despre mine, și nici n-am nevoie. Sunt mulțumit că sunt eu însumi, indiferent ce înseamnă asta. Sunt fericit că sunt eu însumi“.

Nimeni nu poate să spună ceva despre tine. Tot ce spun oamenii e despre ei înșiși.

Nimeni nu poate să spună ceva despre tine. Tot ce spun oamenii e despre ei înșiși. Însă tu tremuri de frică, din cauză că te agăți de un centru fals. Acel centru fals depinde de alții, așa că întotdeauna te uiți la ce spun oamenii despre tine. Și mereu îi urmezi pe alții, mereu te străduiești să îi mulțumești, încerci mereu să fii respectabil, te străduiești mereu să-ți împodobești eul. Lucrul ăsta este sinucigaș.

Decât să te deranjeze ce spun alții, ar trebui să începi să cauți în tine. Aflarea adevăratului sine nu e prea ieftină. Dar oamenii umblă mereu după lucruri ieftine.

Când durerea de spate a lui Mulla Nasruddin a devenit insuportabilă, acesta și-a luat inima în dinți și s-a dus la un specialist să-i pună un diagnostic.

„Ei bine, spuse doctorul, problema ta poate fi rezolvată printr-o operație, două săptămâni de stat în spital și șase luni de stat la orizontală.“

„Domnule doctor, dar eu nu-mi pot permite atâta cheltuială. E prea scump!“, a spus Nasruddin.

„Atunci, pentru douăzeci și cinci de dolari, pot să-ți retușez radiografia“, a propus doctorul.

Asta facem noi – retușăm radiografia și ne gândim că minunea se va produce cumva. Când îți împodobești eul, retușezi radiografia. Asta n-o să-ți fie de nici un folos, n-o să te ajute să te însănătoșești. Dar e mai ieftin. Nu e nevoie de operație, nu implică nici o cheltuială majoră. Dar care e rostul? Suferința rămâne.

Devii respectabil, dar suferința rămâne. Ajungi să fii foarte prețuit de societate, dar suferința ta rămâne. Ești decorat cu medalii de aur, dar suferința ta rămâne. Aceste medalii de aur n-au să-ți înlăture suferința; ele sunt ca retușarea radiografiei. Și pe măsură ce trece vremea devii tot mai slab și mai slab, pentru că eul tău slăbește pe zi ce trece.

Corpul îți este mai slab, mintea îți este mai slabă, iar eul pe care l-ai creat din combinația minte–corp e mai slab.

Corpul îți este mai slab, mintea îți este mai slabă, iar eul pe care l-ai creat din

combinația minte–corp e mai slab. Frica e tot mai mare; stai pe un vulcan care poate să erupă în orice zi. Nu mai ai liniște, nu te poți relaxa, nu-ți poți permite un moment de tihnă.

Odată ce înțelegi acest lucru, toată energia se îndreaptă în altă direcție. Trebuie să te cunoști. Trebuie să nu-ți faci griji pentru ce spun alții despre tine.

Un prieten mi-a trimis o anecdotă foarte frumoasă.

Un tânăr care nu avea prieteni și pe care nu-l băga nimeni în seamă s-a dus la Miami, la o convenție a vânzătorilor, și acolo a văzut că ceilalți se distrau, râdeau, vorbeau între ei, dar lui nu-i dădeau nici o atenție.

Într-o seară era foarte deprimat și a intrat în vor-bă cu alt vânzător, căruia i-a spus despre problema lui. „Oh, știu cum se poate îndrepta asta!“, exclamă celălalt. „Fă rost de o cămilă și plimbă-te călare pe ea pe străzi, iar cât ai clipi din ochi toată lumea te va băga în seamă și vei avea câți prieteni vei vrea.“

Întâmplarea a făcut ca un circ să-și lichideze afacerea și să vândă o cămilă. Tânărul a cumpărat-o și a început să se plimbe călare pe stradă în sus și în jos și, bineînțeles, toată lumea l-a băgat în seamă. Tânărul se simțea în al nouălea cer.

Dar, după o săptămână, cămila a dispărut. Distrus, tânărul a dat imediat telefon la un ziar local pentru un anunț privitor la cămila pierdută. „Era mascul sau femelă?“, întreabă cel de la ziar. „Mascul sau femelă? De unde să știu eu?“, se răsti tânărul. Apoi se gândi și spuse: „Oh, da, firește, era mascul“. „De unde știți?“

„Păi, de fiecare dată când mă plimbam călare pe stradă oamenii strigau: «Uite la acel schmuck de pe cămilă!»“

Schmuck e un cuvânt din limba idiș, un cuvânt foarte frumos. El are două înțelesuri, și înțelesuri foarte relevante. Un înțeles este „idiot“, iar celălalt înțeles, la prima vedere foarte forțat, înseamnă organul genital masculin. Dar, într-un fel, ambele înțelesuri sunt foarte înrudite, idioții trăiesc numai ca ființe

sexuale, ei nu cunosc altă viață. Așa că schmuck e frumos. Dacă un om cunoaște numai sexul ca viață, e tâmpit, e idiot. Așadar, oamenii spuneau „uite la idiotul ăla de pe cămilă“, dar tânărul credea că ei vorbeau despre organul genital al cămilei, nu despre el.

Eul este foarte înșelător. El aude ce vrea să audă. Interpretează cum vrea el să interpreteze, nu vede niciodată realitatea.

Eul este foarte înșelător. El aude ce vrea să audă. Interpretează cum vrea el să interpreteze, nu vede niciodată realitatea. Nu lasă realitatea să ți se dezvăluie. Eul e ca o perdea care modifică tot ce trece prin ea, filtrează.

Oamenii continuă să trăiască într-o lume mintală care e propria lor creație. Eul este centrul acestei lumi, al acestei lumi false – numește-o „iluzie“, maya –, iar în jurul lui creează o lume care nu e a altcuiva. Numai ei trăiesc în acea lume.

Când abandonezi eul, abandonezi o întreagă lume pe care ai creat-o în jurul lui. Atunci, pentru prima dată, ești în stare să vezi lucrurile așa cum sunt, nu cum ai vrea să fie. Iar când ești în stare să cunoști realitățile vieții, ești capabil să cunoști adevărul.

Voi spune acum o poveste zen.

Un luptător pe nume O-Nami, Marile Valuri, era extrem de puternic și foarte iscusit în luptele corp la corp. În particular își învingea chiar profesorul, dar în public era învins până și de tinerii lui elevi. Cum nu știa ce să facă, s-a dus la un maestru zen dintr-un templu de la malul mării și i-a cerut sfatul.

„Te cheamă Marile Valuri, așa că la noapte rămâi în acest templu și ascultă valurile mării“, i-a spus maestrul. „Imaginează-ți că ești acele valuri, uită că ești luptător și fii acele valuri uriașe care mătură totul în cale.“

O-Nami a rămas în templu. A încercat să se gândească numai la valuri, dar îi

veneau în minte multe lucruri. Apoi, treptat, a ajuns să se gândească numai la valuri. Pe măsură ce noaptea trecea, ele se rostogoleau tot mai înalte. Măturară în calea lor vasele cu flori din fața lui Buddha și chiar și statuia din bronz a lui Buddha. În zori, templul era devastat de apă, iar O-Nami ședea acolo, cu un surâs pe față.

În acea zi s-a dus la concursul de lupte și le-a câștigat pe toate, iar de atunci nimeni din Japonia nu l-a mai învins.

Aceasta este o poveste despre conștiința de sine și cum se poate scăpa de ea. Vom încerca să intrăm în ea pas cu pas.

Un luptător pe nume O-Nami, Marile Valuri, era extrem de puternic...

Fiecare om este extrem de puternic. Tu nu-ți cunoști puterea, dar asta e altă problemă.

Fiecare om este extrem de puternic. Tu nu-ți cunoști puterea, dar asta e altă problemă.

Fiecare om este extrem de puternic, trebuie să fie, pentru că fiecare om își are rădăcinile în Dumnezeu, fiecare om își are rădăcinile în acest univers. Oricât de neînsemnat ai părea, nu ești, pentru că prin însăși natura lucrurilor nu poți să fii neînsemnat, nu poți să fii mic.

Acum fizicienii spun că într-un atom mic este închisă multă energie. Hiroshima și Nagasaki au fost distruse de energia atomică. Iar atomul este atât de mic, nimeni nu l-a văzut încă! Este doar o deducție, nimeni n-a văzut atomul, cu toate instrumentele sofisticate pe care le are știința în ziua de azi.

Dacă atomul, care e atât de mic, poate să conțină atâta energie, despre om ce să mai spunem? Ce să spunem despre această mică flacără a conștiinței din om? Dacă într-o zi această flacără mică ar răbufni, e de așteptat ca ea să devină o

sursă infinită de energie și lumină. Lucrul ăsta li s-a întâmplat lui Buddha și lui Iisus.

Fiecare om este extrem de puternic, pentru că fiecare om este divin. Fiecare om e puternic, pentru că fiecare om e înrădăcinat în Dumnezeu, în însăși originea existenței.

Fiecare om este extrem de puternic, pentru că fiecare om este divin. Fiecare om e puternic, pentru că fiecare om e înrădăcinat în Dumnezeu, în însăși originea existenței. Ține minte asta.

Mintea umană are tendința să uite acest lucru. Când îl uiți, devii slab. Când devii slab, începi să cauți moduri artificiale de a fi puternic. Asta fac milioane de oameni. Căutând să aibă bani, ce caută, de fapt? Caută putere, caută forță. Umblând după prestigiu, după autoritate politică, ce vor de fapt? Vor putere, forță – iar forța e disponibilă tot timpul, chiar după colț. Oamenii caută unde nu trebuie.

Un luptător pe nume O-Nami, Marile Valuri...

Noi suntem toți valuri mari în ocean. Poate că noi l-am uitat, dar oceanul nu ne-a uitat. Poate că noi am uitat într-atât, încât nici nu mai știm ce e un ocean, și totuși suntem în ocean. Chiar dacă un val uită de ocean, el tot în ocean este, pentru că valul nu poate exista fără ocean. Oceanul poate să existe fără val, dar valul nu poate să existe fără ocean. Valul nu e decât o unduire a oceanului; el e un proces, nu o entitate. Este chiar oceanul bucurându-se de sine, oceanul cercetând oceanul, în joacă. El are o energie fantastică – ce să facă cu ea?

Un luptător pe nume O-Nami, Marile Valuri, era extrem de puternic... Dar această forță este posibilă numai atunci când valul știe că e un val dintr-un ocean mare, infinit. Dacă valul uită acest lucru, atunci e foarte slab. Iar „puterea“ noastră de a uita este fantastică. Memoria noastră este foarte micuță, extrem de uitucă. Uităm întruna. Uităm foarte ușor ceea ce este evident. Uităm foarte ușor ceea ce este foarte aproape. Uităm foarte ușor ceea ce e mereu disponibil.

Ții minte că respiri? Îți amintești de respirație doar atunci când ai o problemă – o răceală, ceva. De asta oamenii își aduc aminte de Dumnezeu numai atunci când au necazuri; altfel, cine își aduce aminte? Și Dumnezeu e mai aproape decât respirația, e mai aproape decât ești tu de tine însuși. Însă uiți.

Ai observat un lucru? Dacă n-ai ceva, îți aduci aminte de acel ceva. Când îl ai, uiți de el, îl consideri de la sine înțeles. Pentru că Dumnezeu nu poate fi pierdut, e foarte greu să-l ții minte. Oamenii îl țin minte pe Dumnezeu numai foarte rar. Este foarte greu să ții minte ceva de care n-ai fost despărțit niciodată, care este cu tine, în tine, în jurul tău.

Peștele din ocean uită de ocean. Dacă e aruncat pe țărm, în nisipul fierbinte, atunci peștele își aduce aminte de ocean. Dar din Dumnezeu n-ai cum să fii aruncat, el nu are țărm – Dumnezeu e un ocean nețărmuit. Iar tu ești ca un pește, ca un val. Tu ești exact ca Dumnezeu; natura ta și natura lui Dumnezeu sunt la fel.

Ăsta e înțelesul simbolic al alegerii numelui din această poveste.

Era foarte iscusit în luptele corp la corp. În particular își învingea chiar profesorul... dar în particular, pentru că se vede treaba că în particular putea să-și uite sinele.

Ține minte această sutra. Când îți ții minte sinele, uiți de Dumnezeu; când uiți de sinele tău, îți amintești de Dumnezeu – și nu poți să îți amintești în același timp și de sine, și de Dumnezeu. Când valul se gândește la el ca la un val, uită că e în ocean. Când valul se gândește la sine ca fiind oceanul, nu poate să-și aducă aminte că e un val. O singură ipostază este posibilă. Fie se consideră un val, fie se consideră oceanul.

În particular își învingea chiar profesorul, dar în public era învins până și de tinerii lui elevi.

Trebuie că în particular uita de tot de sinele său, de eu. Atunci era extraordinar de puternic. În public devenea prea conștient de sine. Atunci era slab. Conștiința de sine e slăbiciune. Uitarea de sine e tărie.

Cum nu știa ce să facă, s-a dus la un maestru zen dintr-un templu de la malul mării și i-a cerut sfatul.

„Te cheamă Marile Valuri, așa că la noapte rămâi în acest templu și ascultă valurile mării“, a spus maestrul.

Maestru este cel care poate întocmi scheme, poate găsi procedee pentru toți. Un maestru nu are procedee fixe, bătute în cuie. Așadar, maestrul s-a uitat la acest om, a aflat că îl cheamă O-Nami – Marile Valuri – și, pornind de la numele lui, a creat procedeul și a spus: „Te cheamă Marile Valuri, așa că la noapte rămâi în acest templu și ascultă valurile mării“.

Ascultarea este unul dintre secretele de bază ale intrării în templul lui Dumnezeu. Ascultarea înseamnă pasivitate. Ascultarea înseamnă să uiți de tot de tine – numai atunci poți să asculți. Când asculți atent pe cineva, uiți de tine. Dacă nu poți să uiți de tine, nu asculți. Dacă ești prea conștient de tine, te prefaci doar că asculți – nu asculți. Poate dai din cap; poate spui când și când da și nu – dar nu asculți.

Când asculți, devii doar un culoar – un uter pasiv, receptiv. Devii feminin.

Când asculți, devii doar un culoar – un uter pasiv, receptiv. Devii feminin. Ca să ajungi, trebuie să devii feminin. Nu poți ajunge la Dumnezeu ca un invadator agresiv, ca un cuceritor. Poți să ajungi la Dumnezeu numai... sau e mai bine să spun că Dumnezeu poate să ajungă la tine când ești receptiv, ai o receptivitate feminină. Când devii yin, receptivitate, ușa se deschide. Și aștepți.

Ascultarea este arta de a deveni pasiv. Buddha a pus mare accent pe ascultare. La fel și Mahavira și Krishnamurti. Urechile sunt simbolice. Ele nu sunt decât niște culoare, niște găuri – nimic altceva. Urechile sunt mai feminine decât ochii; ochii sunt mai masculini. Urechile sunt partea yin; ochii sunt partea yang. Când te uiți la cineva ești agresiv. Când asculți pe cineva ești receptiv. De asta uitatul prea lung la cineva devine vulgar, nepolitic, nemanierat. Există o anumită limită; psihologii spun trei secunde. Dacă te uiți trei secunde la o persoană, e în regulă; se poate tolera. Dacă te uiți mai mult de atât, atunci deja nu te uiți, te holbezi, ofensezi persoana, îi încalci intimitatea.

Dar ascultarea nu are limită, pentru că urechile nu încalcă nimic, ele rămân la

locul lor. Ochii au nevoie de odihnă, urechile nu. Noaptea ochii se odihnesc, urechile n-au nevoie să se odihnească. Ele stau deschise douăzeci și patru de ore pe zi, lună de lună, an de an. Ochii nu pot să rămână deschiși nici măcar câteva minute, ei clipească continuu, obosesc. Agresivitatea obosește, pentru că agresivitatea îți scoate energia din tine, așa că ochii trebuie să clipească întruna, să se odihnească. Urechile sunt mereu odihnite.

De asta multe religii au folosit muzica pentru a însoți rugăciunea; muzica face urechile mai sensibile, le face să vibreze mai mult. Trebuie să fii mai mult urechi și mai puțin ochi, asta apropo de expresia „A fi numai ochi și urechi“.

„Fii doar urechi“, a spus maestrul. „Ascultă, doar. N-ai altceva de făcut – nu trebuie decât să asculți, fără să știi de ce, fără să ai vreo idee despre ce se întâmplă. Tu doar ascultă, fără să interpretezi, fără să te implici în vreo activitate, fără să depui vreun efort.“ Iar apoi „Imaginează-ți că ești acele valuri“.

„Mai întâi ascultă, intră în armonie cu valurile, iar când simți că ești total liniștit și receptiv, imaginează-ți că ești acele valuri. Acesta este al doilea pas. Primul pas e să nu fii agresiv, să devii receptiv. Iar când ai devenit receptiv, topește-te în acele valuri, imaginează-ți că ești acele valuri.“

Maestrul i-a oferit un procedeu prin care să uite de sinele său, de eul său. Primul pas e receptivitatea – pentru că eul nu poate să existe în receptivitate, el există numai în conflict. Iar atunci când ești receptiv, capacitatea ta de a-ți imagina devine dintr-odată extraordinar de puternică.

Oamenii receptivi, oamenii sensibili sunt oameni cu imaginație.

Oamenii receptivi, oamenii sensibili sunt oameni cu imaginație. Cei care pot să vadă verdeța copacilor fără nici o agresiune din partea lor, nici chiar o agresiune subtilă, cei care sorb pur și simplu verdeța copacilor, care o absorb ca un burete devin foarte creatori, imaginația lor ia proporții uriașe. Aceștia sunt poeții, pictorii, muzicienii. Ei absorb universul într-o receptivitate profundă, iar apoi toarnă în imaginația lor tot ce au absorbit.

Imaginația este singura capacitate pe care o ai, care se apropie cel mai mult de Dumnezeu. Dumnezeu trebuie să aibă o imaginație grozava, nu-i așa? Uită-te la lumea lui. Atâtea flori, atâtea fluturi, atâtea copaci, atâtea râuri și atâtea oameni! Ce imaginație îți trebuie ca să faci toate astea și multe altele! Atâtea stele și atâtea lumi, lumi dincolo de lumi, fără sfârșit... Dumnezeu trebuie să fie un mare visător. În Orient, hindușii spun că lumea e visul lui Dumnezeu, imaginația lui. Lumea e magia lui, imaginația lui. El o visează, iar noi facem parte din visul lui.

Când maestrul i-a spus lui O-Nami „Apoi imaginează-ți că ești acele valuri“, îi spunea, de fapt: „Apoi fii creator. Mai întâi fii receptiv, iar apoi fii creator. Și odată ce ți-ai abandonat eul, devii atât de flexibil, încât tot ce îți imaginezi se va întâmpla. Atunci imaginația ta va deveni realitatea ta“. „Uită că ești luptător și fii acele valuri uriașe care mătură totul în cale.“ O-Nami a rămas în templu. A încercat să se gândească numai la valuri... Firește, la început i-a fost greu, în minte îi veneau multe lucruri. E normal, dar a rămas. Trebuie să fi fost un om foarte răbdător.

Apoi, treptat, a ajuns să se gândească numai la valuri.

Apoi a venit un moment... Dacă insiști, dacă perseverezi, vine un moment când lucrul pe care îl dorești de multe vieți se întâmplă, dar pentru asta e nevoie de răbdare.

Apoi, treptat, a ajuns să se gândească numai la valuri. Pe măsură ce noaptea trecea, ele se rostogoleau tot mai înalte.

Ei bine, valurile astea care se rostogolesc tot mai înalte nu sunt valurile adevărate ale mării. Acum nu mai există nici o distincție între valurile imaginației lui și valurile adevărate. Această distincție s-a șters. Acum el nu mai știe ce e; nu mai știe ce e vis și ce e adevărat. A redevenit copil. Nulitate. Dimineața copilul plânge după jucăria pe care a visat-o și o vrea înapoi și întreabă: „Unde e jucăria mea?“ Poți să-i spui tu cât vrei că a fost doar un vis – el o ține pe-a lui, își vrea jucăria și nu te înțelege cu el. El nu face nici o deosebire între vis și starea de veghe. El cunoaște realitatea ca fiind unică.

Când ajungi să fii foarte receptiv, redevii copil.

Și-acum, valurile astea:

Pe măsură ce noaptea trecea, ele se rostogoleau tot mai înalte. Măturau în calea

lor vasele cu flori din fața lui Buddha, și chiar și statuia din bronz a lui Buddha.

Când ajungi să fii foarte receptiv, redevii copil.

Foarte frumos! Unui budist îi este foarte greu să și-l imagineze pe Buddha măturat din cale. Dacă ar fi fost prea atașat de religia sa, acesta ar fi punctul în care s-ar fi despărțit complet de imaginația lui. Ar fi spus: „Ajunge! Buddha măturat din cale! Ce-i în capul meu? Nu, nu mai sunt un val“. S-ar fi oprit la picioarele lui Buddha, le-ar fi atins, dar nu mai mult de atât. Însă ia aminte: într-o zi, chiar și picioarele alea care te-au ajutat enorm pe drum trebuie să plece. Și toți buddha trebuie măturați din cale, pentru că ușa poate să devină un obstacol dacă te agăți de ea.

Tot mai mari – ele măturau în calea lor vasele cu flori din fața lui Buddha, și chiar și statuia din bronz a lui Buddha. În zori, templul era devastat de apă...

Asta nu s-a întâmplat cu adevărat – i s-a întâmplat lui O-Nami. Dacă ai fi fost în templu la acea vreme, n-ai fi văzut nici un strop de apă – asta i s-a întâmplat numai lui O-Nami. S-a întâmplat într-o cu totul altă dimensiune a ființei lui. Această dimensiune este dimensiunea poeziei, a imaginației, a visului – dimensiunea intuitivă, feminină, copilăroasă, inocentă. El deschisese ușa capacității sale imaginative. Ascultând valurile, devenind receptiv, a devenit imaginativ. Imaginația lui a înflorit ca un lotus cu o mie și una de petale.

În zori, templul era devastat de apă, iar O-Nami ședea acolo cu un surâs pe față.

Devenise un buddha! Același surâs care a apărut într-o zi pe fața lui Buddha în timp ce ședea sub copacul bodhi trebuie să fi apărut și pe fața lui O-Nami. Dintr-odată, el nu mai era – iar acela era zâmbetul întoarcerii acasă. Zâmbetul că a ajuns, zâmbetul că acum nu mai are unde să se ducă. Zâmbetul că a ajuns la sursă, zâmbetul că a murit și a înviat.

O-Nami ședea acolo cu un surâs pe față.

În acea zi s-a dus la concursul de lupte și le-a câștigat pe toate, și de atunci

nimeni din Japonia nu l-a mai învins.

Pentru că acum asta nu este energia lui. El nu mai e O-Nami, nu mai sunt valurile, acum e oceanul. Cum poți să înfrângi oceanul? Poți să înfrângi numai valurile.

Odată ce ai abandonat eul, ai abandonat înfrângerea, eșecul, frustrarea. Atât timp cât porți eul cu tine, ești condamnat la eșec. Poartă mai departe eul și vei rămâne slab. Leapădă eul, și o forță infinită începe să curgă prin tine. Lepădând eul, devii ca un râu, începi să curgi, devii viu. Viața este a întregului. Dacă încerci să trăiești pe cont propriu, ești pur și simplu prost. E ca și cum o frunză ar încerca să trăiască pe cont propriu, și nu numai asta, ci și să se lupte cu copacul, să se lupte cu alte frunze, cu rădăcinile, să îi considere pe toți dușmanii ei. Noi suntem exact ca frunzele unui copac, un copac mare – numește-l Dumnezeu sau întreg, dar noi suntem frunzulițe în copacul infinit al vieții. Nu e nevoie de luptă. Singurul mod de a ajunge acasă este să capitulezi.

Perfecționismul

Am auzit o poveste frumoasă.

Era odată un mare sculptor, un artist desăvârșit. Arta lui era atât de formidabilă, încât atunci când făcea statuia unui om era greu de spus care e omul și care e statuia. Statuia semăna perfect cu omul, era la fel de vie. Un astrolog i-a spus că i se apropie moartea, că o să moară curând. Bineînțeles că sculptorului i s-a făcut foarte frică și, așa cum vrea fiecare om să evite moartea, a vrut și el s-o evite. S-a gândit, a meditat și a găsit o soluție. A făcut niște statui reprezentându-l pe el însuși, unsprezece la număr, iar când Îngerul Morții a bătut la ușă și a intrat, el stătea ascuns printre statui, ținându-și răsuflarea.

Îngerului Morții nu i-a venit să-și creadă ochilor. Niciodată nu i se mai întâmplase așa ceva – doisprezece oameni absolut identici! Se știe că Dumnezeu nu creează niciodată două persoane la fel; el creează numai unicate. Nu e adeptul rutinei, nu e ca o linie de asamblare. El e categoric împotriva copiilor la indigo, el creează numai originale. Ce se întâmplase? Douăsprezece persoane absolut identice? Și el pe care s-o ia? Trebuia să ia numai una. Îngerul Morții nu se putea hotărî. Nedumerit, frământat, nervos, s-a întors la Dumnezeu și l-a întrebat: „Ce-ai făcut? Există douăsprezece persoane exact la fel, iar eu trebuie să aduc numai una. Cum să aleg?”

Dumnezeu a râs. L-a chemat aproape pe Îngerul Morții și i-a șoptit formula la ureche, secretul prin care să descopere persoana adevărată. I-a dat un cod secret și i-a spus: „Du-te și rostește asta în camera aceea în care acel sculptor stă ascuns printre statuile lui”.

Îngerul Morții a întrebat: „O să meargă?”

Dumnezeu i-a răspuns: „Fii fără grijă. Fă cum ți-am spus”.

Îngerul Morții a plecat foarte îndoit că formula o să aibă efect, dar nu putea să

nu se supună poruncii lui Dumnezeu. A intrat în cameră, s-a uitat în jur și, fără să se adreseze cuiva anume, a spus: „Domnule, totul e perfect, în afară de un lucru. Te-ai descurcat foarte bine, dar ai scăpat din vedere un aspect. Există o greșeală“.

Sculptorul a uitat de tot că se ascundea. A sărit, întrebând: „Ce greșeală?“ Îngerul Morții a râs și a spus: „Te-am prins! Asta e singura greșeală: nu poți să uiți de tine. Haide, urmează-mă!“

În mod obișnuit, artistul este cea mai egoistă persoană din lume. Însă nu e un adevărat artist. El se folosește de artă pentru a-și satisface eul. Artiștii sunt foarte egoiști, se laudă întruna, se luptă constant între ei. Fiecare crede că el e primul și ultimul. Dar asta nu este artă adevărată.

În mod obișnuit, artistul este cea mai egoistă persoană din lume. Însă nu e un adevărat artist. El se folosește de artă pentru a-și satisface eul. Artiștii sunt foarte egoiști, se laudă întruna, se luptă constant între ei.

Adevăratul artist dispare cu desăvârșire. Ceilalți sunt doar tehnicieni. Eu nu-i numesc artiști, ci tehnicieni. Nu-i numesc creatori, îi numesc compozitori. Da, să compui un poem e una, iar să creezi un poem e cu totul alta. Ca să compui poezie trebuie să cunoști limba, gramatica, regulile poeziei. E un joc al cuvintelor. Iar dacă știi jocul, poți să compui poezie. Nu va fi ea prea poetică, dar va avea aspect de poezie. Din punct de vedere tehnic ar putea fi perfectă, dar în ea e cuprins numai trupul, sufletul lipsește. Sufletul e prezent numai atunci când artistul dispare în arta lui, se contopește cu arta lui, nu mai e separat de ea. Când pictorul pictează cu o așa abandonare încât nu mai există, încât se simte vinovat să-și semneze tabloul pentru că știe că nu el l-a făcut, că o forță necunoscută l-a posedat și a creat prin intermediul lui tabloul, abia atunci se poate numi cu adevărat artist. Așa s-a întâmplat cu toți marii artiști de-a lungul secolelor – s-au simțit posedați. Cu cât e mai mare artistul, cu atât mai clar este sentimentul.

Cei cu adevărat mari – un Mozart, un Beethoven, un Kālidāsa, un Rabindranath

Tagore – au știut că nu sunt decât un bambus găurit prin care cânta existența. Ei erau flautul, dar cântecul nu era al lor. Acesta curgea prin ei, dar venea dintr-o sursă necunoscută. Ei nu-l împiedicau – asta era tot ce făceau –, însă nu ei îl creau.

Acesta e paradoxul. Adevăratul creator știe că el nu a creat nimic, că existența a lucrat prin el. L-a posedat, i-a posedat mâinile, ființa și a creat ceva prin intermediul lui. El a fost instrumentul. Asta e adevărata artă – când artistul dispăre, când nu se mai pune deloc problema eului. Și atunci arta devine religiozitate. Atunci artistul e un mistic – nu numai corect din punct de vedere tehnic, ci și autentic din punct de vedere existențial.

Cei cu adevărat mari au știut că nu sunt decât un bambus găurit prin care cânta existența. Ei erau flautul, dar cântecul nu era al lor.

Cu cât e mai puțin artistul în munca lui, cu atât mai desăvârșită e. Când artistul e total absent, creația e perfectă. Cu cât artistul e mai prezent, cu atât mai lipsit de perfecțiune va fi produsul. Dacă artistul e prea prezent, produsul va fi amețitor, va fi nevrotic. Va fi doar eu, ce altceva ar putea fi?

Eul este nevroză. Și mai e ținut minte un lucru: eul vrea întotdeauna să fie perfect. Eul este perfecționist. Eul vrea mereu să fie mai mare și mai tare decât alții, de aceea este perfecționist. Dar perfecțiunea nu e niciodată posibilă prin mijlocirea eului, prin urmare efortul este absurd, inutil. Perfecțiunea este posibilă numai în absența eului, dar atunci nimeni nu se gândește deloc la perfecțiune.

Adevăratul artist nu se gândește la perfecțiune. El habar n-are de perfecțiune, se lasă în voia capitulării, și ce-o fi o fi. Adevăratul artist se gândește cu siguranță la totalitate, dar nu la perfecțiune. El vrea să fie total în opera lui, dar atât. Când dansează, vrea să dispară în dans. Nu vrea să fie acolo, căci prezența dansatorului ar fi o perturbare a dansului. Grația, curgerea ar fi perturbate, obstrucționate. Când dansatorul este absent în dans, pietrele au dispărut, și curgerea este foarte lină, foarte liniștită.

Adevăratul artist se gândește cu siguranță la totalitate, iar frumusețea e că aceia care se dăruiesc total sunt perfecți.

Adevăratul artist se gândește cu siguranță la totalitate, iar frumusețea e că aceia care se dăruiesc total sunt perfecți. Cei care se gândesc la perfecțiune nu sunt niciodată perfecți. Dimpotrivă, cu cât se gândesc mai mult la perfecțiune, cu atât devin mai nevropați. Au idealuri, compară mereu și întotdeauna dau greș!

Când ai un ideal, te consideri perfect numai dacă acest ideal este împlinit, și asta te împiedică să te dăruiești total acțiunii tale. Dacă, de exemplu, îți impui să fii un dansator precum Nijinski, cum poți să te dăruiești total dansului? Ești veșnic atent la tine, cauți să te perfecționezi, ți-e frică să nu faci vreo greșală... ești împărțit. O parte din tine dansează, iar o alta stă deoparte, judecă, critică. Ești divizat.

Nijinski era perfect pentru că se dăruia total. Când dansa el, salturile pe care le făcea erau incredibile chiar și pentru oamenii de știință. Salturile lui infirmau legea gravitației! Iar când revenea pe podea, o făcea cu o încetineală de fulg, care și ea infirma legea gravitației. Era mereu întrebare cum de reușea asta. Cu cât îl întrebau oamenii mai mult, cu atât mai conștient devenea el de ceea ce făcea. Și cu cât devenea el mai conștient, cu atât acea dăruire totală se pierdea, până când, într-o zi, n-a mai existat deloc. În clipa în care el a devenit pe deplin conștient de dansul lui, dăruirea totală a dispărut, perfecțiunea a dispărut. Perfecțiunea exista numai atunci când Nijinski se pierdea total în dansul lui. În acea pierdere totală, în acea relaxare totală, el funcționa într-o cu totul altă lume, după legi total diferite.

Una dintre legi, pe care mai devreme sau mai târziu știința o va descoperi, eu o numesc legea grației. Ea nu e acum cunoscută, dar nici legea gravitației nu era cunoscută acum trei sute de ani. Ea funcționa dinainte de a fi cunoscută; nu e nevoie ca o lege să fie cunoscută pentru ca ea să funcționeze. Legea gravitației a funcționat dintotdeauna; ea nu a apărut din senin când Newton a văzut mărul căzând din pom. Merele cădeau și înainte de Newton! Nu mai întâi Newton a descoperit legea, iar apoi merele au început să cadă. Legea exista, Newton a descoperit-o.

Tot așa, mai există o lege – legea grației, care înalță. Legea gravitației trage

lucrurile în jos; legea grației le înalță, le ridică. Într-o anumită stare de abandon, într-o anumită stare de beție – îmbătare nu cu vin, ci cu divin –, într-o anumită stare de capitulare totală, de totală lipsă de eu, această lege începe să funcționeze. Te înalți. Devii imponderabil.

Asta s-a întâmplat în cazul lui Nijinski. Condiția ca această lege să funcționeze este să te dăruiești total, să nu mai existi ca eu.

Eul e ca o piatră atârnată de gâtul tău, te trage în jos. În lipsa eului, devii imponderabil.

Eul e ca o piatră atârnată de gâtul tău, te trage în jos. În lipsa eului, devii imponderabil. Și n-ai simțit uneori asta în viața ta? Există momente când simți un fel de imponderabilitate. Mergi de parcă plutești, de parcă picioarele tale n-ar atinge pământul. Există momente de bucurie, momente de rugăciune, momente de meditație, momente de sărbătoare, momente de iubire, când ești imponderabil, te înalți. Și eu spun că, mai devreme sau mai târziu, știința va descoperi această lege, pentru că știința crede într-un anumit principiu: principiul polilor opuși, al existenței contrariilor. Nici o lege nu poate fi singură, ea trebuie să aibă un opus. Electricitatea nu poate funcționa doar cu un singur pol, pozitiv sau negativ; e nevoie de ambii poli, care se completează unul pe celălalt.

Știința știe că fiecare lege are un opus care o completează. Și gravitația trebuie să aibă o lege opusă, iar eu o numesc legea grației. Poate că, atunci când o vor descoperi, oamenii de știință o vor numi altfel, dar mie legea „grației“ mi se pare numele perfect.

Intelectul

„Mintea contemporană“ este o contradicție în termeni. Mintea nu e niciodată contemporană, ea e mereu veche. Mintea e trecut – trecut și trecut și nimic altceva. Mintea înseamnă memorie, așadar nu are cum să existe minte contemporană. Să fii contemporan înseamnă să fii fără minte (nu în sensul de prost). Dacă ești aici și acum, ești contemporan. Dar atunci, vezi tu, mintea dispare; nu ai gânduri, nu ai dorințe; te-ai deconectat de la trecut și te-ai deconectat de la viitor.

Mintea e trecut – trecut și trecut și nimic altceva.

Mintea nu e niciodată originală, n-are cum să fie. Non-mintea e originală, proaspătă, tânără; mintea e mereu bătrână, veștejită, stătută.

Însă sintagma „minte contemporană“ se folosește, dar într-un sens total diferit. În acel sens, cuvintele sunt pline de înțeles. Mintea secolului al XIX-lea era altfel de minte; întrebările care se puneau atunci nu se mai pun acum. Întrebările care în secolul al XVIII-lea erau foarte importante acum sunt întrebări prostești. În Evul Mediu, una dintre cele mai importante întrebări teologice era: „Câți îngeri pot dansa pe vârful unui ac?“ Mai poți găsi acum o persoană atât de proastă încât să considere că întrebarea asta e importantă? Și întrebarea asta era dezbătută de cei mai mari teologi, nu de fitecine; profesori mari au scris tratate pe tema asta, au ținut conferințe. „Câți îngeri...?“ Păi, cui îi pasă? Este total lipsit de relevanță.

Pe vremea lui Buddha, o mare întrebare era „Cine a creat lumea?“. Întrebarea a persistat de-a lungul secolelor, dar acum tot mai puțini oameni își bat capul cu cine a creat lumea. Da, mai există și oameni de modă veche, dar mie mi s-au pus foarte rar astfel de întrebări. Însă Buddha se confrunta zilnic cu întrebarea „Cine a creat lumea?“ Nu exista zi să nu i-o pună cineva. Iar Buddha era nevoit să repete întruna că lumea a existat dintotdeauna, că nu a creat-o nimeni; dar

oamenii nu erau mulțumiți. Acum nimănui nu-i pasă cine a creat lumea. În acest sens, pe măsură ce timpul trece, mintea se schimbă. În acest sens, mintea contemporană e o realitate.

Soțul îi spune soției: „Am zis că n-o să ieșim diseară în oraș, și lucrul ăsta este pe jumătate hotărât“. Ei bine, asta e minte contemporană. În trecut, nici un bărbat nu i-ar fi spus asta nevastei lui. Întotdeauna lucrul era hotărât; el avea ultimul cuvânt.

Două englezoaice din înalta societate s-au întâlnit întâmplător în Londra, în timp ce erau la cumpărături. Una a remarcat că cealaltă era gravidă și a spus: „Vai, dragă, ce surpriză! Se vede treaba că de când nu ne-am mai văzut te-ai măritat!“

A doua răspunse: „Da. E un om minunat. E ofițer în armata nepaleză“. Prima fu oripilată: „Un nepalez! Ția nu sunt toți negri, dragă?“ „Oh, nu“, răspunse a doua. „Numai soldații de rând.“

„Cât de contemporan!“, exclamă prima.

În acest sens, există o minte contemporană. Altfel, nu. Moda vine și pleacă; dacă te gândești la modă, există schimbări. Dar, în esență, mintea e veche. Mintea ca atare e veche, e bătrână, nu există minte modernă. Chiar și cele mai moderne minți aparțin trecutului.

Un om cu adevărat viu este un om care trăiește aici și acum. El nu trăiește din trecut, nu trăiește pentru viitor; el trăiește doar în clipa prezentă, pentru clipa prezentă.

Un om cu adevărat viu este un om care trăiește aici și acum. El nu trăiește din trecut, nu trăiește pentru viitor; el trăiește doar în clipa prezentă, pentru clipa

prezentă. Clipa e totul. El e spontan; acea spontaneitate este parfumul non-miinții. Minte se repetă, se învârtă întotdeauna în cerc. Minte e un mecanism: o alimentezi cu cunoștințe, și ea repetă întruna aceleași cunoștințe. Rumegă iar și iar aceleași cunoștințe. Non-minte este claritate, puritate, inocență. Non-minte este adevăratul mod de a trăi, adevăratul mod de a cunoaște, adevăratul mod de a fi.

Intellectul este ceva fals. El e un înlocuitor al inteligenței. Inteligența este un fenomen total diferit – ea e autentică.

Inteligența presupune un curaj fantastic, inteligența presupune o viață aventuroasă.

Inteligența presupune un curaj fantastic, inteligența presupune o viață aventuroasă. Inteligența presupune să te avâți mereu în necunoscut, pe mări netrecute pe hartă. Atunci inteligența se dezvoltă, se ascute. Ea se dezvoltă numai atunci când, în fiecare clipă, te confrunți cu necunoscutul. Oamenii se tem de necunoscut; în fața necunoscutului se simt în nesiguranță. Ei nu vor să treacă dincolo de ceea ce le este cunoscut; de aceea au creat un înlocuitor din plastic al inteligenței, pe care l-au numit intelect. Intellectul este doar un joc mintal. El nu poate să fie creator.

Du-te în universități și ai să vezi ce fel de muncă creativă se desfășoară acolo. Se scriu mii de tratate, în baza cărora oamenilor li se conferă tot felul de titluri: doctor în medicină, doctor în filosofie, doctor în litere. După aceea, nici unul nu știe ce s-a întâmplat cu teza lui de doctorat; toate ajung maldăre de gunoi în biblioteci. Nimeni nu le citește, nimeni nu se inspiră din ele – ba da, câțiva oameni le citesc; dar aceștia sunt oameni care, la rândul lor, au să scrie și ei o teză. Bineînțeles că viitorii doctori le citesc.

Dar universitățile nu produc nici un Shakespeare, nici un Milton, nici un Dostoievski, nici un Tolstoi, nici un Rabindranath, nici un Kahlil Gibran. Universitățile produc numai oameni fără valoare, total inutili. Aceasta este activitatea intelectuală care se desfășoară în universități.

Inteligența produce un Picasso, un Van Gogh, un Mozart, un Beethoven. Inteligența e cu totul altă dimensiune. Ea nu are nimic de a face cu capul, ea are de a face cu inima. Intelectul se află în cap; inteligența este o stare de veghe a inimii. Când inima este trează, când inima dansează de recunoștință adâncă, când inima este în acord, în armonie cu existența, din acea armonie se naște creativitatea.

Creativitatea intelectuală nu e cu puțință. Intelectul e productiv, el poate să fabrice, dar nu poate să creeze.

Și care e diferența dintre a fabrica și a crea? Fabricarea este o activitate mecanică. O fac computerele, și încă mult mai eficient decât e de sperat din partea omului. Inteligența creează, nu fabrică. Fabricarea înseamnă un exercițiu care se repetă; un lucru deja făcut se face în continuare, iar și iar.

Creativitatea înseamnă a aduce pe lume ceva mare, ea este o cale prin care necunoscutul pătrunde în cunoscut, cerul vine pe pământ.

Creativitatea înseamnă a aduce pe lume ceva mare, ea este o cale prin care necunoscutul pătrunde în cunoscut, cerul vine pe pământ.

Când există un Beethoven sau un Michelangelo, sau un Kālidāsa, cerurile se deschid și începe să ningă cu flori de dincolo. Nu-ți spun nimic despre Buddha, Hristos, Krishna, Mahavira, Zarathustra, Mahomed, dintr-un anumit motiv: ceea ce au creat ei e atât de subtil, încât n-ai să poți înțelege. Ce a creat Michelangelo e palpabil; ce a creat Van Gogh e vizibil. Ce creează un buddha este absolut invizibil. Pentru a fi înțeles, e nevoie de un cu totul alt gen de receptivitate. Ca să-l înțelegi pe un buddha, trebuie să fii inteligent. Creația lui Buddha nu e doar fantastic de inteligentă, ci și supramentală, de aceea trebuie să fii inteligent ca s-o poți înțelege, intelectul nu te ajută să înțelegi.

Numai două tipuri de oameni creează: artiștii și misticii. Artiștii creează în lumea grosieră, iar misticii creează în lumea subtilă. Artiștii creează în lumea exterioară – un tablou, o poezie, un cântec, un dans –, iar misticii creează în lumea interioară. Mai întâi trebuie să-l înțelegi pe artist, și numai după aceea, într-o zi,

vei putea să-l înțelegi pe mistic. Misticul este floarea cea mai de preț a creativității. Dar s-ar putea să nu vezi nimic din ce face misticul.

Buddha n-a pictat în viața lui un tablou, n-a compus nici o poezie, n-a cântat nici un cântec. Nimeni nu l-a văzut dansând. Dacă îl urmăreai ce face, îl vedeai doar șezând liniștit; întreaga lui ființă era liniște. Da, era înconjurat de grație, de o grație de o infinită frumusețe, dar trebuia să fii foarte sensibil ca s-o simți. Trebuia să fii foarte deschis, nu gâlcevitor. Cu Buddha nu puteai fi spectator, ci participant, pentru că Buddha era un mister la care trebuia să participi. Abia atunci vedeai ce crea el. El crea conștiință, iar conștiința e forma cea mai pură de exprimare.

Un cântec e frumos, un dans e frumos pentru că în el e prezentă o părticică din divinitate. Dar într-un Buddha este prezent Dumnezeu tot. De asta noi l-am numit pe Buddha „Bhagwan“, l-am numit pe Mahavira „Bhagwan“. Activitatea intelectuală poate să te facă specialist în anumite lucruri, poate să te facă util, eficient. Dar intelectul bâjbâie în întuneric. Nu are ochi, pentru că nu este contemplativ, nu știe să mediteze. Intelectul este împrumutat, nu are putere de pătrundere proprie.

La un concurs televizat al cărui premiu era de o sută de mii de dolari, pe Arthur îl mai despărțea o singură întrebare de câștigarea premiului. Ultima întrebare era din domeniul „Arta de a face dragoste“. Pentru această ultimă întrebare, lui Arthur i s-a permis să aducă un specialist. El a ales un profesor de sexologie din Franța, de renume mondial. Întrebarea era: „Dacă ai fi fost rege al Imperiului Asirian în primii cincizeci de ani de existență a lui, care trei părți ale anatomiei miresei tale le-ai fi sărutat în noaptea nunții?“

La primele două puncte ale întrebării răspunsul a venit repede. Arthur a răspuns: „Buzele și gâtul“. La al treilea, s-a împotmolit și s-a întors înnebunit spre specialistul francez. Acesta și-a aruncat mâinile în aer și a mormăit: „Alors, mon ami, nu mă întreba pe mine. Eu am greșit deja de două ori!“

Specialistul, cunoscătorul, intelectualul nu are putere de pătrundere, intuiție proprie. El depinde de cunoștințele împrumutate, de tradiție, de convenții. El are în cap biblioteci întregi, o mare povară, dar nu are viziune. Cunoaște multe, fără

a cunoaște ceva. Și pentru că viața nu e niciodată aceeași – ea este în continuă schimbare, e nouă de la clipă la clipă –, specialistul rămâne mereu în urmă, răspunsul lui e mereu inadecvat. El poate doar să reacționeze, nu poate să răspundă, din cauză că nu e spontan. El a ajuns deja la anumite concluzii; poartă în cap răspunsuri de-a gata, or, întrebările pe care le ridică viața sunt mereu noi.

Viața nu e un fenomen logic, iar intelectualul trăiește bazându-se pe logică; de aceea nu e în ton cu viața, iar viața nu e în ton cu el.

Mai mult, viața nu e un fenomen logic, iar intelectualul trăiește bazându-se pe logică; de aceea nu e în ton cu viața, iar viața nu e în ton cu el. Bineînțeles că viața nu e în încurcătură, intelectualul are o problemă. El se simte mereu ca un outsider, nu că viața l-ar fi expulzat; el singur a hotărât să rămână în afara vieții. Dacă te agăți prea mult de logică, n-ai să poți face parte niciodată din procesul trăirii care este existența. Viața e mai mult decât logică; viața e paradox, viața e mister.

Tot ce faci cu ajutorul intelectului este să deduci. Nu e o experimentare a adevărului, ci doar o deducție bazată pe logică, iar logica este invenția ta.

Intelectul poate să facă anumite deducții, dar el e un fenomen inconștient. Te porți aproape ca și cum ai fi adormit.

Inteligența este stare de veghe, iar dacă nu ești pe deplin treaz, orice decizie iei va fi greșită sub o formă sau alta. Și e firesc să fie așa, pentru că ai ajuns la acea concluzie cu o minte inconștientă.

Inteligența este stare de veghe, iar dacă nu ești pe deplin treaz, orice decizie iei va fi greșită sub o formă sau alta.

Ca să activezi inteligența, n-ai nevoie de mai multe informații, n-ai nevoie de

mai multă meditație. Trebuie să devii mai liniștit, mai lipsit de gânduri. Trebuie să devii mai puțin minte și mai mult inimă. Trebuie să devii conștient de magia care te înconjoară – magia care e viața, magia care e Dumnezeu, magia care se află în copacii verzi și în florile roșii, magia care se află în ochii oamenilor. Magia este pretutindeni! Totul este miraculos, însă din cauza intelectului rămâi închis în tine, agățându-te de concluziile prostești la care ai ajuns prin inconștiență sau care ți-au fost oferite de alții la fel de inconștienți ca tine.

Însă inteligența este în mod cert creatoare, pentru că inteligența îți pune în funcțiune totalitatea – nu doar o parte, o mică parte, capul. Inteligența îți face să vibreze întreaga ființă; fiecare celulă, fiecare fibră din corpul tău încep să danseze și intră în armonie cu întregul.

Când ești în armonie cu întregul, lucrurile încep să se petreacă de la sine. Asta înseamnă creativitate. Tot ce atingi se transformă sub acțiunea divinității.

Credința

Creatorul nu are multe credințe; de fapt, nu are nici una. El are numai experiențe proprii. Iar frumusețea experienței este că experiența e întotdeauna deschisă, pentru că ea lasă loc explorărilor ulterioare. Credința e întotdeauna închisă; după ea se pune punct. Credința e mereu terminată; experiența nu e niciodată terminată, ea rămâne neterminată. Cât timp trăiești, experiența ta e în continuă schimbare, în continuă creștere, în continuă mișcare. Ea se mișcă permanent de la cunoscut la necunoscut și de la necunoscut la incognoscibil.

Experiența are frumusețe pentru că e neterminată.

Și, nu uita, experiența are frumusețe pentru că e neterminată. Unele dintre cele mai frumoase cântece sunt cele neterminate. Unele dintre cele mai frumoase cărți sunt cele neterminate. Tot ce e neterminat e frumos. Am auzit o parabolă zen:

Un rege s-a dus la un maestru zen ca să învețe arta grădinăritului. Maestrul l-a învățat timp de trei ani, iar regele și-a făcut o grădină mare și frumoasă, în care lucrau sute de grădinari. Timp de trei ani, tot ce a învățat de la maestru a experimentat în grădina sa. După trei ani, grădina era gata, iar regele l-a invitat pe maestru să vină s-o vadă. Regele avea mari emoții, pentru că maestrul era foarte sever. Acesta avea să fie un fel de examen.

Și ca examenul să fie trecut cu bine, au fost luate toate măsurile de precauție ca totul să fie perfect. Numai atunci l-a adus regele pe maestru să vadă. Însă maestrul s-a întristat chiar de la început. S-a uitat în jur, s-a plimbat prin toată grădina și, pe măsură ce se uita, devenea tot mai grav. Regelui i s-a făcut tare frică. Gravitatea maestrului nu prevestea nimic bun. Luându-și inima în dinți,

regele a întrebat: „Ce s-a întâmplat? De ce nu-mi spui? Te-ai întristat și tot clatini din cap. De ce? Ce nu-ți place? Am făcut tot după cum am învățat de la tine“.

Maestrul a spus: „Grădina asta este atât de terminată, încât e moartă. De asta nu-mi place. Trebuia să rămână neterminată. Unde sunt frunzele veștede? Nu văd nici o frunză uscată. Pe alei nu sunt frunze uscate, și nici în copaci frunze care să fi îngălbenit. Unde sunt?“

„Le-am spus grădinarilor mei să le înlăture pe toate, să facă astfel încât grădina să arate perfect“, a răspuns regele.

Iar maestrul a spus: „De asta arată atât de lipsită de strălucire și neinteresantă. Se vede de la o poștă că e făcută de om. Lucrurile lui Dumnezeu nu sunt niciodată terminate“.

Și maestrul a ieșit grăbit din grădină. S-a dus la mormanul de frunze veștede, care se afla dincolo de zidul grădinii, a luat o mână de frunze și s-a întors în grădină, unde le-a aruncat în vânt. Frunzele se jucau în vânt, duse pe alei de adiere. Încântat, maestrul a spus: „Uite cât de vie arată grădina!“ Frunzele foșneau în vânt, sușoteau ca niște ființe vii. Acum grădina nu mai era moartă ca un cimitir. Foșnetul frunzelor se transformase în cântec, alungând liniștea mormântală.

Îmi place foarte mult această poveste.

Zilele trecute a venit la mine o femeie. Mi-a spus că scrie un roman și că este într-o dilemă. Romanul a ajuns într-un punct în care poate fi terminat, dar poate fi și continuat. M-a întrebat ce să facă. I-am spus: „Termină-l cât este încă neterminat. Lasă acea neterminare să plutească în jurul lui ca un mister“.

Nici o poveste nu e frumoasă dacă e terminată definitiv. Atunci ea e moartă. Experiența rămâne întotdeauna deschisă, adică neterminată. Credința este întotdeauna încheiată. Prima calitate a experienței este deschiderea.

Mintea înseamnă toate credințele adunate laolaltă. Deschiderea înseamnă

non-minte.

Mintea înseamnă toate credințele adunate laolaltă. Deschiderea înseamnă non-minte; deschiderea înseamnă că îți lași mintea de o parte și ești gata să privești viața cu alți ochi, nu cu cei vechi. Ochii vechi se datorează minții, ea îți dă idei și, când te uiți la un lucru, de fapt nu te uiți la el așa cum e, ci proiectezi asupra lui o idee. Adevărul devine un ecran pe care tot proiectezi idei. Privește cu non-mintea. Când privești cu non-mintea, percepția ta devine eficientă, pentru că vezi lucrurile așa cum sunt, adevărate. Iar adevărul eliberează. Toate celelalte duc la sclavie, numai adevărul eliberează.

În acele momente de non-minte, adevărul se filtrează în tine ca lumina. Cu cât te bucuri mai mult de această lumină, cu atât devii mai capabil și mai curajos de a abandona mintea. Mai devreme sau mai târziu, va veni o zi când nu vei mai avea minte. Atunci, când te vei uita, nu te vei mai uita după nimic, te vei uita pur și simplu. Privirea ta va fi pură. În acel moment vei deveni avalokita, cel care privește cu ochi puri. Țsta este unul dintre numele lui Buddha – „Avalokita“. El privește fără idei, privește și atât.

Creativitatea nu e legată de o activitate anume – pictură, poezie, dans, cântec –, ea nu e legată de nimic îndeosebi. Orice activitate poate fi creatoare, căci tu îi dai activității calitate. Activitatea în sine nu e nici creatoare, nici necreatoare. Poți să cânti într-un mod necreator, poți să pictezi într-un mod necreator. Poți să spăla podeaua într-un mod creator, poți să gătești într-un mod creator.

Creativitatea este o calitate pe care o aduci în activitatea pe care o desfășori. Este o atitudine, o abordare lăuntrică; ea denotă felul în care privești lucrurile.

Creativitatea nu se limitează la ceva anume – ăsta e primul lucru care trebuie ținut minte. Cel care este creator este omul. Dacă un om este creator, atunci în tot ce face el există creativitate; până și în mersul lui vezi creativitate. Iar dacă stă liniștit și nu face nimic, chiar și această „non-facere“ este un act creator. Buddha ședea sub copacul bodhi și nu făcea nimic, iar el a fost cel mai mare creator pe care l-a cunoscut lumea.

Nu toți oamenii pot fi pictori, și nici nu trebuie. Dacă fiecare om ar fi pictor, lumea ar fi urâtă, ar fi greu de trăit în ea. Nu tot omul poate fi dansator, și nici nu

trebuie. Însă fiecare om poate fi creator.

Indiferent ce faci, dacă faci cu bucurie, dacă faci cu iubire, și nu doar din motive pur economice, activitatea ta e creatoare.

Indiferent ce faci, dacă faci cu bucurie, dacă faci cu iubire, și nu doar din motive pur economice, activitatea ta e creatoare. Dacă pui suflet în ceea ce faci, acea activitate este spirituală, este creatoare, este divină.

Cu cât ești mai creator, cu atât ești mai divin. Toate religiile lumii spun că Dumnezeu e Creatorul. Nu știu dacă e sau nu Creatorul, dar știu un lucru: cu cât ești mai creator, cu atât ești mai evlavios. Când creativitatea ta atinge apogeul, când toată viața ta devine creativitate, trăiești în Dumnezeu. Așa că trebuie să fie Creatorul, pentru că oamenii creatori sunt cel mai aproape de el.

Iubește ceea ce faci. Meditează în timp ce faci un lucru, indiferent care e el. Atunci ai să știi că până și frecatul dușumelei poate să fie un act de creație. Când freci podeaua cu iubire, creezi un tablou nevăzut. Plăcerea cu care trăiești acele momente te face să te dezvolți lăuntric. După un act creator, nu mai ești același.

Creativitate înseamnă să iubești ceea ce faci – să te bucuri, să sărbătorești! Poate că actul tău de creație va rămâne necunoscut. Și-apoi, cine o să te laude că ai spălat podeaua? Istoria nu va consemna acest lucru, ziarele nu vor scrie despre el, dar asta nu are nici o importanță. Ție ți-a făcut plăcere. Valoarea e intrinsecă.

Dacă faci ceva urmărind doar faima, dacă pictezi doar pentru a ajunge renumit ca Picasso, atunci nu ești deloc creator, ești doar ambițios. Creația înseamnă iubire. Fă cu iubire ceea ce faci, și atunci ești creator. Lucrurile mărunte devin mari prin atingerea iubirii și a plăcerii. Dacă însă ești încredințat că nu ești creator, nici n-ai să fii creator, deoarece credința nu e doar credință. Ea deschide uși; ea închide uși. Dacă ai o credință greșită, ea va fi pentru tine ca o ușă închisă, va obstrucționa curgerea. Nu-ți va lăsa energia să curgă, din cauză că spui continuu că nu ești creator.

În lume foarte puțini oameni sunt recunoscuți ca fiind creatori – unul la un

milion. Asta e o prostie! Fiecare om se naște creator. Uită-te la copii și ai să vezi că toți sunt creatori. Dar, încetul cu încetul, le distrugem creativitatea, încetul cu încetul, le impunem credințe greșite. Încetul cu încetul, îi abatem de la creativitate, îi facem să fie din ce în ce mai ambițioși.

Fiecare om se naște creator.

Când intră ambiția, creativitatea dispare, din cauză că omul ambițios nu poate să fie creator, omul ambițios nu poate să iubească nici o activitate de dragul ei. În timp ce scrie o carte, să zicem, privește înainte și se întreabă: „Când am să primesc Premiul Nobel?” Când pictează un tablou, privește înainte, e mereu în viitor. Omul creator este întotdeauna în prezent.

Noi distrugem creativitatea. Dar nu-ți este de nici un folos să dai vina pe societate. Trebuie să-ți iei viața în propriile mâini. Trebuie să te lepezi de condiționările greșite. Trebuie să te lepezi de autosugestiile greșite, hipnotice care, prin sugestionări repetate, ți-au fost induse în copilărie. Leapădă-te de ele! Purifică-te de toate condiționările și apoi, dintr-odată, vei vedea că ești creator.

A fi și a fi creator sunt sinonime. Este cu neputință să fii și să nu fii creator. Dar acest lucru imposibil s-a întâmplat, acest fenomen urât s-a produs, din cauză că toate sursele noastre creatoare au fost astupate, blocate, distruse, și întreaga noastră energie a fost canalizată în diverse activități pe care societatea le consideră rentabile.

Întreaga noastră atitudine față de viață se învâрте în jurul banilor, al puterii, iar banii și puterea sunt distructive, nu creatoare. Omul care umblă după bani este distructiv, pentru că banii trebuie furați, trebuie luați de la mulți oameni prin exploatare, sub o formă sau alta; numai atunci poți să-i ai. Puterea presupune să faci mulți oameni neputincioși, să-i distrugi; numai atunci ești puternic.

Actul creator sporește frumusețea lumii; el dă ceva lumii, nu îi ia.

Acapararea de bani și acapararea de putere sunt acte distinctive. Actul creator sporește frumusețea lumii; el dă ceva lumii, nu îi ia. Omul creator vine pe lume și îi sporește frumusețea – un cântec aici, un tablou acolo. El face lumea să danseze mai bine, să se distreze mai bine, să iubească mai bine, să mediteze mai bine. Când părăsește această lume, lasă în urma lui o lume mai bună. S-ar putea ca unii să-l cunoască, alții nu, dar nu asta e important; important e că lasă în urma lui o lume mai bună și pleacă din ea extraordinar de împlinit, pentru că viața lui a avut o valoare intrinsecă.

Acumularea de bani, de putere și lupta pentru prestigiu sunt activități care nu creează nimic, și nu numai că nu creează, ci și distrug. Ferește-te de ele! Dacă te ferești de ele, poți să devii foarte ușor creator. Și nu spun că propria-ți creativitate îți va aduce putere, prestigiu, bani. Nu, nu îți promit grădini de trandafiri. Ea s-ar putea să-ți aducă necazuri. S-ar putea să te oblighe să duci o viață de om sărac. Tot ce pot să-ți promit este că în adâncul ființei tale vei fi cel mai bogat om din lume; în adâncul ființei tale vei fi împlinit; în adâncul ființei tale vei fi plin de bucurie și de sărbătoare. Vei primi continuu tot mai multe binecuvântări. Viața ta va fi o binecuvântare.

Este posibil ca în afară să nu fii renumit, să n-ai bani, să nu fi reușit în așa-zisa lume. Dar să reușești în așa-zisa lume înseamnă să eșuezi în lumea interioară. Și ce ai să faci cu lumea la picioarele tale, dacă ți-ai pierdut sinele? Și ce ai să faci când vei stăpâni toată lumea, dar nu te vei stăpâni pe tine? Omul creator este stăpân pe ființa lui; el e stăpân, nu servitor.

De asta, în Orient, noi îi numim pe căutătorii adevărului swami. Swami înseamnă stăpân. Cerșetorii sunt numiți swami – stăpâni. Împărații s-au dovedit în cele din urmă, la finele vieții lor, cerșetori. Omul care umblă după bani și prestigiu și putere e cerșetor, pentru că el cere continuu. El nu are nimic de dat lumii.

Fii darnic! Împarte tot ce poți! Și, ia aminte, eu nu fac nici o distincție între lucrurile mărunte și lucrurile mari. Dacă zâmbești din toată inima, dacă iei pe cineva de mână și zâmbești, asta e un act de creație, un mare act de creație. E suficient să strângi pe cineva la piept ca să fii creator. E suficient să te uiți la cineva cu ochi iubitori, ca să-i schimbi întreaga lume.

Fii creator. Nu contează dacă ceea ce faci este un lucru mărunț sau un lucru mare – fă-l în mod creator, cu devoțiune. Atunci munca ta devine venerare. Atunci ceea ce faci devine rugăciune, devine o ofrandă, o jertfă pe altar. Leapădă-te de credința că nu ești creator. Poate că nu ești primul în clasă; poate că felul în care pictezi nu e apreciat; poate că atunci când cânti la flaut vecinii îți bat în perete. Dar, din cauza acestor lucruri, nu căpăta credința greșită că nu ești creator.

Și nu-i imita pe alții, în ideea de a fi creator. Trebuie să descoperi ce poți să faci și ce nu poți să faci. Nimeni nu poate să facă tot! Trebuie să cercetezi și să-ți afli destinul. Trebuie să băjbâi în întuneric, știu. Nu e prea limpede care e destinul tău, dar așa este viața. Și e bine că trebuie să-l cauți, pentru că însăși căutarea duce la dezvoltare.

Dacă atunci când vii pe lume ți s-ar da o diagramă a vieții – „Asta va fi viața ta: ai să devii chitarist“ –, viața ta ar fi mecanică. Numai funcționarea unei mașini se poate stabili. Omul este imprevizibil. Omul este întotdeauna o deschidere spre o mie și unul de lucruri posibile. La fiecare pas i se deschid o mulțime de uși, o mulțime de alternative, și el trebuie să aleagă. Dacă însă iubește viața, își va găsi destinul, creativitatea.

Omul este imprevizibil. Omul este întotdeauna o deschidere spre o mie și unul de lucruri posibile.

Dacă nu iubește viața și iubește altceva, atunci există o problemă. Dacă iubește banii și vrea să fie și creator, nu poate deveni creator. Însăși ambiția pentru bani îi va distruge creativitatea. Dacă vrea faimă, trebuie să renunțe la creativitate. Faima vine mai ușor dacă e distructiv. Faima vine mai ușor pentru un Adolf Hitler, pentru un Henri Ford. Faima se dobândește mai ușor dacă ești competitiv, violent competitiv. Dacă ucizi și distrugi oameni, faima vine mai ușor.

Istoria este plină de criminali. Prim-miniștrii, președinții nu sunt decât niște măști. În spatele lor se ascund oameni foarte violenți, teribil de violenți, care zâmbesc. Acele zâmbete sunt politice, diplomatice. Când măștile cad, vezi că în spatele lor s-au ascuns Genghis Han, Timur Lenk, Nadir Shah, Alexandru, Hitler.

Dacă vrei faimă, nu vorbi de creativitate. Nu spun că faima nu vine niciodată la un om creator, însă vine foarte, foarte rar. Seamănă mai mult cu un accident și ia timp. Aproape întotdeauna se întâmplă că atunci când faima ajunge la un om creator, acesta e deja mort. Ea vine cu întârziere, postum.

Iisus nu a fost faimos în vremea lui. Dacă n-ar fi fost Biblia, n-ar fi existat nici o consemnare despre el. Consemnările le aparțin celor patru discipoli ai săi; nimeni altcineva n-a pomenit despre el. Nu era faimos; nu era un om de succes. Nu era înțeles, era hulit. Dar, încetul cu încetul, a devenit din ce în ce mai important; încetul cu încetul, oamenii l-au recunoscut. Asta ia timp.

Cu cât e mai mare un om, cu atât e nevoie de mai mult timp ca oamenii să-l recunoască, pentru că atunci când se naște un om mare, n-ai după ce criterii să îl judeci, n-ai hărți cu care să îl cauți. El trebuie să-și creeze singur valoarea. La vremea când valoarea lui e creată, recunoscută, el nu mai este. Durează sute de ani ca o persoană creatoare să fie recunoscută, și nici atunci nu e sigur. Au existat mulți oameni creatori care n-au fost niciodată recunoscuți. Este un lucru accidental ca o persoană creatoare să aibă succes. Succesul e mai sigur pentru oamenii distructivi, necreatori.

Dacă în numele creativității cauți altceva, renunță la ideea de a fi creator.

Așadar, dacă în numele creativității cauți altceva, renunță la ideea de a fi creator. Fă ce vrei să faci în mod conștient, deliberat, nu te ascunde după măști. Dacă vrei cu adevărat să fii creator, atunci banii, succesul, prestigiul, respectabilitatea ies din discuție. Atunci activitatea ta îți face plăcere, și fiecare acțiune are o valoare intrinsecă. Dansezi pentru că îți place dansul; dansezi pentru că te încântă să dansezi. Dacă îți apreciază cineva dansul, bine, îi ești recunoscător. Dacă nimeni nu ți-l apreciază, n-ai de ce să-ți faci griji. Ai dansat, ți-a făcut plăcere, ești deja împlinit.

Însă credința că nu ești creator e periculoasă – abandoneaz-o! Nu există nimeni care să nu fie creator. Până și copacii sunt creatori, până și pietrele sunt creatoare. Cei care înțeleg copacii și îi iubesc știu că fiecare copac își creează propriul spațiu. Fiecare piatră își creează propriul spațiu, el nu seamănă cu nici

unul dintre spațiile celorlalte pietre. Dacă devii sensibil, dacă devii capabil de a înțelege, prin empatie, vei avea enorm de câștigat. Vei vedea că fiecare copac e creator în felul lui, că fiecare copac e unic, are personalitatea lui. Fiecare piatră are personalitate. Copacii nu sunt doar copaci, ei sunt oameni. Pietrele nu sunt doar pietre, ele sunt oameni. Așază-te lângă o piatră, uită-te la ea cu iubire, atinge-o cu iubire, mângâi-o cu iubire.

Se spune că un maestru zen era în stare să ridice pietre foarte mari, în ciuda faptului că era un om foarte plăpând. Ridica extrem de ușor pietre pe care oameni mult mai puternici decât el nu erau în stare nici să le clintească. A fost întrebat care era secretul lui, iar el a răspuns: „Nu-i nici un secret. Eu iubesc piatra, așa că ea mă ajută. Mai întâi îi spun: «Oamenii ăștia au venit să se uite; acum prestigiul meu e în mâinile tale. Te rog să mă ajuți, să cooperezi». După aceea îmbrățișez piatra și aștept indiciul. Când piatra îmi dă indiciul – îl simt ca un freamăt, o vibrație în lungul șirei spinării –, când piatra îmi dă semnalul că e gata să mă ajute, acționez. Voi vă luptați cu piatra; de asta aveți nevoie de foarte multă energie. Eu îmi unesc eforturile cu ale pietrei și o ridic. De fapt, nu e bine spus «o ridic». Piatra se ridică singură”.

Un mare maestru zen era tâmplar. Mesele și scaunele făcute de el aveau o anumită calitate inefabilă, un magnetism fantastic. Când a fost întrebat cum făcea acele obiecte, maestrul a spus: „Simplu. Mă duc în pădure și întreb copacii care dintre ei este gata să devină scaun sau masă. Stau acolo trei zile și văd care copac e dornic să vină cu mine, să coopereze, numai atunci îl iau. Uneori se întâmplă ca nici un copac să nu fie gata să devină scaun sau masă, iar atunci mă întorc acasă cu mâinile goale. Atunci când copacul vine de bunăvoie, el cere pur și simplu ajutorul tâmplarului. În asta constă toată arta”.

Dacă ești iubitor, vei vedea că întreaga existență are personalitate. Nu forța lucrurile. Uită-te, comunică cu ele, cere-le ajutorul, și astfel se va conserva multă energie.

Dacă ești iubitor, vei vedea că întreaga existență are personalitate.

Până și copacii sunt creatori, chiar și pietrele sunt creatoare. Tu ești om, punctul culminant al existenței. Ești în vârf, pentru că ai cunoștință. Niciodată să nu gândești prin prisma credințelor greșite, niciodată să nu te atașezi de credința greșită că nu ești creator. Poate cauți în direcții greșite, în direcții în care nu ești creator. Dar trebuie să existe o direcție în care ești creator. Caută și cercetează și fii mereu disponibil și continuă să bâjbâi până găsești direcția.

Fiecare om vine pe lume cu un anume destin – el are ceva de îndeplinit, un mesaj de transmis, o treabă de terminat. Nu te afli aici accidental – te afli aici cu un scop. În spatele tău există un scop. Întregul intenționează să facă ceva prin intermediul tău.

Jocul sorții

Toată structura vieții noastre are la bază credința care ne-a fost inoculată încă din copilărie, și anume că, fără recunoaștere, suntem nimeni, suntem lipsiți de valoare. Nu munca e importantă, ci recunoașterea. Asta răstoarnă lucrurile cu susul în jos. Munca trebuie să fie importantă, o bucurie prin ea însăși. Trebuie să muncești, nu ca să fii recunoscut, ci pentru că îți face plăcere să fii creator. Trebuie să iubești munca de dragul ei.

Munca trebuie să fie importantă, o bucurie prin ea însăși.

Așa trebuie privite lucrurile – muncești dacă îți place să muncești. Nu căuta recunoaștere; dacă ea vine, foarte bine; dacă nu vine, nu te gândi la ea. Împlinirea ta trebuie să fie munca în sine. Dacă fiecare om ar învăța arta de a-și iubi munca, indiferent care e ea, dacă ar face-o cu plăcere, fără să urmărească recunoaștere, am avea o lume mult mai frumoasă, o lume în care ar exista doar sărbătoare.

Însă, așa cum stau lucrurile, dorința de recunoaștere face ca nimeni să nu muncească în tihnă, liniștit, făcând cu plăcere ceea ce face. Iar viața e alcătuită din lucruri mărunte, pentru care nu se dau premii și titluri, care să reflecte recunoașterea.

Unul dintre cei mai mari poeți ai secolului XX, Rabindranath Tagore, a trăit în Bengal, India. El și-a publicat scrierile în limba bengaleză, dar n-a avut parte de recunoaștere. Apoi a tradus în engleză o cânticică, Gitanjali (O ofrandă lirică). El știa foarte bine că originalul avea o frumusețe pe care traducerea nu putea s-o aibă, din cauză că cele două limbi, bengaleza și engleza, au structuri diferite, moduri de exprimare diferite. Bengaleza este o limbă foarte dulce; chiar și atunci când te cerți, pare că ești angajat într-o conversație plăcută. E foarte muzicală; fiecare cuvânt are o rezonanță muzicală. Engleza nu are această calitate și nici nu

o poate căpăta prin traducere. Însă Tagore a reușit cumva să traducă acea cărțuie – în comparație cu originalul, traducerea e modestă – și a câștigat pentru asta Premiul Nobel. Atunci toată India l-a băgat în seamă dintr-odată. Ani de zile cartea fusese disponibilă în bengaleză și în alte limbi indiene, dar nimeni nu-i dăduse atenție. Fiecare universitate voia să-i ofere titlul onorific de doctor în litere – și, bineînțeles, prima a fost cea din Calcutta, unde locuia el –, însă el a refuzat spunând: „Nu vreți să-mi dați titlul ca o recunoaștere a muncii mele, ci ca o recunoaștere a Premiului Nobel, pentru că această carte a fost aici ani de zile, într-o formă mult mai frumoasă, și nimeni nu s-a deranjat să scrie un cuvânt de apreciere. Titlul pe care vreți să mi-l oferiți mă jignește“.

Jean-Paul Sartre, unul dintre cei mai mari filosofi și un om cu o adâncă înțelegere a psihologiei umane, a refuzat Premiul Nobel. El a spus: Am fost răsplătit destul în timp ce mi-am creat opera. Un Premiu Nobel n-ar putea veni cu nimic în plus, dimpotrivă, m-ar trage în jos. El e bun pentru amatori care sunt în căutarea recunoașterii. Eu sunt destul de bătrân și am avut parte de destulă plăcere. Am iubit tot ceea ce am făcut. Lucrul ăsta e în sine o răsplată și n-am nevoie de alta, pentru că nimic nu poate să fie mai bun decât ceea ce deja am obținut“. Și avea dreptate. Dar oamenii care au dreptate sunt foarte puțini în lume.

De ce să-ți bați capul cu recunoașterea? Frământarea privitoare la recunoaștere are sens numai dacă nu-ți iubești munca. Atunci, da, are sens, urmărește găsirea unui înlocuitor. Urăști munca, nu-ți place, dar o faci pentru că va exista recunoaștere; vei fi apreciat, respectat. Decât să te gândești la recunoaștere, mai bine reconsideră-ți munca. O iubești? Foarte bine. N-o iubești? Schimb-o! Părinții, profesorii îți bagă în cap ideea că trebuie să fii recunoscut, acceptat. Asta e o strategie foarte vicleană de a ține oamenii sub control. Învăță un lucru de bază: Fă ce vrei să faci, iubește ce faci și nu cere recunoaștere. Asta e cerșit. De ce să ceri recunoaștere? De ce să stai cu mâna întinsă pentru acceptare?

Caută în tine. Poate că nu îți place ce faci, poate că te temi că ești pe drumul greșit. Acceptarea te va ajuta să simți că ai dreptate. Recunoașterea te va face să simți că te îndrepti spre țelul cel bun. Problema ține de ce simți tu în sinea ta, n-are nici o legătură cu lumea exterioară. Și de ce să depinzi de alții? Acceptarea, recunoașterea și aprecierea depind de alții, iar umblând după ele devii tu însuși dependent.

Eu nu voi accepta nici un Premiu Nobel.

Eu nu voi accepta nici un Premiu Nobel. Această condamnare a mea de către toate națiunile lumii, de către toate religiile e mult mai valoroasă pentru mine. Acceptarea Premiului Nobel ar însemna să devin dependent – n-aș mai fi mândru de mine, ci de Premiul Nobel. Acum sunt mândru numai de mine, n-am de ce altceva să fiu mândru. În felul ăsta sunt eu însumi, un individ liber. Iar a fi un individ care trăiește în libertate totală, pe propriile picioare, bând din propriile surse este începutul înfloririi supreme.

Orice om care are personalitate trăiește din propria iubire, din propria muncă, fără să-i pese de ce spun alții. Cu cât e mai valoroasă munca ta, cu atât posibilitatea de a fi respectat pentru ea e mai mică. Iar dacă munca pe care o faci e muncă de geniu, n-ai să vezi nici un respect cât trăiești. Cât trăiești, vei fi un damnat... iar apoi, după două sau trei secole, ți se vor ridica statui, munca ta va fi respectată. Cam atât durează ca omenirea să ajungă la gradul de inteligență pe care îl are azi un geniu. Decalajul e uriaș.

Ca să fii respectat de tâmpiți trebuie să te porți conform așteptărilor lor. Ca să fii respectat de această omenire bolnavă trebuie să fii mai bolnav decât ea. Atunci te va respecta. Dar ce vei câștiga? Îți vei pierde sufletul și nu vei câștiga nimic.

Patru secrete ale reușitei

Ori de câte ori creezi, simți gustul vieții, și asta depinde de intensitatea cu care creezi, de dăruirea ta totală. Viața nu e o problemă filosofică, e un mister religios. Când faci ceva în mod creator, cu iubire, cu dăruire totală, atunci orice poate deveni ușa – chiar și spălatul podelei. Atunci simți gustul vieții.

A redeveni copil

Fii iarăși copil și vei fi creator. Toți copiii sunt creatori. Creativitatea are nevoie de libertate. Mintea, cunoștințele, prejudecățile înrobesc. Creativitatea necesită eliberarea de toate acestea. Omul creator este cel care încearcă ceea ce este nou. Omul creator nu e un robot. Roboții nu sunt niciodată creatori, ei repetă ce li s-a stocat în memorie. Așa că fii iarăși copil. Toți copiii, indiferent de locul în care se nasc, sunt creatori. Însă noi nu le permitem să fie creatori, ne repezim asupra lor și le zdrobim, le omorâm creativitatea și îi învățăm modul corect de a face lucrurile.

Ține minte, omul creator încearcă mereu să facă lucrurile altfel, în stilul lui. Dacă urmezi modul corect de a face un lucru, n-ai să fii niciodată creator, pentru că modul corect înseamnă modul descoperit de alții. Și modul corect înseamnă că vei fi în stare să faci ceva, să devii un producător, un fabricant, un tehnician, dar nu un creator.

Care e diferența dintre un producător și un creator? Producătorul cunoaște modul corect de a face un lucru, cel mai economic mod de a face un lucru, cu efort minim și rezultate maxime. Creatorul pierde vremea. El nu știe care e modul corect de a face un lucru, așa că cercetează, și caută în direcții diferite. De multe ori o ia într-o direcție greșită, dar găsește el acolo ceva din care să învețe, iar în felul ăsta devine din ce în ce mai bogat. El face ceva pe care nu l-a mai făcut nimeni. Dacă ar fi urmat calea cea bună, modul corect de a face un lucru, n-ar fi putut să facă ce nu s-a mai făcut.

Voi spune o anecdotă...

Învățătoarea le-a cerut elevilor să facă un desen cu Sfânta Familie. După ce i-au fost aduse desenele, ea a văzut că toți elevii, cu excepția unuia, făcuseră desene convenționale – Sfânta Familie în grajd, Sfânta Familie călare pe măgar etc. L-a chemat pe băiețelul care constituia excepția și i-a cerut să-și explice desenul, în care apărea un avion pe ale cărui ferestre ieșeau patru capete. „Înțeleg că ai

desenat trei capete ca să-i reprezinti pe Iosif, Maria și Iisus. Dar al cui e al patrulea cap?”

„Oh“, răspunse băiețelul, „ăsta e Pilotul din Pont!“

Asta înseamnă creativitate! Băiețelul a descoperit ceva. Dar numai copiii pot face asta. Ție ți-ar fi frică s-o faci, ți-ar fi frică să nu râdă lumea de tine. Creatorul trebuie să fie în stare să înfrunte primejdia, trebuie să-și riște așa-zisa respectabilitate. De asta poeții, pictorii, dansatorii, muzicienii nu sunt oameni prea respectați. Iar când devin respectabili, când li se acordă un Premiu Nobel, nu mai sunt creatori. Din clipa aceea creativitatea dispare. Ce se întâmplă? Ai văzut vreun laureat al Premiului Nobel scriind altceva care să fie cât de cât de valoare? Ai văzut vreodată un om respectabil făcând ceva creator? Nu face deoarece se teme că, dacă iese ceva prost, ce se va alege de prestigiul lui? Nu-și permite asta. Atunci când un artist devine respectabil, creativitatea din el moare.

Numai cei care sunt gata să-și pună în joc iar și iar prestigiul, mândria, respectabilitatea și care pot să pătrundă în ceva în care nimeni nu crede că merită să pătrunzi sunt creatori.

Numai cei care sunt gata să-și pună în joc iar și iar prestigiul, mândria, respectabilitatea și care pot să pătrundă în ceva în care nimeni nu crede că merită să pătrunzi sunt creatori. Creatorii sunt considerați nebuni, așa a fost întotdeauna. În cele din urmă valoarea le este recunoscută, dar foarte târziu. Creatorii sunt oameni excentrici. Și, spun iarăși să iei aminte, fiecare copil se naște cu capacitatea de a deveni creator. Fără nici o excepție, toți copiii încearcă să fie creatori, însă noi nu-i lăsăm. Începem imediat să-i învățăm modul corect de a face un lucru, și odată ce au învățat modul corect de a face un lucru devin roboți. Atunci, cu cât fac mai des lucrul corect, cu atât ajung să fie mai eficienți. Și cu cât sunt mai eficienți, cu atât sunt mai respectați.

La copil, undeva între vârsta de șapte ani și cea de paisprezece ani, are loc o mare schimbare. Psihologii cercetează fenomenul, căutând să afle ce se întâmplă

și de ce.

Creierul are două emisfere, două minți. Emisfera stângă este necreatoare. Ea este foarte capabilă din punct de vedere tehnic, însă în ceea ce privește creativitatea este absolut neputincioasă. Ea poate să facă un lucru numai odată ce l-a învățat, și îl face eficient, perfect, mecanic. Emisfera stângă este emisfera raționamentului, a logicii, a matematicii. Este emisfera calculului, a deșteptăciunii, a ordinii și disciplinei.

Emisfera dreaptă este exact opusul celeilalte. Este emisfera haosului, nu a ordinii; este emisfera poeziei, nu a prozei, este emisfera iubirii, nu a logicii. Ea are o mare atracție spre frumusețe, spre originalitate, dar nu este eficientă, nu are cum să fie. Creatorul nu poate să fie eficient, întrucât el explorează întruna, nu are timp să se specializeze într-atât încât să ajungă să facă ceva mecanic.

Creatorul nu se poate stabili într-un loc. El e un vagabond, care își cară cortul pe umăr.

Creatorul nu se poate stabili într-un loc. El e un vagabond, care își cară cortul pe umăr. Da, poate să rămână într-un loc peste noapte, dar dimineață pornește iarăși la drum, de aceea e numit vagabond. El nu e un om gospodar, nu se poate stabili nicăieri, stabilirea ar însemna pentru el moarte. El e veșnic gata să riște. Riscul e povestea lui de iubire. Însă asta este emisfera dreaptă. Emisfera dreaptă funcționează când copilul se naște; atunci emisfera stângă nu funcționează, însă noi începem imediat să-l dăscălim pe copil, și o facem neștiințific, fără cunoștințe reale. De-a lungul secolelor am învățat trucul prin care să mutăm energia din emisfera dreaptă în emisfera stângă și să oprim funcționarea emisferei drepte, punând-o în funcțiune pe cea stângă. Asta e școlirea noastră. Asta este toată instruirea și așa-zisa educație a noastră, de la grădiniță până la universitate. Este un efort de a distruge emisfera dreaptă și de a ajuta funcționarea emisferei stângi. Undeva între șapte și paisprezece ani, reușim să distrugem copilul. Atunci copilul nu mai e sălbatic, el devine cetățean. Atunci învață disciplina, limba, logica, proza. Începe să se întrecă la școală, devine egoist, începe să învețe toate lucrurile absurde care prevalează în societate. Devine tot mai interesat de putere, de bani, se gândește cum să ajungă mai școlit

pentru a fi mai puternic, cum să aibă mai mulți bani, cum să aibă o casă mare, și tot așa... Atunci emisfera dreaptă funcționează tot mai puțin – sau funcționează numai în timpul somnului profund. Sau, uneori, sub influența unui drog... În Occident există un mare apetit pentru droguri, care se explică prin aceea că, din cauza învățământului obligatoriu, Occidentul a reușit să distrugă de tot emisfera dreaptă. Occidentul a devenit prea educat, ceea ce înseamnă că a mers într-o singură direcție, până la extrem. Acum, singurul mod de a stopa consumul de droguri este găsirea unor căi de înviere a emisferei drepte în școli și universități. Consumul de droguri nu poate fi oprit numai prin lege. Fără restabilirea echilibrului intern el nu poate fi stăvilit.

În Occident există un mare apetit pentru droguri, care se explică prin aceea că, din cauza învățământului obligatoriu, Occidentul a reușit să distrugă de tot emisfera dreaptă.

Drogurile acționează ca un schimbător de viteză – ele mută energia din emisfera stângă în emisfera dreaptă. Lucrul ăsta l-a făcut de-a lungul secolelor alcoolul, dar în prezent îl fac mult mai eficient drogurile, iar odată cu trecerea timpului apar droguri tot mai puternice.

Iar criminal nu e consumatorul de droguri, criminali sunt politicianul și sistemul de învățământ. Ei sunt vinovați. Din cauza lor mintea umană simte nevoia să se revolte. Poezia a dispărut de tot din viața oamenilor, frumusețea a dispărut, iubirea a dispărut, iar singurii zei sunt banii, puterea și influența. Cât mai poate continua omenirea să trăiască fără poezie, fără bucurie și fără sărbătoare? Nu mult.

Iar noua generație din toată lumea face un mare serviciu arătând stupiditatea așazisei educații din ziua de azi. Nu e o coincidență că aproape întotdeauna consumatorii de droguri se lasă de școală. Lucrul ăsta nu e o coincidență, face parte din aceeași revoltă.

Și odată ce omul s-a deprins cu plăcerea, cu bucuria pe care o dau drogurile, îi este foarte greu să se lase de ele. Tinerii se pot lăsa de droguri numai dacă se găsesc căi mai bune de a le elibera poezia. Meditația e o cale mai bună, mai

puțin distructivă, mai puțin dăunătoare decât orice gen de substanță chimică. De fapt, nu e deloc dăunătoare, e benefică. Și meditația face același lucru: mută energia din emisfera stângă în emisfera dreaptă, eliberează capacitatea lăuntrică de a fi creator.

Marea calamitate care va devasta lumea din cauza consumului de droguri poate fi evitată printr-un singur lucru – prin meditație. Altă cale nu există. Dacă meditația devine tot mai răspândită și intră tot mai mult în viața oamenilor, drogurile vor dispărea. Iar educația trebuie să înceteze să se mai opună emisferei drepte și funcționării ei. Dacă de mici copiii vor fi învățați să își folosească ambele emisfere, lumea va fi mai bună. Sunt situații în care este nevoie de emisfera stângă, când trebuie să faci calcule – la piață, în treburile de zi cu zi. Și există situații când ai nevoie de emisfera dreaptă.

Și nu uita niciodată că emisfera dreaptă e scopul, iar emisfera stângă e mijlocul. Emisfera stângă trebuie să servească emisfera dreaptă, emisfera dreaptă e stăpânul – deoarece câștigi bani numai pentru că vrei să te bucuri de viață, vrei să-ți faci din viață o sărbătoare. Vrei un anumit cont în bancă numai ca să poți iubi. Muncești numai ca să te poți juca – joaca rămâne țelul. Muncești numai ca să te poți relaxa. Relaxarea rămâne scopul, munca nu e scopul.

Etica muncii este o reminiscență a trecutului care trebuie abandonată.

Etica muncii este o reminiscență a trecutului care trebuie abandonată. Iar învățământul trebuie să treacă printr-o revoluție adevărată. Oamenilor, copiilor nu trebuie să li se impună șabloane. Ce este învățământul din ziua de azi? Este un sistem care nu urmărește decât formarea memoriei și antrenarea ei. Nu te ajută să devii inteligent, dimpotrivă, prin el ajungi să fii tot mai puțin inteligent. Ajungi prost! Fiecare copil intră în școală foarte inteligent, dar foarte rar se întâmplă ca la terminarea universității un tânăr să mai fie încă inteligent. Da, iese cu o licență, dar acea licență a fost obținută cu un preț mare: și-a pierdut inteligența, și-a pierdut bucuria, și-a pierdut viața, iar asta din cauză că funcționarea emisferei drepte a încetat. Și ce a învățat? A acumulat informații. Și-a format o memorie bună, care este în stare să repete, să reproducă informațiile adunate. În asta constau examenele. Este considerat inteligent cel

care poate să vomite tot ce i-a fost vârat pe gât. Mai întâi a fost forțat să înghită, iar apoi, la examene, trebuie să vomite. Dacă știe să vomite în mod eficient, este inteligent. Dacă știe să vomite exact ce i s-a dat, este inteligent.

Însă trebuie înțeles un lucru: poți vomita același lucru numai dacă nu l-ai digerat. Dacă l-ai digerat, poate să iasă altceva. Poate să iasă sânge, dar nu bucata de pâine pe care ai mâncat-o. Ea a dispărut, s-a asimilat. Ca să fii considerat foarte, foarte inteligent trebuie să ții informațiile în tine fără să le digeri. Omul cel mai prost este considerat cel mai inteligent. Asta este trista stare a lucrurilor. Știi că Albert Einstein n-a luat examenul de admitere la facultate? O inteligență atât de creatoare! I-a fost greu să se comporte la fel de prostește cum se comportau toți ceilalți.

Omul cel mai prost este considerat cel mai inteligent.

Toți așa-zișii medaliați cu aur ai colegiilor și facultăților dispar. Nu se dovedesc de nici un folos. Gloria lor sfârșește odată cu primirea medaliilor de aur, apoi nu mai sunt găsiți nicăieri. Viața nu le datorează nimic. Ce s-a întâmplat cu ei? S-au distrus. Și-au luat diplomele și au pierdut tot.

Genul ăsta de educație trebuie transformat total. În sala de clasă trebuie adusă mai multă bucurie, în universitate trebuie adus mai mult haos – mai mult dans, mai mult cântec, mai multă poezie, mai multă creativitate, mai multă inteligență. Trebuie să se renunțe la gradul atât de mare de dependență față de memorie.

Oamenii trebuie vegheați și ajutați să devină mai inteligenți. Când un elev, un student răspunde într-un fel nou, el trebuie apreciat. Răspunsul nu trebuie să fie corect, pentru că nu există așa ceva. Există doar răspuns prostesc și răspuns inteligent. Însăși catalogarea drept corect și greșit e greșită. Răspunsul este fie prostesc, o repetare a unui lucru deja memorat, fie creator, inteligent. Chiar dacă răspunsul ce repetă pare a fi corect, el nu trebuie apreciat mult. Și cu toate că răspunsul inteligent ar putea fi mai puțin corect, în raport cu ideile vechi, el trebuie prețuit, pentru că este nou. El denotă inteligență.

Ce trebuie să faci dacă vrei să fii creator? Să anihilezi tot ce ți-a făcut societatea,

tot ce ți-au făcut părinții și profesorii. Să anihilezi tot ce ți-au făcut polițistul și politicianul și preotul. După aceea vei fi iarăși creator, vei simți iarăși fiorul pe care l-ai avut la început. El încă există și așteaptă, înăbușit. Când acea emoție, acea energie creatoare se descătușează în tine, ești religios. Pentru mine, omul religios este omul care este creator. Fiecare om se naște creator, dar foarte puțini rămân creatori.

Depinde de tine să ieși din capcană. Poți. Firește, îți trebuie mult curaj, pentru că atunci când începi să distrugi ce ți-a făcut societatea pierzi respectul. Nu mai ești considerat respectabil, oamenii te privesc ca pe o ciudățenie, își spun: „Săracul om, a pățit el ceva!“ Țăsta este marele curaj – să pătrunzi într-o viață în care oamenii te privesc ca pe o ciudățenie.

Firește, trebuie să riști. Dacă vrei să fii creator, trebuie să riști totul. Dar merită. Puțină creativitate valorează mai mult decât toată această lume.

A fi gata să înveți

„Disciplină“ este un cuvânt frumos, dar a fost folosit greșit, la fel ca toate celelalte cuvinte frumoase. Cuvântul „disciplină“ are aceeași rădăcină ca și cuvântul „discipol“. Înțelesul cuvântului-rădăcină este „proces de învățare“. Cel care este gata să învețe este discipolul, iar procesul de a fi gata să înveți este disciplina. Omul cunoscător nu e niciodată gata să învețe, pentru că el crede deja că știe; e foarte concentrat în așa-zisa lui cunoaștere. Cunoștințele lui nu sunt decât hrană pentru eul său. El nu poate fi discipol, nu se poate afla în adevărata disciplină.

Socrate spune: „Singurul lucru pe care îl știu este că nu știu nimic“. Țsta este începutul disciplinei. Atunci când nu știi nimic, apare dorința de a cerceta, de a explora, de a investiga. Iar în clipa în care începi să înveți, urmează inevitabil alt factor: trebuie să renunți continuu la ceea ce ai învățat, altfel devine cunoaștere, și cunoașterea va împiedica învățarea pe mai departe.

Adevăratul om al disciplinei nu acumulează niciodată; el moare în fiecare clipă pentru ceea ce a învățat și redevine neștiutor. Această ignoranță este în realitate luminoasă. Sunt de acord cu Dionisie când numește ignoranța luminoasă. Una dintre cele mai frumoase experiențe din viață este să fii într-o stare de ne-cunoaștere luminoasă. Când ești în acea stare de ne-cunoaștere ești deschis, nu mai există bariere, ești gata să explorezi.

Disciplina a fost greșit interpretată. Oamenii le tot spun altora să-și disciplineze viața, să facă asta, să nu facă aia. Omului i-au fost impuse mii de „trebuie“ și „nu trebuie“, iar când omul trăiește cu aceste restricții nu poate să fie creator. E prizonier; oriunde s-ar duce dă de un zid.

Cel care vrea să fie creator trebuie să se smulgă din lanțurile tuturor „trebuie“ și „nu trebuie“. El are nevoie de libertate și spațiu, mult spațiu, are nevoie de cerul întreg și de toate stelele, și numai atunci spontaneitatea lui lăuntrică începe să se dezvolte.

Eu nu îți dau nici o disciplină; îți dau doar niște repere care să te ajute să înveți neconținut, fără a deveni atotcunoscător.

Ia aminte, disciplina la care mă refer eu nu are nimic din Cele Zece Porunci. Eu nu îți dau nici o disciplină; îți dau doar niște repere care să te ajute să înveți neconținut, fără a deveni atotcunoscător. Disciplina ta trebuie să vină din însăși inima ta, trebuie să fie a ta proprie – iar asta e o mare diferență. Când altcineva îți dă disciplina, ea nu ți se potrivește; e ca și cum ai purta hainele altuia. Îți sunt fie prea largi, fie prea strâmte, și nu te simți deloc bine în ele.

Mahomed le-a dat o disciplină mahomedanilor; pentru el o fi fost bună, dar nu poate fi bună pentru toți ceilalți. Buddha le-a dat o disciplină milioanelor de budiști; pentru el o fi fost bună, dar nu poate fi bună pentru toți ceilalți. O disciplină e un fenomen individual; dacă o împrumuți, începi să trăiești conform unor principii stabilite, unor principii moarte. Or, viața nu e nicicând moartă; viața se schimbă în fiecare clipă. Viața e un flux.

Heraclit are dreptate: nu poți intra de două ori în același râu. De fapt, eu, unul, aș spune că nu poți intra în același râu nici măcar o dată, pentru că râul curge atât de repede! Viața e ca un râu. Trebuie să iei aminte la fiecare situație ce apare și la nuanțele ei, iar apoi să răspunzi situației conform momentului respectiv, nu conform vreunui răspuns de-a gata dat de alții.

Îți dai seama de prostia omenirii? Acum cinci mii de ani, Manu le-a dat hindușilor o disciplină, și ei o mai urmează și acum. Acum trei mii de ani, Moise le-a dat evreilor o disciplină, și ei încă o mai urmează. În urmă cu cinci mii de ani, Adinatha le-a dat jainiștilor o disciplină, iar ei o mai urmează încă. Aceste discipline înnebunesc întreaga lume! Ele sunt depășite, trebuiau să fie îngropate de mult. Oamenii le cară ca pe niște cadavre, iar cadavrele put îngrozitor. Ce viață poți să ai când trăiești înconjurat de cadavre?

Eu îți spun să trăiești clipa și să simți libertatea clipei și responsabilitatea clipei. Ce poate să fie bine în clipa asta poate să fie rău în clipa următoare. Nu încerca să fii consecvent, altfel vei fi mort. Numai morții sunt consecvenți. Caută să fii viu, cu toate inconsecvențele pe care le implică acest lucru, și să trăiești fiecare clipă fără nici o raportare la trecut, fără nici o raportare la viitor. Trăiește clipa în contextul clipei, și răspunsul tău va fi total. Iar acea totalitate are frumusețe, și

acea totalitate înseamnă creativitate.

A găsi nirvana în tot ce e obișnuit

Ai auzit ca un grădinar, care creează viață, să fi primit Premiul Nobel? Un țăran, care ară câmpul și ne dă tuturor hrană, a fost vreodată premiat? Nu, el trăiește și moare de parcă nici n-ar fi existat.

Diferențierea asta este urâtă. Fiecare suflet creator – nu contează ce anume creează – ar trebui să fie cinstit și respectat, căci creativitatea trebuie cinstită. Însă până și politicienii primesc Premiul Nobel, or, ei nu sunt decât niște criminali deștepți. Toată vărsarea de sânge din lume este opera acestor politicieni, iar ei continuă să fabrice alte și alte arme nucleare pentru o sinucidere globală.

Într-o societate adevărată, cinstită, creativitatea va fi respectată, onorată, pentru că sufletul creator participă la lucrarea lui Dumnezeu.

Gândul îmi zboară la Abraham Lincoln. El era fiu de cizmar și a ajuns președintele Statelor Unite. Firește, aristocrații n-au văzut cu ochi buni acest lucru și au fost foarte supărați. Nu e o coincidență că nu peste mult timp Abraham Lincoln a fost asasinat. Ei n-au putut admite ca țara să aibă ca președinte un fiu de cizmar.

În prima zi când Lincoln urma să se adreseze pentru prima dată Senatului, chiar înainte de a începe, un aristocrat urât s-a ridicat și a spus: „Domnule Lincoln, deși printr-un accident ai devenit președintele țării, nu uita că veneai cu tatăl tău la mine acasă ca să faceți încălțările familiei. Și există mulți senatori care poartă pantofi făcuți de tatăl tău, așa că să nu-ți uiți niciodată originea“.

Acel senator credea că o să-l umilească. Însă nu poți umili un om ca Abraham Lincoln. Numai oamenii mărunți, care suferă de complexe de inferioritate, pot fi umiliți. Ființele superioare sunt dincolo de umilire.

Abraham Lincoln a spus ceva care ar trebui să fie ținut minte de toată lumea. El

a spus: „Vă sunt foarte recunoscător că mi-ați amintit de tata chiar înainte de a rosti prima alocuțiune în fața Senatului. Tata a fost un suflet creator, un artist minunat, nimeni nu mai făcea pantofi atât de frumoși. Știu foarte bine că, orice aș face, n-am să fiu niciodată un președinte atât de mare pe cât de mare creator a fost el. N-am cum să-l întrec. Și, apropo, vreau să vă amintesc dumneavoastră, aristocraților, că și eu am învățat de la el arta cizmăriei. Așa că, deși nu sunt un cizmar grozav, pot să vă corectez pantofii făcuți de tatăl meu, în caz că vă strâng. Nu trebuie decât să mă înștiințați, și voi veni acasă la dumneavoastră“.

În Senat se lăsă tăcerea, și senatorii înțeleseseră că era imposibil să-l umilești pe acest om. Însă el dovedea un mare respect față de creativitate.

Nu contează dacă pictezi, sculptezi sau faci pantofi, dacă ești grădinar, țăran, pescar sau tâmplar. Nu contează ce faci; ceea ce contează este să pui suflet în ceea ce faci. Atunci roadele creației tale au ceva din calitatea divinității.

Ține minte, creativitatea nu ține de o muncă anume. Creativitatea ține de calitatea conștiinței tale.

Ține minte, creativitatea nu ține de o muncă anume. Creativitatea ține de calitatea conștiinței tale. Tot ce faci poate să devină creație dacă știi ce înseamnă creativitatea. Creativitatea înseamnă să-ți placă ceea ce faci, să faci munca respectivă cu iubire profundă. Creativitatea înseamnă să faci ceva nu ca pe o corvoadă, nu ca pe o obligație care trebuie îndeplinită cumva, nu ca pe o povară. Și spălatul podelei poate fi creație. Crezi că dacă pictezi ai să te simți creator? Pictatul este tot atât de obișnuit ca spălatul podelei. Orice lucru mărunț se poate transforma în creație.

Stai de vorbă cu un prieten și ai impresia că pierzi timpul, că în timpul ăsta puteai să scrii o carte frumoasă. Însă puțină bârfă nu strică, e chiar frumoasă. Fii creator.

Toate marile scripturi nu sunt decât bârfe ale unor oameni care au fost creatori.

Noi ce crezi că facem aici? Bârfim. Bârfele astea vor deveni evanghelii într-o bună zi, dar la origine sunt tot bârfe. Mie îmi place să bârfesc; aş putea să bârfesc o veşnicie. Tu te-ai putea plictisi într-o zi; eu nu m-aş plictisi niciodată. Pentru mine, bârfitul e o încântare. S-ar putea ca într-o zi să te sature şi să pleci de aici, iar odată cu tine să plece şi ceilalţi, dar eu voi continua să vorbesc. Dacă iubeşti cu adevărat ceva, acel lucru e creaţie.

Însă lucrul ăsta se întâmplă cu toată lumea. La mine vin mulţi oameni. Prima oară când vin, spun: „Dă-ne orice de făcut, Osho, orice muncă, chiar şi să facem curăţenie!“ Exact aşa spun: „Chiar şi curăţenie!“ Apoi, după câteva zile, vin iarăşi la mine şi spun: „Curăţenie... Am vrea să facem ceva important, o muncă de creaţie“.

Am auzit o anecdotă.

Îngrijorată de lipsa de pasiune din viaţa lor sexuală, tânăra soţie şi-a convins în cele din urmă soţul să urmeze un tratament prin hipnoză. După câteva şedinţe, interesul lui sexual a fost iarăşi atârnat, însă de fiecare dată când făceau dragoste, el ţâşnea din dormitor, se ducea la baie, apoi se întorcea. Roasă de curiozitate, soţia l-a urmărit într-o zi până la baie. Mergând în vârful picioarelor până la uşă, l-a văzut stând în faţa oglinzii, uitându-se fix la imaginea sa şi murmurând: „Nu-i nevasta mea... nu-i nevasta mea... nu-i nevasta mea“.

Când te îndrăgosteşti de o femeie, bineînţeles că nu e nevasta ta. Faci dragoste cu ea, îţi place, apoi lucrurile se aşază. Apoi lucrurile se învechesc. Atunci e nevasta ta. Totul la ea ţi-e cunoscut – faţa, corpul, topografia – şi te plictiseşti. Hipnotizatorul s-a descurcat bine. Tratamentul lui s-a bazat pe sugestie. Tot ce a trebuit să facă soţul pentru a restabili armonia vieţii sexuale a fost să-şi repete mereu: „Nu e nevasta mea... nu e nevasta mea“.

Aşa că, în timp ce faci curăţenie, spune-ţi întruna că pictezi. Repetă-ţi mereu: „Asta nu e curăţenie, e un act de mare creaţie“, şi va fi! Nu poţi să fii creator din cauză că mintea îţi joacă feste. Dacă înţelegi, atunci îţi aduci creativitatea în tot ce faci.

Dacă înțelegi, atunci îți aduci creativitatea în tot ce faci.

Omul care înțelege este continuu creator. Nu că ar vrea cu tot dinadinsul să fie creator. Felul în care stă este un act de creație. Uită-te la el cum stă și vei găsi în mișcările lui o anumită calitate a dansului, o anumită demnitate. Chiar zilele trecute citeam povestea maestrului zen care stătea în groapă cu mare demnitate – mort. Până și moartea lui era un act de creație. O făcea foarte bine, nu puteai să-i aduci îmbunătățiri. Chiar și mort, stătea cu demnitate, cu grație. Atunci când înțelegi, tot ce faci – curățenie, mâncare, spălat – poate să fie un act de creație. Viața e alcătuită din lucruri mărunte; numai eul tău spune neconținut că acestea sunt lucruri mărunte. Ți-ar plăcea să faci ceva important, să fii un Shakespeare sau un Kālidāsa sau un Milton. Eul tău este cel care îți creează probleme. Leapădă eul și totul este creație.

O gospodină era atât de mulțumită de promptitudinea cu care îi aducea băiatul lăptarului laptele, încât îl întrebă cum îl cheamă. „Shakespeare“, răspunse băiatul. „Oh, asta e un nume renumit.“ „Așa ar trebui. Livrez laptele în cartierul ăsta de aproape trei ani.“

Îmi place! De ce să-ți bați capul să fii Shakespeare? Trei ani de livrat lapte într-un cartier echivalează cu scrisul unei cărți, al unui roman, al unei piese. Este aproape la fel de frumos. Viața e alcătuită din lucruri mărunte. Dacă iubești, ele devin importante. Dacă nu iubești, eul îți spune întruna: „Lucrul ăsta nu-i demn de tine. Curățenie? Nu e ceva demn de tine. Fă ceva important – fii Ioana d’Arc!“ Toate acestea sunt prostii.

Curățenia e importantă. Nu te lua după eu. Ori de câte ori eul încearcă să te convingă să faci ceva important intră imediat în gardă, debarasează-te de el și astfel, încetul cu încetul, vei descoperi că trivialul e sfânt. Nimic nu e profan; totul e sacru și sfânt.

Iar atât timp cât totul nu devine sfânt pentru tine, viața ta nu poate să fie religioasă.

Un om sfânt nu e ceea ce lumea numește în mod obișnuit un sfânt. Un om sfânt este un om obișnuit căruia îi place viața obișnuită. Fie că taie lemne, fie că aduce apă de la fântână sau gătește, tot ce atinge el devine sfânt. El nu face lucruri importante, mărește, dar tot ce face, face cu măreție.

Măreția nu stă în lucrul făcut. Măreția stă în conștiința pe care o aduci în facerea acelui lucru.

Încearcă. Mângâie cu multă iubire o pietricică; ea devine un Koh-i-Noor, un diamant grozav. Zâmbește, și te transformi dintr-odată într-un rege sau o regină. Râzi, bucură-te... Fiecare clipă din viața ta trebuie transformată de iubirea ta.

Când îți spun să fii creator, nu vreau să spun că trebuie să te faci pictor sau poet. Ca să fii creator, lasă-ți viața să fie o pictură, lasă-ți viața să fie un poem. Să nu uiți niciodată acest lucru, altfel eul o să te bage în bucluc. Întreabă-i pe criminali de ce au ales să fie criminali, și ei îți vor răspunde că n-au găsit de făcut nimic important. Nu puteau să ajungă președinte de țară – bineînțeles, nu toți oamenii pot să ajungă președinți –, așa că au ucis un președinte; asta e mai ușor. Au ajuns la fel de renumiți ca președintele. Pozele lor au fost în toate ziarele pe prima pagină.

Cu câteva luni în urmă, un om a omorât șapte persoane și a fost întrebat de ce a făcut-o, când acele șapte persoane îi erau total străine. El a spus că voia să devină important și nici un ziar nu fusese dispus să-i publice articolele. Și, cum dorința era mare, iar viața trecea în zbor, a omorât șapte oameni și astfel toată lumea a ajuns să-l cunoască.

Între politicieni și criminali nu e mare deosebire. Toți politicienii sunt criminali, nu numai Richard Nixon. Bietul Richard Nixon a fost prins asupra faptului, atâta tot. Alții par să fie mai deștepți și mai vicleni.

Doamna Moskowitz nu mai putea de mândrie. „Ai auzit de fiul meu Louie?“, o întreabă ea pe vecina ei. „Nu. Ce e cu Louie?“ „Merge la psihiatru. În fiecare săptămână merge de două ori la psihiatru.“ „Și asta e bine?“ „Bineînțeles că e bine. Dă patruzeci de dolari pe oră. Patruzeci de dolari! Și nu vorbește decât

despre mine!“

Să nu te lași niciodată tentat să devii important, renumit, cineva mai mare decât mărimea naturală. Fii exact în mărime naturală, fii obișnuit. Dar trăiește obișnuitul într-un mod neobișnuit. În asta constă conștiința nirvanică.

Și să-ți mai spun un lucru. Dacă pentru tine nirvana devine un mare țel de atins, viața ta va fi un coșmar. Atunci nirvana poate deveni ultimul și cel mai mare coșmar. Dar dacă nirvana e în lucruri mărunte, felul în care le trăiești, felul în care transformi fiecare lucru mărunț într-o acțiune sfântă, într-o rugăciune face din casa ta un templu, și din trupul tău locuința lui Dumnezeu. Atunci nirvana este libertate.

Nirvana înseamnă să trăiești viața obișnuită atât de conștient, atât de plin de lumină, încât totul devine luminos.

Nirvana înseamnă să trăiești viața obișnuită atât de conștient, atât de plin de lumină, încât totul devine luminos.

Se poate. O spun pentru că așa am trăit-o eu, așa o trăiesc. O spun în cunoștință de cauză. Când o spun, nu-l citez pe Buddha sau pe Iisus. Când o spun, mă citez pe mine.

Pentru mine a fost cu puțință; poate să fie și pentru tine. Nu te agăța de eu, nu te lua după el. Iubește viața, ai încredere în viață, și viața îți va da tot ce ai nevoie. Viața va deveni pentru tine o binecuvântare.

A fi visător

Una dintre afirmațiile lui Friedrich Nietzsche sună așa: „Asupra omenirii se va abate cea mai mare nenorocire în ziua în care toți visătorii vor dispărea“. Întreaga evoluție a omului s-a datorat faptului că omul a visat la ea. Ce a fost ieri un vis astăzi este realitate, iar ce este azi un vis mâine va deveni realitate.

Creativitatea este un produs secundar al visării.

Toți poeții sunt visători, toți muzicienii sunt visători, toți misticii sunt visători. De fapt, creativitatea este un produs secundar al visării. Dar aceste vise nu sunt visele pe care le analizează Sigmund Freud. Trebuie să faci o distincție între visul unui poet, visul unui sculptor, visul unui arhitect, visul unui mistic și visele unei minți bolnave. E mare păcat că Sigmund Freud nu și-a bătut capul cu marii visători care sunt baza întregii evoluții umane. El a dat numai de oameni bolnavi psihic, și din cauză că toată viața lui a analizat visele psihopaților, însuși cuvântul „visare“ a ajuns să fie condamnat. Nebunul visează, dar visul lui va fi distructiv pentru sine. Creatorul visează și el, dar visul lui va îmbogăți lumea.

Mă gândesc la Michelangelo. Într-o zi trecea printr-o piață unde se vindea marmură de toate felurile și a văzut un bloc de marmură frumoasă, așa că a întrebat cât costă. Proprietarul a spus: „Dacă vrei piatra asta, poți s-o iei gratis, căci stă pe aici și ocupă locul. În doisprezece ani nimeni n-a întrebat de ea. Nici eu nu văd să existe vreun potențial în piatra asta“.

Michelangelo a luat-o, a lucrat la ea timp de aproape un an și a realizat poate cea mai frumoasă statuie care a existat vreodată. Acum câțiva ani, un nebun a încercat s-o distrugă. Statuia era la Vatican și îl reprezintă pe Iisus după ce a fost coborât de pe cruce și zăcea în poala mamei sale Maria.

Eu am văzut numai o fotografie a statuii, dar e atât de vie, de parcă Iisus urmează să se trezească în orice clipă. Michelangelo a folosit marmura cu atâta artă încât simți în același timp și tăria, și fragilitatea lui Iisus. Iar în ochii mamei lui Iisus sunt lacrimi.

Cu doar câțiva ani în urmă, un nebun a dat cu ciocanul în statuia făcută de Michelangelo, și când a fost întrebat de ce a făcut asta, a răspuns: „Și eu vreau să fiu renumit. Michelangelo a lucrat la ea un an, și apoi a devenit renumit. Eu n-a trebuit să lucrez decât cinci minute ca s-o distrug. Și numele meu a făcut înconjurul lumii, ca titlu în toate ziarele“.

Ambii oameni au lucrat la aceeași bucată de marmură. Unul a fost creator, celălalt nebun.

După un an, când a terminat lucrarea, Michelangelo l-a rugat pe vânzătorul de marmură să vină la el acasă, pentru că voia să-i arate ceva. Vânzătorului nu i-a venit să-și creadă ochilor. „De unde ai luat marmura asta frumoasă ?“, a întrebat el. Michelangelo a spus: „N-o recunoști? E aceeași piatră urâtă care stătea de doisprezece ani în fața prăvăliei tale“. „Dar cum ți-ai dat seama că acea piatră urâtă putea fi transformată într-o statuie atât de frumoasă?“, a mai întrebat vânzătorul. Michelangelo a răspuns: „Nu m-am gândit la asta. Visam să fac statuia asta, și când am trecut pe lângă piatră l-am văzut dintr-odată pe Iisus, care mi-a spus: «Sunt închis în piatră. Eliberează-mă; ajută-mă să ies din piatra asta». Am văzut în piatră exact aceeași statuie. Așa că am făcut doar un lucru minor: am înlăturat părțile de prisos și i-am eliberat pe Iisus și pe Maria“.

Ar fi fost o mare realizare dacă un om de calibrul lui Sigmund Freud, în loc să-i analizeze pe oamenii bolnavi și visele lor, s-ar fi ocupat de visele oamenilor sănătoși psihic, și nu doar sănătoși, ci și creatori. Analiza viselor lor nu ar fi arătat că toate visele sunt reprimări. Analiza viselor lor ar fi arătat că există vise care se nasc dintr-o conștiință mai creatoare decât cea a oamenilor obișnuiți. Și că visele lor nu sunt bolnave, visele lor sunt cu adevărat sănătoase. Întreaga evoluție a omului și a conștiinței lui depinde de acești visători. Întreaga existență este o unitate organică. Oamenii nu se țin de mână numai între ei, se țin de mână

și cu copacii. Tot universul respiră odată cu oamenii.

Universul este într-o armonie profundă. Numai omul a uitat limbajul armoniei, și menirea mea aici este să i-l reamintesc. Nu eu creez armonia, armonia este realitatea ta. Doar că tu ai uitat de ea. Poate e firesc să uiți de ea. Când te-ai născut în ea, cum să te gândești la ea?

O parabolă străveche spune că un pește cu înclinații filosofice l-a întrebat pe alt pește: „Am auzit atâtea despre ocean. Unde este?” Și el era în ocean! Însă s-a născut în ocean, a trăit în ocean, așa că nu vedea oceanul ca pe ceva separat. Celălalt pește, mai bătrân, i-a spus: „Oceanul e ăsta în care ne aflăm“. Dar tânărul pește filosof nu l-a crezut. „Glumești. Ce numești tu ocean e apă. Va trebui să mai întreb și pe alții, mai înțelepți.“

Peștele ajunge să știe de ocean numai atunci când e prins de pescar și scos din ocean, aruncat pe nisip. Atunci, pentru prima dată, înțelege că a trăit întotdeauna în ocean, că oceanul e viața lui și că, fără el, nu poate să supraviețuiască. Dar în cazul omului lucrurile stau altfel. Omul nu poate fi scos din existență. Existența e infinită, nu există țarmuri pe care să stai retras și să vezi existența. Oriunde s-ar afla, el face parte din existență.

Noi respirăm împreună. Facem parte dintr-o singură orchestră. Să înțelegi asta este o mare experiență – nu o numesc visare, pentru că visarea a căpătat o conotație foarte proastă din cauza lui Sigmund Freud. Altfel e unul dintre cele mai frumoase cuvinte, un cuvânt foarte poetic. Și fiind liniștit, pur și simplu, fiind plin de bucurie, existând, pur și simplu, în această liniște, vei simți că ești unit cu ceilalți. Când te gândești, ești separat de ceilalți pentru că tu te gândești la ceva, iar ceilalți se gândesc la alte lucruri. Dar când și tu, și ceilalți sunteți liniștiți, fără gânduri, zidurile dintre voi dispar. Tăcerile nu pot rămâne mai multe. Ele devin una.

Noi toți suntem expresii diferite ale unei singure realități, cântece diferite ale unui singur cântăreț, dansuri diferite ale unui singur dansator, tablouri

diferite – dar pictorul este unul singur.

Toate marile valori ale vieții – iubirea, liniștea, fericirea, extazul, evlavie – te fac conștient de o imensă unicitate. Noi toți suntem expresii diferite ale unei singure realități, cântece diferite ale unui singur cântăreț, dansuri diferite ale unui singur dansator, tablouri diferite – dar pictorul este unul singur. Însă nu voi numi acest lucru vis, pentru că numindu-l vis n-ai să înțelegi că e o realitate. Iar realitatea e mult mai frumoasă decât orice vis. Realitatea este mai psihedelică, mai colorată, mai veselă decât îți poți imagina. Însă noi trăim atât de inconștient...

Prima inconștiență a noastră este faptul că noi credem că suntem separați. Dar, accentuez, nici un om nu e o insulă, toți facem parte dintr-un continent vast. Există varietate, dar asta nu ne separă. Varietatea face viața mai bogată – o parte din noi e în Himalaya, o parte din noi e în stele, o parte din noi e în trandafiri. O parte din noi e în aripile păsărilor, o parte din noi e în verdele copacilor. Suntem răspândiți peste tot. Experimentarea acestui lucru ca realitate îți va transforma întreaga atitudine față de viață, îți va transforma fiecare acțiune, îți va transforma însăși ființa.

Vei deveni plin de iubire; vei deveni plin de reverență față de viață. După părerea mea, vei deveni pentru prima dată cu adevărat religios – nu creștin, nu mahomedan, nu hindus, ci, cu adevărat, pur religios.

Cuvântul „religios“ e frumos. El provine dintr-o rădăcină care înseamnă „a-i aduce laolaltă pe cei care s-au dezbinat în ignoranța lor“; a-i aduce laolaltă, a-i trezi astfel încât să vadă că nu sunt separați.

Atunci nu vei putea să faci rău nici măcar unui copac. Atunci compasiunea și iubirea ta vor fi spontane – nu cultivate, nu impuse prin disciplină. Dacă iubirea e disciplină, e falsă. Dacă nonviolența e cultivată, e falsă. Dacă compasiunea este învățată, e falsă. Dar dacă ele vin spontan, fără nici un efort din partea ta, atunci au o realitate profundă, minunată.

Multe crime s-au comis în trecut în numele religiei. Oamenii religioși au omorât mai mulți oameni decât oricine altcineva. Este cert că toate aceste religii au fost false. Trebuie să se nască adevărata religie.

H.G. Wells a fost întrebat odată: „Ce părere ai despre civilizație?” Iar H.G. Wells, care tocmai își publicase Istoria lumii, a răspuns: „E o idee bună, dar cineva trebuie să facă ceva ca s-o transpună în realitate“.

Până acum n-am fost civilizați, n-am fost cultivați, n-am fost religioși. În numele civilizației, în numele culturii, în numele religiei am comis tot felul de acte barbare, primitive, animalice.

Omul s-a îndepărtat mult de realitate. El trebuie trezit la adevărul că toți suntem una. Și asta nu e o ipoteză; este experiența tuturor celor care au meditat de-a lungul secolelor. Existența e una, este o unitate organică.

Omul s-a îndepărtat mult de realitate. El trebuie trezit la adevărul că toți suntem una.

Așa că nu confunda nici o experiență frumoasă cu un vis. Numind-o vis îi anulezi realitatea. Visele trebuie transpuse în realitate, nu realitatea schimbată în vise.

Patru întrebări

Ai în inimă un cântec de cântat și ai un dans de dansat, dar dansul e invizibil, iar cântecul nici nu l-ai auzit încă. El e ascuns în străfundul ființei tale; trebuie adus la suprafață, trebuie exprimat. Asta se înțelege prin „auto-actualizare“.

Memoria și imaginația

Ne implori în mod constant să renunțăm la memorie, să trăim aici și acum. Dar, renunțând la memorie, trebuie să renunț și la imaginația mea creatoare, deoarece sunt scriitor, iar tot ce scriu își are rădăcinile în amintirile mele. Mă întreb cum ar fi lumea fără artă și fără imaginația creatoare care face arta posibilă. Un Tolstoi n-ar putea deveni niciodată un Buddha, dar oare un Buddha ar putea să scrie Război și pace?

Nu m-ai înțeles, dar e firesc. Este cu neputință să mă înțelegi căci, pentru a mă înțelege, trebuie să-ți abandonezi memoria. Memoria e cea care te împiedică să înțelegi. Tu asculți numai cuvintele mele, și apoi le interpretezi prin prisma memoriei tale, conform trecutului tău. Dacă nu ești aici și acum, nu poți să mă înțelegi; altfel, ești prezent aici fizic, dar psihic ești absent.

Eu nu-ți spun să te lepezi de memoria ta faptică, efectivă. Asta ar fi o tâmpenie! Memoria efectivă este o trebuință. Trebuie să știi cum te cheamă, cine îți este tată și cine îți este mamă și unde locuiești; trebuie să te întorci la hotel și să-ți găsești camera. Nu la memoria efectivă, faptică mă refer eu, ci la memoria psihică. Nu memoria faptică e problema, ea este pură aducere aminte. Problema apare atunci când această memorie te afectează psihic, încearcă să înțelegi diferența.

Ieri cineva te-a insultat. Astăzi dai iarăși de el. Memoria faptică este: „Omul ăsta m-a insultat ieri“. Memoria psihică este faptul că la vederea acelui om te superi, începi să fierbi. Și poate că omul acela a venit doar pentru a-și cere scuze, doar pentru a-și cere iertare pentru comportamentul de ieri. Poate și-a dat seama că a greșit și vrea să fiți iar prieteni, însă tu fierbi de supărare, ești furios, începi să strigi la el. Tu nu-i vezi fața de aici și acum; continui să fii afectat de fața care a fost ieri. Dar ieri e ieri! Câtă apă a curs pe Gange? Omul ăsta nu e același om. În douăzeci și patru de ore s-au produs multe schimbări, și nici tu nu mai ești același om.

Memoria faptică spune: „Acest om m-a insultat ieri“; dar acest om s-a schimbat, la fel cum te-ai schimbat și tu. Este ca și cum acel incident s-ar fi petrecut între două persoane cu care nu mai ai nici o legătură – deci ești liber din punct de vedere psihic. Nu spui: „Încă sunt supărat“. Nu mai există supărare care persistă. Există memorie, dar nu există afectare psihică. Te întâlnești cu omul așa cum este el acum, și îl întâlnești așa cum ești acum.

Un om a venit și l-a scuiat pe Buddha în față. Era foarte supărat. Era brahmin, iar Buddha spunea niște lucruri care îi supărau foarte tare pe preoți. Buddha și-a șters fața și l-a întrebat: „Mai ai ceva de spus?“ Discipolul lui, Ananda, s-a supărat rău și i-a spus lui Buddha: „Lasă-mă să-l pun la punct pe omul ăsta. Nu pot să tolerez ce a făcut. E prea mult!“ Buddha i-a spus: „Dar nu pe tine te-a scuiat în față. Asta e fața mea. Și, în al doilea rând, uită-te la el. E într-o mare încurcătură. Fie-ți milă de el. Vrea să-mi spună ceva, dar cuvintele sunt nepotrivite. Problema asta o am și eu, e problema mea de-o viață, și văd că omul ăsta e în aceeași situație. Vreau să-ți relatez lucruri pe care am ajuns să le cunosc, dar nu pot să ți le relatez pentru că vorbele sunt nepotrivite. Omul ăsta e în aceeași barcă: e atât de supărat încât nici o vorbă nu poate să-i exprime supărarea. Eu am atâta iubire încât nici o vorbă, nici o faptă nu poate s-o exprime“.

În cazul lui Buddha e vorba de memoria faptică. La Ananda e vorba de memoria psihică.

Omului nu i-a venit să creadă ce spunea Buddha. Era foarte șocat. N-ar fi fost șocat dacă Buddha l-ar fi lovit sau dacă Ananda ar fi tăbărât asupra lui. Ar fi fost ceva de așteptat, ceva natural. Așa reacționează ființa umană. Dar compasiunea lui Buddha, înțelegerea lui... Omul a plecat, n-a dormit toată noaptea, a chibzuit, a meditat. Și-a dat seama ce făcuse și a simțit o mare durere. În inima lui s-a deschis o rană.

Dimineața devreme, a alergat la Buddha, s-a aruncat la picioarele lui, i-a sărutat picioarele. Iar Buddha i-a spus lui Ananda: „Uite, aceeași problemă din nou! Acum îi pare atât de rău de ce a făcut, încât nici nu poate să vorbească.

Îmi sărută picioarele. Omul ăsta e tare neajutorat. Tot ce e prea mult nu poate fi exprimat, nu poate fi comunicat prin cuvinte. Trebuie găsite gesturi care să-l exprime. Privește!“

Și omul a început să plângă și a spus: „Iartă-mă. Îmi pare nespus de rău. A fost un gest necugetat să scuip un om ca tine“.

Buddha a spus: „Uită de asta. Omul pe care l-ai scuipat nu mai este, și nici omul care a scuipat nu mai este. Tu ești nou, și eu sunt nou. Uite, soarele ăsta care răsare e nou. Totul e nou. Ziua de ieri nu mai este. Gata! Și cum să te iert? Nu m-ai scuipat pe mine. Omul pe care l-ai scuipat a plecat“.

Conștiința este un râu care curge neîncetat.

Conștiința este un rîu care curge neîncetat.

Când spun să renunți la memorie, mă refer la memoria psihică, nu la memoria faptică. Buddha ține minte perfect că acest om l-a scuipat ieri, dar ține minte și că nici el, nici acest om nu sunt aceiași. Capitolul acela e închis; nu merită să-l cari toată viața. Însă tu cari mai departe. Cineva ți-a spus ceva acum zece ani, și tu încă mai cari spusele lui. Mama ta s-a supărat pe tine când erai copil, și tu încă mai cari vorbele spuse de ea la supărare. Tatăl tău ți-a dat o palmă la șapte ani, și tu încă mai ții minte.

Memoria psihică te împovărează, îți răpește libertatea, îți distruge vioiciunea, te încătușează. Memoria faptică este absolut în regulă.

Și mai trebuie să înțelegi un lucru: când nu există memorie psihică, memoria faptică este plină de acuratețe, pentru că memoria psihică este un factor perturbator. Când ești foarte tulburat psihic, cum să-ți amintești cu acuratețe? E cu neputință! Când tremuri tot, cum să îți amintești cu exactitate? Vei exagera, vei adăuga ceva, vei omite ceva, îți va ieși ceva nou. Nu se va putea pune bază pe tine. Pe un om fără memorie psihică se poate pune bază. Computerele sunt

mai demne de încredere decât oamenii, pentru că ele nu au memorie psihică. Ele redau fapte stricte, fapte goale. Când tu vorbești despre un fapt, nici el nu e fapt, a intrat în el multă ficțiune. L-ai modelat, l-ai schimbat, l-ai vopsit, i-ai dat culori de la tine și nu mai e fapt! Numai un Buddha, un Tathāgata, un iluminat știe ce e un fapt, tu nu dai niciodată de un fapt, pentru că în mintea ta e foarte multă ficțiune. Imediat ce găsești un fapt, îi imprimi ficțiunea ta. Nu vezi niciodată ceea ce este, distorsionezi continuu realitatea. Buddha spune că un Tathāgata, un om deșteptat, este întotdeauna autentic deoarece vorbește în conformitate cu realitatea. Un Tathāgata spune adevărul, niciodată altfel. Un Tathāgata este sinonim cu „ca atare“. El reflectă realitatea așa cum e ea, este o oglindă.

Ce vreau să spun eu este să te lepezi de memoria psihică și să fii ca o oglindă.

Tu spui: „Ne implori în mod constant să renunțăm la memorie, să trăim aici și acum...“ Asta nu înseamnă că nu trebuie să-ți ții minte trecutul.

Trecutul face parte din prezent; orice ai fost în trecut, orice ai făcut în trecut face parte din prezentul tău, e aici. Copilul e în tine, tânărul e în tine, tot ce ai făcut e în tine. Mâncarea pe care ai mâncat-o e trecut, dar ea a devenit sângele tău, care circulă aici și acum, a devenit oasele tale, măduva ta. Iubirea pe care ai simțit-o poate că a trecut, dar ea te-a transformat. Ți-a dat o nouă viziune despre viață, ți-a deschis ochii.

Clipa prezentă conține tot trecutul tău.

Clipa prezentă conține tot trecutul tău. Și dacă mă înțelegi, clipa prezentă va conține și tot viitorul tău, pentru că trecutul te-a schimbat, te-a pregătit, iar viitorul se va întâmpla după cum trăiești în prezent. Felul în care trăiești aici și acum va avea un mare impact asupra viitorului tău. În clipa prezentă este conținut tot trecutul tău, și în clipa prezentă se află tot viitorul potențial, însă nu trebuie să cari psihic trecutul, nu trebuie să fii împovărat de el. El este deja conținut în prezent. Copacul nu se gândește la apa pe care a absorbit-o ieri, dar ea există! Copacul nu se gândește la razele pe care le-a aruncat soarele ieri. Copacii nu sunt atât de proști ca oamenii.

De ce să-și bată capul cu razele de ieri? Ele au fost absorbite, digerate, au devenit în parte verdeață. Copacul se bucură de soarele din dimineața asta, fără nici o memorie psihică despre ziua de ieri. Totuși, ziua de ieri este conținută în frunze, în ramuri, în rădăcini, în sevă. Există! Și vine și viitorul; bobocii care mâine vor deveni flori există. Și mugurii care mâine vor deveni frunze există.

Clipa prezentă conține tot. Acum este veșnicie.

Așadar, eu nu spun să uiți trecutul faptic; spun doar să nu mai fii tulburat de el. El nu trebuie să fie o investiție psihică. Este un fapt fizic – lasă-l să fie așa.

Și mai spui: „Dar, renunțând la memorie, trebuie să renunț și la imaginația mea creatoare...” Ce legătură are memoria cu imaginația creatoare? De fapt, cu cât ai o memorie mai bună, cu atât mai puțin vei fi creator, pentru că memoria nu face decât să repete, pe când creativitatea aduce ceva nou. Pentru a lăsa noul să se întâmple, memoria trebuie lăsată deoparte, astfel încât trecutul să nu se amestece.

Lasă noul să te pătrundă. Lasă noul să vină să-ți înfioare inima.

Lasă noul să te pătrundă. Lasă noul să vină să-ți înfioare inima. Trecutul va fi necesar, dar nu acum; el va fi necesar când vei începe să exprimi această experiență nouă. Atunci va fi necesar pentru că va fi nevoie de limbaj, or limbajul vine din trecut. Nu poți să inventezi pe loc un limbaj sau, dacă-l inventezi, el nu va însemna nimic, va fi o bolboroseală fără rost. Nu va fi un mijloc de comunicare, va fi o pășărească, din care nu va ieși nimic creator.

Ca să te faci înțeles e nevoie de limbaj; dar limbajul vine din trecut. Însă el trebuie să vină numai atunci când experiența s-a produs! Atunci folosește-l ca pe o unealtă. Limbajul nu trebuie să te împiedice.

Când vezi trandafirul deschizându-se sub soarele dimineții, vezi-l. Lasă înflorirea lui să aibă impact asupra ta, las-o să pătrundă adânc în tine. Lasă trandafirul să pună stăpânire asupra ta, să te copleșească. Nu spune nimic, așteaptă. Ai răbdare, fii deschis. Absoarbe. Lasă trandafirul să ajungă la tine, și

ajunge și tu la trandafir. Lasă să existe o continuare între două ființe – tu și trandafirul. Lasă să existe o pătrundere, o întrepătrundere.

Și ține minte: cu cât pătrunde mai adânc trandafirul în tine, cu atât mai adânc poți să pătrunzi tu în trandafir. Vine un moment când nu mai știi care e trandafirul și care e privitorul. Vine un moment când trandafirul și cu tine sunteți unul, când dualitatea dispare. În acel moment cunoști realitatea trandafirului. Atunci ești stăpân pe limbaj, ești stăpân pe artă. Dacă ești pictor, pui mâna pe penel și pe culori și îl pictezi. Dacă ești poet, apelezi la memoria faptică pentru cuvintele potrivite, ca să poți exprima această experiență.

Dar în timp ce experiența are loc, nu continua să vorbești în sinea ta. Vorbăria lăuntrică va fi un obstacol. N-ai să cunoști trandafirul în profunzimea și intensitatea lui. Vei cunoaște numai suprafața, și doar pe ea o vei exprima; arta ta nu va avea mare valoare.

Tu spui: „Dar, renunțând la memorie, trebuie să renunț și la imaginația mea creatoare...” N-ai înțeles sensul cuvântului „creator”. Creator înseamnă nou, noutate, original. Creator înseamnă proaspăt, necunoscut. Trebuie să fii deschis, vulnerabil.

Lasă deoparte memoria. Ea e utilă mai târziu. În clipa de față e un obstacol. De exemplu, acum, când mă ascuți, lasă deoparte memoria. La ce îți trebuie? Îți repeți în gând toată matematica pe care o știi? Faci adunări în gând? Îți repeți geografia pe care o cunoști? Ai lăsat deoparte toate astea. Fă la fel și cu limbajul. Vei avea nevoie de el, dar numai atunci folosește-l. Lasă-ți deoparte mintea întreagă.

Nu distrugi mintea, ci doar o lași să se odihnească. N-ai nevoie de ea, poți să-i oferi o vacanță. Spune-i: „Odihnește-te o oră și lasă-mă să ascult. Iar după ce voi fi ascultat, după ce voi fi asimilat, voi avea nevoie de ajutorul tău – voi avea nevoie de limbajul tău, de cunoștințele tale, de informațiile tale. Atunci am să pictez un tablou sau am să scriu o poezie, dar acum poți să te odihnești”. Și, după odihnă, mintea va fi proaspătă. Mintea ta rămâne mediocră din cauză că nu o lași să se odihnească.

Mintea rămâne mediocră din cauză că nu o lași să se odihnească.

Gândește-te la un atlet care vrea să participe la Olimpiadă, și aleargă întruna, douăzeci și patru de ore pe zi, pregătindu-se pentru Olimpiadă. Când va veni vremea să ia parte la concurs nu va fi în stare să se miște, va fi obosit mort. Înainte de concurs trebuie să te odihnești cât mai bine, astfel încât corpul să înținarească.

Același lucru trebuie făcut și cu mintea. Imaginația creatoare nu are nimic de a face cu memoria – numai atunci e creatoare. Dacă mă înțelegi și abandonezi memoria psihică, vei deveni creator. Altfel, ceea ce numești tu creație nu e chiar creație – este doar compoziție. Între creație și compoziție e o mare diferență. Continui să aranjezi în mod diferit lucruri vechi, cunoscute, dar ele sunt vechi; nu există nimic nou. Reușești doar să schimbi structura.

E ca și cum ți-ai aranja salonul – mobila e aceeași, tablourile de pe pereți sunt aceleași, perdelele sunt aceleași, dar le schimbi locul, le rearanjezi. O arăta altfel salonul, dar nu e nou. Este o compoziție; n-ai creat nimic. Asta fac mereu nouăzeci și nouă la sută dintre scriitori, dintre pictori, dintre poeți. Ei sunt mediocri, nu sunt creatori.

Omul creator este cel care aduce ceva din necunoscut în lumea cunoscutului, care aduce în lume ceva de la Dumnezeu, care îl ajută pe Dumnezeu să exprime ceva – care devine un bambus scobit și-l lasă pe Dumnezeu să curgă prin el. Cum poți tu să devii un bambus scobit când ești prea plin de minte? Iar creativitatea vine de la creator, nu de la tine. Când tu dispari, când creatorul pune stăpânire pe tine, atunci apare creativitatea. Adevărații creatori știu foarte bine că nu ei sunt creatorii, că ei sunt doar niște instrumente, niște medii. Ceva s-a întâmplat prin ei, adevărat, dar nu ei sunt autorii.

Creatorul are intuiție, el vede lucruri pe care nu le-a mai văzut nimeni, aude lucruri pe care nu le-a mai auzit nimeni.

Adu-ți aminte de diferența dintre un tehnician și un om creator. Tehnicianul știe doar cum să facă un lucru. S-ar putea să știe perfect cum să facă un lucru, dar nu

are intuiție, nu are putere de pătrundere. Creatorul are intuiție, el vede lucruri pe care nu le-a mai văzut nimeni, aude lucruri pe care nu le-a mai auzit nimeni.

Afirmațiile lui Iisus sunt creatoare – nimeni n-a mai vorbit ca el înainte. Nu era un om cu școală. Nu avea talent de orator, nu se pricepea la elocvență, dar a fost elocvent cum foarte puțini oameni au fost. Care era secretul lui? Avea intuiție, avea putere de pătrundere. Vedea în Dumnezeu, vedea în necunoscut. A întâlnit necunoscutul și incognoscibilul. A fost în acel spațiu și a adus din el câteva fragmente. Numai fragmente se pot aduce, dar când aduci pe pământ câteva fragmente din incognoscibil, transformi întreaga calitate a conștiinței umane.

El a fost creator. Eu îl numesc artist. Buddha, Krishna sau Lao Tzu au fost adevărați artiști. Ei au făcut imposibilul să se întâmple. Imposibilul este întâlnirea cunoscutului cu necunoscutul, întâlnirea minții cu non-mintea. Ei au făcut posibilă această întâlnire.

Tu spui: „Dar, renunțând la memorie, trebuie să renunț și la imaginația mea creatoare...” Nu. Asta n-are nici o legătură cu imaginea creatoare. De fapt, dacă lași la o parte memoria, vei avea imaginație creatoare. Nu poți să ai imaginație creatoare dacă ești prea împovărat de memorie.

Și continui: „... deoarece sunt scriitor și tot ce scriu își are rădăcinile în amintirile mele“. Atunci nu prea ești scriitor. Scrii despre trecut, îți scrii amintirile. Tu nu aduci viitorul în prezent, înregistrezi amintiri. Ești un arhivar! Poți să devii scriitor, dar pentru asta trebuie să intri în contact cu necunoscutul, nu cu ce îți amintești. Amintirile sunt deja moarte. Trebuie să intri în contact cu ceea ce este, trebuie să intri în legătură cu realitatea care te înconjoară. Trebuie să pătrunzi adânc în prezent, astfel încât să prinzi în năvod și ceva din trecut. Adevărata creativitate nu se naște din amintiri, ci din conștiință. Trebuie să devii mai conștient. Cu cât ești mai conștient, cu atât e mai mare năvodul și, firește, mai mult pește prinzi.

Adevărata creativitate nu se naște din amintiri, ci din conștiință. Trebuie să devii mai conștient.

Tu spui: „Mă întreb cum ar fi lumea fără artă și fără imaginația creatoare care face arta posibilă“. Nouăzeci și nouă la sută din artă nu e deloc artă, e gunoi. Rareori apare o operă de artă, foarte rar. Marea majoritate a așa-zişilor artiști sunt imitatori, tehnicieni – oameni talentați, oameni deștepți, dar nu artiști. Și dacă acea parte covârșitoare de nouăzeci și nouă la sută din artă ar dispărea de pe Pământ, ar fi o binecuvântare, pentru că nu are nimic creator.

Acum există ceva foarte util – terapia prin artă. Când oamenii sunt bolnavi, bolnavi mintal, arta poate fi de folos. Bolnavului mintal i se dau culori, pensule și pânză și i se spune să picteze ce vrea el. Bineînțeles că ce pictează el e o nebunie, dar după câteva picturi nebunești, bolnavul se înzdrăvenește, redevine întreg la minte. Pictatul a fost ca o purgație. I-a curățat organismul. L-a ajutat, a fost bun pentru el, dar nu e bun pentru alții.

Uită-te la un tablou de Michelangelo și poți să meditezi ore întregi. Și cu cât meditezi mai mult, cu atât ești mai liniștit, mai împăcat. Nu e o purgație. Michelangelo a adus ceva din necunoscut. El nu și-a curățat organismul de nebunie prin pictat. El nu a fost bolnav și a vrut să scape de boală, nu. El a fost însărcinat, nu bolnav. A fost însărcinat – însărcinat cu Dumnezeu. În ființa lui ceva prinsese rădăcină și a vrut să-l împartă cu alții. A fost o rodire, o împlinire. A trăit într-un mod creator și a iubit viața într-un mod creator. A lăsat viața să intre în cel mai ascuns altar al lui și a rămas însărcinat cu viața, sau însărcinat cu Dumnezeu. Iar când ești însărcinat trebuie să naști.

Michelangelo a născut, Buddha a născut. Și Beethoven a născut, din el a ieșit ceva de o valoare imensă. Ascultă-i muzica și ești transformat, ești transportat într-o altă lume. El te face să întrezărești celălalt țarm.

Nouăzeci și nouă la sută din arta modernă este patologică.

Nouăzeci și nouă la sută din arta modernă este patologică. Dacă ar dispărea de pe Pământ, lumea ar fi foarte sănătoasă. N-ar fi nici o pagubă dacă ar dispărea, dimpotrivă, ar fi un lucru foarte bun. Mintea modernă este o minte supărată. Este supărată din cauză că omul nu își poate contacta ființa, din cauză că omul și-a pierdut tot rostul și nu-și cunoaște semnificația.

Una dintre cele mai cunoscute cărți ale lui Jean-Paul Sartre este Greața. Asta e starea minții moderne; mintea modernă e îngrețoșată, e într-un mare chin. Iar chinul este propria ei creație.

Friedrich Nietzsche a declarat că Dumnezeu a murit. În ziua în care a declarat acest lucru, a început să înnebunească. Bineînțeles că Dumnezeu nu poate fi mort doar pentru că declari tu asta. Declarația ta nu are nici o importanță. Însă în clipa în care Nietzsche a început să creadă că Dumnezeu a murit, a început să moară, a început să-și piardă mințile. O lume fără Dumnezeu e menită să fie o lume nebună, pentru că o lume fără Dumnezeu n-ar avea nici un context în care să fie semnificativă. De exemplu, citești o poezie; cuvintele acelei poezii au înțeles numai în contextul poeziei. Dacă scoți un cuvânt din context, el n-are înțeles. În context era foarte frumos. Dacă tai o bucată dintr-un tablou, ea nu are nici un înțeles, pentru că și-a pierdut rădăcinile din context. În tablou era foarte frumoasă, îndeplinea un scop, avea un rost. Acum nu mai are nici un înțeles.

Poți să-mi scoți un ochi din orbită, și el va fi un ochi mort, fără nici un înțeles în el, fără nici un rost. Dacă mă privești în ochi acum, ochii mei sunt plini de înțeles, pentru că ei există în contextul meu total; fac parte dintr-o poezie, fac parte dintr-un tablou mai mare. Înțelesul reiese întotdeauna prin raportare la ceva mai mare decât tine.

În ziua în care Nietzsche a declarat că Dumnezeu a murit, a ieșit din context. Fără Dumnezeu, omul nu poate să aibă nici o semnificație, pentru că omul e un cuvânt mic în marea epopee a lui Dumnezeu, omul este o notă mică în marea orchestră a lui Dumnezeu. Singură, acea notă mică ar fi monotonă, ar zgâria urechea, ar fi înnebunitoare.

Asta s-a întâmplat cu Nietzsche. El credea cu adevărat în afirmația sa. Credea că Dumnezeu a murit și că omul e liber, însă a ajuns nebun, nu liber. Iar secolul ăsta l-a urmat pe Nietzsche într-o mie și unul de feluri, și tot secolul a înnebunit. În întreaga istorie a lumii n-a existat nici un secol care să fi fost mai nebun ca acest secol. Istoricii viitori vor scrie despre el ca fiind secolul nebuniei. Este un secol nebun pentru că și-a pierdut contextul.

Nu e nevoie de tine, ești inutil. Nu îndeplinești nimic aici.

De ce trăiești? Ca să ce? Ridici din umeri. Asta nu ajută prea mult. Pari să exiști accidental. Dacă n-ai fi existat, n-ar fi fost nici o diferență. Nu e nici o diferență dacă exiști sau nu. Nu e nevoie de tine, ești inutil. Nu îndeplinești nimic aici. Cum să fii fericit, cum să rămâi sănătos la minte? Exiști accidental, doar accidental? Păi, dacă exiști accidental, înseamnă că totul e în regulă, crima e în regulă, sinuciderea e în regulă, pentru că ți-e indiferent, nimic nu contează pentru tine. Dar nu e așa, nu e totul în regulă, pentru că există câteva lucruri care îți oferă bucurie și câteva lucruri care te fac nefericit, câteva lucruri care produc extaz și câteva lucruri care provoacă doar agonie, câteva lucruri care creează doar iad și câteva lucruri care te duc în paradis. Nu, toate lucrurile nu sunt la fel. Dar odată ce crezi că Dumnezeu a murit, odată ce pierzi contactul cu totalitatea – și Dumnezeu nu e decât totalitate... Ce e un val, când a uitat de ocean? Nu e nimic.

Reține: adevărata artă se naște din adevărata religiozitate, pentru că religiozitatea este găsirea unei comuniuni cu realitatea.

Tu spui: „Mă întreb cum ar fi lumea fără artă și fără imaginația creatoare care face arta posibilă“. Dacă nouăzeci la sută din așa-zisa artă ar dispărea, lumea ar fi mult mai bogată, pentru că atunci ar exista adevărata artă. Dacă acești preținși artiști, acești nebuni ar dispărea... și nu spun că ei n-ar trebui să picteze – trebuie să picteze, dar ca terapie. Picasso are nevoie de terapie; el trebuie să picteze, dar acele tablouri nu trebuie expuse sau, dacă sunt, să fie numai în ospicii. Ele ar putea ajuta câțiva nebuni să se curețe de nebunii; sunt purgative.

Adevărata artă înseamnă ceva care te ajută să meditezi. Gurdjieff numea adevărata artă artă obiectivă – care te ajută să meditezi. Taj Mahal este artă adevărată. Ai fost vreodată la Taj Mahal? Merită să te duci. Într-o noapte cu lună plină, doar stând acolo și uitându-te la acea frumoasă capodoperă, te vei simți plin de necunoscut. Vei începe să simți ceva de dincolo.

Aș vrea să povestesc cum a luat ființă Taj Mahal. A venit un om din Shiraz, Iran. Era un mare artist, cel mai renumit din Shiraz. I se spunea Shirazi pentru că venea din Shiraz. I se dusese vestea că era un vrăjitor, circulau multe povești despre el. Pe vremea aceea domnea șahul Jahān. El a auzit poveștile și l-a

invitat pe sculptor la curte. Shirazi era un mistic, un mistic sufist.

Șahul Jahān l-a întrebat: „Am auzit că poți să sculptezi corpul unui bărbat sau al unei femei doar atingând mâna bărbatului sau a femeii, fără să-i vezi deloc fața. E adevărat?” Shirazi a spus: „Pot să-ți dovedesc, dar cu o condiție. Pune după un paravan sau o draperie douăzeci și cinci de femei frumoase din palatul tău. Eu le voi atinge mâinile și o voi alege pe cea pe care o voi sculpta. Dacă sculptura va corespunde întru totul realității și vei fi mulțumit, mi-o vei da de soție pe acea femeie. Asta e credința mea“.

Șahul Jahān a fost de acord. Douăzeci și cinci de sclave frumoase au fost puse după o draperie. Doar din joacă, fiica șahului s-a așezat și ea după draperie. Shirazi a trecut de la prima până la a douăzeci și cincea sclavă, respingându-le pe toate. Când a respins-o pe ultima, fata șahului a întins și ea mâna. Shirazi a atins-o, a închis ochii și a simțit ceva. A spus: „Asta e mâna“. A pus pe degetul fetei un inel, ca semn că „Dacă reușesc, ea îmi va fi soție“.

Șahul s-a uitat după draperie și s-a îngrozit când a văzut că era vorba de fata lui. Dar s-a liniștit, spunându-și că era cu neputință ca Shirazi să realizeze o statuie care s-o reprezinte identic pe fiica sa doar atingându-i mâna.

Shirazi s-a închis într-o cameră unde, timp de trei luni, a lucrat zi și noapte. Iar după trei luni, i-a spus șahului să vină cu întreaga curte să vadă. Șahului nu i-a venit să-și creadă ochilor. Statuia semăna perfect cu fata lui. Oricât a încercat să-i găsească un cusur, n-a găsit. Nu-i convenea deloc ca fata lui să se mărite cu un om sărac, dar nu avea ce face. Își dăduse cuvântul. De supărare, soția lui s-a îmbolnăvit. Era însărcinată, și a murit la naștere. O chema Mumtaz Mahal.

Șahul se tot frământa cum să-și salveze fata. L-a chemat pe sculptor și i-a spus că fusese o greșeală, că era vina fetei, dar că soția lui murise de supărare la gândul că fata ei avea să se mărite cu un om sărac și nici el nu era de acord, deși făcuse o promisiune.

Sculptorul a spus: „N-ai de ce să-ți faci griji. Trebuia să-mi spui și plecam înapoi în Shiraz. Fii liniștit. Nu-ți cer să te ții de promisiune. Mă întorc în Shiraz“.

Însă șahul a spus: „Nu se poate. Am promis, mi-am dat cuvântul. Mai așteaptă puțin, lasă-mă să mă gândesc“.

Principalul sfetnic al șahului a propus: „Uite ce să faci. Țsta e un mare artist, a dovedit-o. Spune-i să facă o machetă în memoria soției tale. Macheta unui mormânt frumos, cel mai frumos din lume. Și spune-i că, dacă îți place macheta și o aprobi, i-o vei da pe fata ta de soție. Dacă nu, povestea s-a terminat“.

Sculptorul a fost de acord cu propunerea, iar șahul și-a spus în sinea lui: „N-am să aprob nici o machetă“.

Și Shirazi a făcut multe machete, toate foarte frumoase, dar șahul a spus la fiecare „Nu“.

Sfetnicul ajunsese la disperare, pentru că acele machete erau rare și era nedrept să fie respinse. Atunci a lansat zvonul că fata șahului s-a îmbolnăvit. Zvonul era menit să ajungă la urechile sculptorului. Și, conform zvonului, după trei săptămâni de boală, fata șahului a murit.

Când sculptorul a auzit că fata murise, a făcut ultima machetă, cu inima zdrobită, și i-a adus-o șahului, iar acesta a aprobat-o. Nu mai avea de ce să se teamă, Shirazi era încredințat că fata murise, așa că nu se mai punea problema căsătoriei.

Acel model a devenit Taj Mahal. Acea machetă a fost creată de un mistic sufist.

Cum să creezi imaginea întreagă a unei femei doar atingându-i mâna o dată? El trebuie să fi fost într-un alt gen de spațiu. În acel moment trebuie să fi fost fără minte. Acel moment trebuie să fi fost de mare meditație. În acel moment a atins energia, și doar prin simțirea energiei a creat forma întreagă.

În prezent lucrul ăsta poate fi înțeles mult mai logic datorită fotografiilor lui Kirlian, pentru că fiecare energie are modelul ei. Fața ta nu e accidentală, ci se încadrează într-un anumit model de energie. Ochii, părul, culoarea, toate se încadrează într-un anumit șablon de energie.

Odată ce cunoști șablonul energetic, cunoști întreaga personalitate, pentru că șablonul energetic creează totul. Cunoști trecutul, cunoști prezentul, cunoști viitorul. Odată ce s-a deslușit șablonul energetic, se știe tot ce ți s-a întâmplat și tot ce o să ți se întâmple.

Asta este arta obiectivă. Acest om a creat Taj Mahal.

Într-o noapte cu lună plină, meditând la Taj Mahal, inima ta va pulsa de o nouă iubire. Taj Mahal mai poartă încă acea energie a dragostei. Mumtaz Mahal a murit din dragoste pentru fiica ei; şahul Jahân a suferit din dragoste; iar acest Shirazi a creat acest model pentru că suferea profund, era profund rănit că femeia pe care o alesese nu mai era. Taj Mahal a luat ființă dintr-o mare iubire și din meditație. El mai poartă încă vibrațiile iubirii. Nu e un monument obișnuit, e special. La fel sunt și piramidele din Egipt și multe, multe lucruri în lume create ca artă obiectivă, create de cei care știau ce făceau, create de mari meditatori. Așa sunt Upanișadele, așa sunt sutrele lui Buddha, așa sunt afirmațiile lui Iisus.

Ține minte, pentru mine, creativitatea înseamnă meditație, creativitate, înseamnă o stare de non-minte – atunci Dumnezeu coboară în tine, atunci iubirea izvorăște din tine. Atunci din starea ta de bine se întâmplă ceva, starea de bine se revarsă, dă pe afară. Artă astfel creată este o binecuvântare.

Ține minte, pentru mine, creativitatea înseamnă meditație, creativitate, înseamnă o stare de non-minte – atunci Dumnezeu coboară în tine, atunci iubirea izvorăște din tine.

Poți să pictezi, poți să scrii ca terapie, dar arde-ți tablourile și arde-ți poeziile. Nu trebuie să expui în fața oamenilor mizeria pe care ai aruncat-o din tine.

Eu sunt întru totul pentru arta obiectivă, sunt întru totul în favoarea artei meditative, sunt întru totul pentru ceva care vine de la Dumnezeu.

Și mai spui: „Un Tolstoi n-ar putea deveni niciodată un Buddha“. Cine ți-a spus asta? Un Tolstoi poate să devină un Buddha, și va deveni mai devreme sau mai târziu.

Și continui: „... dar oare un Buddha ar putea să scrie Război și pace?“. Dar Buddha ce făcea? Eu ce fac aici? Ai citit Gita lui Krishna? E Război și pace! Tolstoi a putut să scrie Război și pace, Anna Karenina și multe cărți frumoase, și nu pentru că era Tolstoi, ci în ciuda faptului că era Tolstoi. Dostoievski a scris

Idiotul, Crimă și pedeapsă și una dintre cele mai frumoase cărți, Frații Karamazov, nu pentru că era Dostoievski, ci în ciuda acestui lucru. El avea ceva dintr-un buddha; avea ceva extraordinar de religios. Dostoievski era un om religios – nu total, ci în parte, o fărâmă din el era nemaipomenit de religioasă. Era posedat de Dumnezeu, a devenit un vehicul. Bineînțeles, n-a fost un vehicul perfect, multe lucruri au venit din mintea lui. Totuși, Frații Karamazov e o carte frumoasă. Dacă n-ar fi fost scrisă de Dostoievski, ci de cineva fără memorie, fără eu, fără nimic patologic, Frații Karamazov ar fi fost un al doilea Nou Testament; ar fi fost la fel ca vorbele lui Iisus sau ca Sutra de diamant, sau ca Upanișadele. Are calitatea necesară!

Depresia postnatală

Când scriu o carte, sunt plină de energie curgătoare și de încântare. Dar, după ce termin, mă simt atât de pustie și de moartă, încât abia mai suport să trăiesc. Acum tocmai am început să scriu o carte, dar cu toate că îmi face mare plăcere să scriu, în timp ce meditez mă copleșește teama de pustietatea care aștept să mă cuprindă peste câteva luni. Ce să fac?

Întrebarea asta vine de la o scriitoare. I-am parcurs romanele și sunt frumoase. Are talent, știe să spună frumos o poveste, știe să țeasă o intrigă. Și nu este numai cazul ei, așa se întâmplă cu aproape toți care sunt creatori în vreun fel. Totuși, interpretarea e greșită, iar de interpretare depind foarte multe. Când o femeie poartă în pântec un copil, e plină. Firește, după ce copilul se naște, ea se va simți goală. Va simți lipsa noii vieți care pulsa și dădea din picioare în pântecul ei. După nașterea copilului, se va simți pustie câteva zile. Dar iubind copilul și ajutându-l să crească, va uita de golul din ea. Pentru un artist, lucrul ăsta nu e cu puțință. Odată ce a terminat de scris un roman, el simte o pustietate adâncă. Și ce să mai facă acum cu cartea? Artistul e într-o situație mai dificilă decât o mamă. Odată ce cartea e terminată, e terminată, nu are nevoie de ajutor, nu are nevoie de iubire. Nu va crește. E perfectă, s-a născut adultă. Un tablou terminat e terminat, n-ai ce să-i mai faci. Artistul se simte foarte pustiu. Dar această pustietate trebuie analizată.

Nu spune că ești epuizată; mai degrabă spune că ești istovită. Nu spune că ești pustie, pentru că fiecare pustietate are în ea și o plinătate. Privești dintr-un unghi greșit.

Intri într-o încăpere ce are mobilă, tablouri pe pereți și alte lucruri. Apoi, toate acele lucruri sunt scoase din încăpere și intri din nou în ea. Cum o vezi acum? O vei numi încăpere goală sau încăpere plină? „Încăpere“ înseamnă spațiu. Cu mobila scoasă, încăperea e plină. Când mobila era acolo, încăperea nu era plină; o mare parte din spațiu lipsea din cauza mobilei. Acum spațiul e complet, pustietatea e totală.

Așadar, poți privi din două unghiuri. Dacă te uiți numai la mobilă și nu vezi spațialitatea camerei, ea îți va părea goală, pustie. Dar dacă vezi direct pustietatea, vei simți foarte multă libertate, care înainte nu era din cauză că spațiul lipsea, nu te puteai mișca în voie. Continuă să tot aduci mobilă și va veni un moment când n-ai să te mai poți mișca deloc din cauză că tot spațiul a dispărut.

Odată am stat în casa unui om foarte bogat. Era foarte bogat, dar nu avea gust. Casa lui era atât de plină, încât nu mai era deloc casă. Nu puteai să te miști, îți era frică să te miști ca să nu dărimi vreo piesă antică prețioasă. Și lui îi era frică să se miște. Servitorii erau permanent speriați. Mi-a dat cea mai bună, cea mai frumoasă cameră din casă. Eu i-am spus: „Asta nu-i cameră, e muzeu. Te rog să-mi dai ceva unde pot să mă mișc. Asta nu-i încăpere, încăperea aproape a dispărut!“

Încăperea înseamnă libertatea pe care ți-o dă spațiul.

Încăperea înseamnă libertatea pe care ți-o dă spațiul. Când lucrezi, când creezi, mintea ți-e plină de multe lucruri. Mintea e ocupată. Când scrii un roman mintea e ocupată. E prea multă mobilă în ea, mobilierul minții – gânduri, sentimente, caractere. Apoi termini cartea. Dintr-odată, mobila dispare. Te simți golită. Dar n-ai de ce să te întristezi. Dacă privești treaba asta așa cum trebuie, te vei simți eliberată de o obsesie, de o ocupație. Te vei simți din nou liberă, neîmpovărată. Personajele din roman nu se mai mișcă acolo. Musafirii au plecat, iar gazda se simte în largul ei. Bucură-te de asta. Tristețea și teama ta sunt cauzate de faptul că interpretezi greșit. Bucură-te că ești liberă. N-ai observat niciodată că atunci când îți vine un musafir te simți bine, iar atunci când pleacă te simți și mai bine? Plecarea lui îți lasă la dispoziție tot spațiul.

Scrierea unui roman este înnebunitoare, pentru că atâtea personaje devin musafiri, și fiecare personaj are stilul lui. Nu întotdeauna îl ascultă pe scriitor. Uneori o ține pe-a lui și îl forțează pe scriitor să meargă într-o anumită direcție. Scriitorul începe romanul, dar nu-l termină el. Acele personaje îl termină singure. Este ca atunci când dai naștere unui copil. Tu naști copilul, dar apoi copilul se mișcă singur, de capul lui. Poate că mama se gândește că el va ajunge

doctor, dar el ajunge muncitor cu ziua. Ce vină are ea? Ea s-a străduit cât a putut, dar el ajunge muncitor cu ziua.

Același lucru se întâmplă când scrii un roman. Începi cu un personaj și ai de gând să faci din el un sfânt, iar el devine un păcătos. Și îți spun, e la fel ca și cu copilul: mama e îngrijorată, romancierul e îngrijorat. Romancierul voia ca personajul lui să ajungă un sfânt, iar el a ajuns un păcătos și nu se poate face nimic. El se simte neajutorat, se simte folosit de personajele lui. Ele sunt fanteziile lui, dar odată ce a cooperat cu ele, au devenit aproape reale. Și nu va avea tihnă până nu va scăpa de ele. Dacă ai o carte în minte, trebuie s-o scrii ca să scapi de ea. Scrisul este o despovărare.

Oamenii creatori înnebunesc aproape întotdeauna.

De asta oamenii creatori înnebunesc aproape întotdeauna. Mediocritățile nu înnebunesc, n-au de ce să înnebunească, ele n-au în viața lor nimic înnebunitor. Creatorii înnebunesc aproape întotdeauna. Un Van Gogh va înnebuni, un Nijinski va înnebuni, un Nietzsche va înnebuni. De ce înnebunesc ei? Pentru că sunt foarte ocupați, pentru că în mintea lor se petrec foarte multe lucruri. N-au în ei înșiși un spațiu al lor. În ei stau foarte mulți oameni care vin și pleacă, e o forfotă continuă, înnebunitoare. Este ca și cum ar sta în mijlocul traficului. Fiecare artist trebuie să plătească pentru asta.

Ia aminte, când termini o carte, fii fericită, bucură-te de acel spațiu pentru că, mai devreme sau mai târziu, va apărea o nouă carte. Romanele apar dintr-un romancier la fel cum apar frunzele dintr-un copac. Ele sunt naturale, nu se poate face nimic.

Așa că uneori, toamna, când frunzele au căzut, și copacul stă singur, fără frunze, profilat pe cer, bucură-te. Nu o numi pustietate, numește-o un nou gen de plinătate – ești plină de tine. Te odihnești în tine, fără să te mai deranjeze nimeni. Fiecare artist are nevoie de această perioadă de odihnă; e un proces natural. Corpul fiecărei mame are nevoie de puțină odihnă. Un copil se naște și altul e conceput... lucrul ăsta se întâmplă în Orient, iar în India continuă să se întâmple. La treizeci de ani o femeie e aproape bătrână din cauză că a născut continuu, fără

să aibă o perioadă de recuperare, de reîntinerire a ființei, de singurătate. Este epuizată, obosită. Tinerețea, prospețimea, frumusețea ei s-au dus. Când dai naștere unui copil, e nevoie de o perioadă de odihnă în care să te recuperezi, să-ți recapeți energia pe care i-ai dat-o copilului, să-ți revii astfel încât să poți naște din nou.

Când scrii un roman, dacă e cu adevărat o operă de artă, la terminarea lui te vei simți pustie. Dacă însă e doar un fel de jurnalism pe care l-ai făcut pentru bani, în baza unui contract încheiat cu un editor, atunci nu e foarte profund. Nu te vei simți pustie după el, te vei simți la fel. Cu cât e mai profundă creația ta, cu atât mai mare e pustietatea pe care o simți după aceea. Cu cât e mai mare furtuna, cu atât e mai mare liniștea de după ea. Bucură-te de asta. Furtuna e bună, bucură-te de ea; și liniștea de după ea e bună. Ziua e frumoasă, e plină de activitate; și noaptea e frumoasă, plină de inactivitate, de pasivitate, de pustietate. Dormi. Dimineaa te întorci în lume plin de energie, gata să lucrezi, să acționezi.

Să nu te temi de noapte. Mulți oameni se tem. Există o sannyasină căreia i-am dat numele de Nisha. „Nisha“ înseamnă noapte. Ea vine mereu la mine și mă roagă să-i schimb numele. Îmi spune: „Mie mi-e frică de noapte. Din atâtea nume, de ce mi-ai dat tocmai numele ăsta? Schimbă-l“. Dar n-am să i-l schimb. I l-am dat cu bună știință, din cauza fricii ei de întuneric, a fricii ei de pasivitate, a fricii ei de relaxare, a fricii ei de capitulare. Toate astea sunt cuprinse în cuvântul „noapte“, nisha.

Trebuie să accepți și noaptea. Numai atunci devii complet, plin, întreg.

Trebuie să accepți și noaptea. Numai atunci devii complet, plin, întreg.

Așa că nu lua în nume de rău pustietatea pe care o simți după ce termini de scris un roman. Acea pustietate e frumoasă, mai frumoasă decât zilele de creație, deoarece creativitatea rezultă din pustietate. Bucură-te de acea pustietate, fii fericită, simte-te binecuvântată. Accept-o, primește-o ca pe o binecuvântare, și vei vedea curând că ești iarăși plină de activitate și se va naște o carte mai grozavă. Nu trebuie să fii îngrijorată. N-ai de ce să fii îngrijorată. Este doar interpretarea greșită a unui fenomen frumos.

Însă omul trăiește în cuvinte. Odată ce ai dat unui lucru un nume greșit, începi să te temi de el. Fii foarte, foarte precisă. Ia aminte întotdeauna la ce spui, pentru că vorbele nu sunt doar simple vorbe, ele au asociații adânci în ființa ta. Odată ce numești un lucru pustietate, ți se face frică de acest cuvânt.

În India avem cuvinte mai bune pentru pustietate. Noi îi spunem shunya. Însuși cuvântul e pozitiv, n-are nimic negativ în el. E frumos, înseamnă pur și simplu spațiu, fără hotare – shunya. Și am numit shunya țelul suprem. Buddha spune că atunci când devii shunya, când devii nimicul absolut, ai atins supremul.

Poetul, pictorul, artistul sunt pe cale de a deveni mistici. Toată activitatea artistică se îndreaptă spre religiozitate. Când ești activ, când scrii o poezie, ești în minte. Când poezia se naște ești istovit, și mintea ia o pauză de odihnă.

La fel se întâmplă și cu tine după ce termini o carte. Folosește acele momente pentru a te prăbuși în ființa ta. Nu o numi pustietate, numește-o deplinătate; numește-o ființă, numește-o adevăr, numește-o Dumnezeu. Și atunci vei fi în stare să simți binecuvântarea acelei stări.

Creativitatea și încrucișarea

Simt un îndemn spre exprimarea artistică și am primit instruire clasică în muzica occidentală. Deseori simt că această instruire întemnițează creativitatea spontană, și în ultima vreme mi-a fost foarte greu să exersezi în mod regulat. Nu mai știu sigur care sunt calitățile adevăratei arte și prin care procesul artistului produce și creează artă autentică. Cum să simt artistul din mine?

Paradoxul artei este că mai întâi trebuie să-i înveți disciplina, și apoi trebuie să-o uiți de tot. Dacă nu-i cunoști ABC-ul, nu vei putea să pătrunzi foarte adânc în ea. Dacă însă îi cunoști numai tehnica și exersezi mereu, vei ajunge foarte îndemânatic din punct de vedere tehnic, dar vei rămâne tehnician; n-ai să ajungi niciodată artist.

În zen se spune că dacă vrei să fii pictor, trebuie să înveți să pictezi doisprezece ani, iar apoi, în doisprezece ani, trebuie să uiți totul. Să uiți de tot de pictură, să nu aibă nici o legătură cu tine. Timp de doisprezece ani meditezi, tai lemne, cari apă de la fântână, faci orice în afară de pictură.

Apoi, într-o zi, vei fi în stare să pictezi. Pentru asta îți trebuie douăzeci și patru de ani: doisprezece ani ca să înveți tehnica și doisprezece ani ca să uiți tehnica. După această perioadă de douăzeci și patru de ani, tehnica a ajuns să facă parte din tine. Acum poți să fii spontan. Tehnica nu te mai împiedică, nu te mai întemnițează.

Acum nu mai continua să exersezi. Uită de tot de muzica clasică. Fă alte lucruri, apucă-te de grădinărit, sculptează, pictează, fă ce vrei, dar uită de muzica clasică, de parcă nici n-ar exista. Las-o să rămână câțiva ani în adâncul ființei tale, ca să fie digerată. Pe urmă nu va mai fi o tehnică. Atunci, într-o zi, vei simți un îndemn brusc, și atunci vei începe iarăși să cânti. Și când vei reîncepe să cânti, să nu-ți bați prea mult capul cu tehnica, altfel n-ai să fii niciodată spontan.

Fii puțin inovator – asta înseamnă creativitate. Inventează procedee noi, mijloace noi. Încearcă să faci ceva ce n-a mai făcut nimeni. Oamenii care dau dovadă de cea mai mare creativitate sunt cei a căror instruire este în altă disciplină.

De exemplu, dacă un matematician începe să cânte la un instrument, el aduce ceva nou în lumea muzicii. Dacă un muzician devine matematician, el aduce ceva nou în lumea matematicii. Marea creativitate se produce prin oamenii care trec de la o disciplină la alta. Asta seamănă cu încrucișarea. Iar copilul care rezultă din încrucișare este mult mai sănătos, mult mai frumos.

De asta în toate țările este interzisă de secole căsătoria între frate și soră. Căsătoria e mai bună dacă se face între oameni care sunt rude îndepărtate sau nu sunt rude deloc. Ar fi bine dacă oamenii dintr-o rasă s-ar căsători cu altă rasă, și cel mai bine ar fi ca, dacă într-o zi vom descoperi că pe altă planetă există oameni, pământeni să se căsătorească cu ei. Atunci ar lua ființă rase mai noi.

Interzicerea căsătoriei dintre frate și soră este importantă din punct de vedere științific. Dar n-a fost elaborată în amănunt până la extrem. Logica extremă este că nici un indian nu trebuie să se căsătorească cu alt indian, nici un neamț nu trebuie să se căsătorească cu alt neamț. Cel mai bine e ca neamțul să se căsătorească cu o indiană, indianul cu o japoneză, japonezul cu o africană, evreul cu o creștină, creștinul cu o hindusă, hindusul cu o mahomedană. Așa ar fi cel mai bine. Lucrul ăsta ar înălța conștiința întregii planete. Copiii ar fi mai buni în toate privințele.

Dar noi suntem atât de proști, încât facem orice, acceptăm orice.

Dar noi suntem atât de proști încât facem orice, acceptăm orice.

Am auzit o anecdotă.

Chauncey, un tânăr chipeș, vorbea serios cu mama sa. „Mamă, a sosit vremea să avem o discuție de la inimă la inimă despre relația mea cu Myron. Ca să fiu

Întru totul sincer, relația noastră s-a transformat în ceva frumos și bun și chiar sfânt. Adevărul e că ne iubim. Vrem să ne căsătorim cât mai repede cu putință, și sperăm să ne dai binecuvântarea ta.“

„Dar, Chauncey“, protestă mama „îți dai seama ce spui? Sincer, te aștepti să-mi dau consimțământul la o astfel de căsătorie? Ce va spune lumea? Ce vor gândi prietenii și vecinii noștri?“

„Ah, mamă, nu m-aș fi așteptat la atitudinea asta din partea ta. Tocmai tu! Și ce prieteni buni am fost!“

„Dar, fiule, nu poți nesocoti convențiile!“

„Bine, mamă, hai să vorbim pe față, ca niște oameni civilizați. Exact și precis, ce obiecție ai putea avea tu sau altcineva ca eu și Myron să ne căsătorim?“

„Știi foarte bine ce obiecție am. E evreu!“

Oamenii sunt foarte mult unul împotriva altuia. Sunt de atât timp condiționați pentru acest antagonism, încât au uitat de tot că suntem cu toții ființe umane, că aparținem aceluiasi pământ, aceleiași planete.

Cu cât e mai mare distanța dintre soț și soție, cu atât mai bun va fi rodul căsătoriei lor. Și la fel se întâmplă în pictură, în muzică, în matematică, în fizică, în chimie – un fel de încrucișare. Ori de câte ori un om trece de la o disciplină la alta, el aduce aroma disciplinei lui, cu toate că acea disciplină nu poate fi practică. Ce să faci cu muzica atunci când treci la fizică? Trebuie să uiți de tot de ea, însă ea rămâne în fundal; a ajuns să facă parte din tine și te va afecta orice ai face. Fizica e foarte departe de muzică, dar mai devreme sau mai târziu vei găsi teorii, ipoteze care vor avea cumva aroma și culoarea muzicii. S-ar putea să începi să simți că lumea e o armonie, nu un haos, ci un cosmos. Lucrul ăsta nu e cu puțință pentru cineva care nu știe nimic despre muzică.

Dacă un dansator trece la muzică, el aduce ceva nou, contribuie cu ceva nou la muzică.

Dacă un dansator trece la muzică, el aduce ceva nou, contribuie cu ceva nou la muzică.

Propunerea mea e ca oamenii să treacă de la o disciplină la alta. Când te obișnuiești cu o disciplină, când tehnica devine o temniță pentru tine, treci la altă disciplină. E o idee bună, e o idee grozavă. Te vei pomeni devenind din ce în ce mai creator.

Însă trebuie să ții minte un lucru: dacă ești cu adevărat creator, s-ar putea să nu ajungi renumit. Unui adevărat creator îi ia timp să devină renumit, pentru că el trebuie să creeze valori noi, criterii noi, numai apoi poate fi judecat. El trebuie să aștepte cel puțin cincizeci de ani. Când ajunge să fie apreciat, e deja mort. Dacă vrei faimă, uită de creativitate. Exersează întruna, fă lucruri la care ești mai îndemânatic, pe care le faci cât mai bine din punct de vedere tehnic, și vei fi renumit, pentru că oamenii înțeleg asta. Tehnica e deja acceptată.

E de așteptat ca omul creator să fie pedepsit, ține minte asta.

Ori de câte ori aduci ceva nou în lume, e de așteptat să fii respins. Lumea nu iartă un om care aduce ceva nou. E de așteptat ca omul creator să fie pedepsit, ține minte asta. Lumea apreciază omul necreator, dar îndemânatic, omul perfect din punct de vedere tehnic, pentru că perfecțiunea tehnică înseamnă pur și simplu perfecțiunea trecutului. Și toți oamenii înțeleg trecutul, toți au fost educați să îl înțeleagă. Să aduci ceva nou în lume înseamnă să nu-l aprecieze nimeni; este atât de nou încât nu există criterii în baza cărora să poată fi evaluat. Nu există mijloace care să-i ajute pe oameni să-l înțeleagă. Vor trebui să treacă cel puțin cincizeci de ani ca oamenii să înceapă să-l aprecieze, iar la acea vreme artistul va fi mort.

Vincent Van Gogh n-a fost apreciat pe vremea lui. N-a vândut nici măcar un tablou. Acum fiecare pânză a lui se vinde cu milioane de dolari – și sunt aceleași pânze! Vincent Van Gogh avea lumea lui. El a adus o nouă viziune. Au trebuit să treacă multe decenii pentru ca omenirea să înceapă încetul cu încetul să simtă că

există ceva în tablourile lui. Omenirea e înceată și letargică, ea rămâne în urma timpului. Iar omul creator este întotdeauna înaintea vremii sale, de aici decalajul.

Așa că, dacă vrei într-adevăr să fii creator, va trebui să accepți că nu vei fi renumit, că nu vei fi cunoscut. Dacă vrei cu adevărat să fii creator, trebuie să înveți fenomenul simplu al „artei de dragul artei“, fără nici un motiv. Trebuie să-ți placă ceea ce faci. Dacă poți găsi câțiva prieteni cărora să le placă ce faci tu, bine; dacă nu, bucură-te singur. E suficient să îți placă ție. Dacă te simți împlinit prin ceea ce faci, e suficient.

Tu îmi spui: „Nu mai știu sigur care sunt calitățile adevăratei arte“.

Adevărata artă este cea care te ajută să te liniștești, să fii plin de bucurie, care îți dă motiv de sărbătoare, te face să dansezi – este lipsit de relevanță dacă mai participă cineva la bucuria ta sau nu. Adevărata artă e cea care devine o punte între tine și Dumnezeu. Adevărata artă este o meditație, te absoarbe într-atât încât eul dispare.

Adevărata artă este lucrul făcut cu mare plăcere, care te face să uiți de tine, care te copleșește de pace și bucurie. Și nu băga în seamă ce spun criticii. Criticii nu știu nimic despre artă. De fapt, critici devin cei care nu pot să fie artiști. Dacă nu poți să ieși parte la alergări, dacă nu poți să fii atlet olimpic, măcar stai pe margine și aruncă în alergători cu pietre; asta poți s-o faci ușor.

Asta fac criticii. Ei nu pot să fie participanți, nu pot să creeze nimic. Am auzit de un mistic căruia îi plăcea foarte mult să picteze, și toți criticii de pe vremea lui erau împotriva lui. Veneau la el pe rând și spuneau: „Asta nu-i bine, aia nu-i bine“. Misticul a ajuns să se sature de ei, așa că, într-o zi, și-a agățat în fața casei toate picturile și i-a invitat pe toți criticii să vină cu pensule și culori ca să-i corecteze tablourile – criticaseră destul, acum era vremea să corecteze. N-a apărut nici un critic. E ușor să critici, e greu să corectezi. Și, după asta, criticii nu i-au mai criticat tablourile. Misticul a făcut ceea ce trebuia.

Așa că nu lua în seamă ce spun criticii. Importante sunt simțirea ta, căldura lăuntrică, strălucirea lăuntrică. Dacă ceea ce faci îți dă o senzație de căldură, îți trezește bucurie, atunci acel lucru devine o punte între tine și Dumnezeu. Arta poate să fie rugăciunea cea mai adâncă, meditația cea mai profundă. Ea te conduce încet, pas cu pas, spre Dumnezeu. Așadar, asta este criteriul meu: dacă ea te conduce spre Dumnezeu, este artă autentică, artă adevărată.

Arta banilor

Poți să vorbești despre bani? Ce e cu toate aceste sentimente legate de bani? Ce îi face atât de puternici încât oamenii își sacrifică viața pentru ei?

Asta e o întrebare foarte interesantă.

Toate religiile condamnă bogăția, pentru că bogăția îți dă tot ce poate fi cumpărat în viață. Și aproape tot poate fi cumpărat, cu excepția acelor valori spirituale precum iubirea, compasiunea, iluminarea, libertatea. Aceste câteva lucruri reprezintă excepții, iar excepțiile întăresc regula. Orice altceva se poate procura cu bani.

Cum toate religiile sunt împotriva vieții, ele sunt implicit și împotriva banilor. Asta e un corolar natural. Viața are nevoie de bani pentru că are nevoie de confort – viața are nevoie de mâncare bună, viața are nevoie de haine bune, viața are nevoie de case bune. Viața are nevoie de literatură, de muzică, de artă, în general. Viața e vastă!

Omul care nu înțelege muzica clasică e infirm. E surd.

Omul care nu înțelege muzica clasică e infirm. E surd. O fi având el auzul bun din punct de vedere medical, dar metafizic...

Înțelegerea muzicii clasice este posibilă numai dacă înveți, și e o învățătură pe termen lung. Dar, ca să înveți s-o înțelegi, trebuie să n-ai probleme cu foamea, cu sărăcia, cu tot felul de prejudecăți. Trebuie să fii liber de toate acestea.

De exemplu, mahomedanii au interzis muzica; ei au lipsit omul de o experiență

fantastică. Lucrul ăsta s-a întâmplat pe vremea domniei lui Aurangzeb. El a fost unul dintre cei mai puternici împărați mahomedani. Și nu era numai puternic, era extrem de neîndurător.

Până la el, împărații mahomedani interziceau numai acea muzică ce era împotriva Islamului. Însă Aurangzeb a declarat că, dacă în Delhi era auzită vreo muzică, muzicantul avea să fie imediat decapitat. Iar Delhi era plin de muzicanți, lucru firesc, deoarece era de mii de ani capitala țării.

Când au auzit de această declarație, toți muzicanții s-au adunat – și erau mii – și s-au dus să protesteze la palatul lui Aurangzeb. Au făcut o momâie care semăna cu un mort și s-au dus cu ea la palat.

Aurangzeb a ieșit în balcon și a întrebat: „Cine a murit?”

Protestatarii au răspuns: „Muzica. Tu ai omorât-o”.

Aurangzeb a spus: „E bine că a murit. Acum faceți-mi plăcerea și săpați o groapă cât mai adâncă, astfel încât să nu mai iasă niciodată din ea”.

Miile de muzicanți și lacrimile lor n-au avut nici un efect asupra lui Aurangzeb – el făcea ceva „sacru”.

Muzica e interzisă de mahomedani. De ce? Pentru că, în Orient, muzica era interpretată în principal de femei frumoase. În Orient și în Occident înțelesul cuvântului „prostituată” diferă. În Occident prostituata își vinde corpul. În Orient, în trecut, prostituata nu își vindea corpul; ea își vindea geniul, dansul, muzica.

Te va surprinde să afli că fiecare rege indian își trimitea fiii care urmau să-i fie succesori să trăiască un număr de ani cu mari prostituate. Tinerii erau trimiși să învețe eticheta, gentilețea, muzica, dansul, pentru că un rege trebuia să știe de toate. El trebuia să înțeleagă frumusețea, logica, bunele maniere. Asta era vechea tradiție indiană.

Mahomedanii au întrerupt-o. Muzica era împotriva religiei lor. De ce? Deoarece,

ca să înveți muzica, trebuia să intri în casa unei prostituate. Mahomedanii condamnă veselie, or, casele prostituatelor erau pline de râsete, de cântece, de dans. Așa că pur și simplu au interzis muzica; să asculți muzică era un păcat.

Același lucru l-au făcut și alte religii, din motive diferite, dar toate reteză bogăția omului. Și principala învățătură este renunțarea la bani.

Logica e simplă. Dacă n-ai bani, nu poți să ai nimic altceva. Decât să taie ramurile, religiile au tăiat rădăcinile. Omul fără bani e flămând, dezbrăcat, cerșetor. Nu te aștepti de la el să aibă timp de Dostoievski, de Nijinski, de Bertrand Russell, de Albert Einstein; nu, e imposibil.

Toate religiile laolaltă au făcut omul cât mai sărac cu putință.

Toate religiile laolaltă au făcut omul cât mai sărac cu putință. Au condamnat banii atât de mult, au lăudat sărăcia atât de mult încât, în ceea ce mă privește, ele sunt cei mai mari criminali pe care i-a cunoscut lumea.

Uite ce spune Iisus: „Mai lesne este să treacă cămila prin urechile acului, decât să intre un bogat în împărăția lui Dumnezeu“. Ce zici de asta?

Bogăția e condamnată, banii sunt condamnați. Lumea e împărțită în două tabere. Nouăzeci și opt la sută dintre oameni trăiesc în sărăcie, dar cu o mare consolare, că acolo unde bogații nu vor putea să intre, ei vor fi primiți cu brațele deschise. Iar doi la sută, care sunt bogați, trăiesc cu imensa vinovăție că sunt bogați.

Din cauza vinovăției nu se pot bucura de bogăția lor, în inima lor există teama că s-ar putea să nu fie lăsați să intre în paradis. Bogăția nu-i consolează.

Bogatul trăiește într-o permanentă stare de teamă. Chiar dacă se bucură de lucruri sau încearcă să se bucure, vinovăția îi otrăvește bucuria. Poate că face dragoste cu o femeie frumoasă, dar numai corpul e cel care face dragoste. El se gândește la paradisul în care cămilele intră, iar el stă afară și se uită. Ei bine, poate omul ăsta să facă dragoste? El știe că viața e scurtă, iar după aceea e doar întuneric și focul iadului. El trăiește cu o teamă paranoică.

Săracul trăiește deja în iad, dar măcar are o consolare. Poate părea paradoxal, dar în țările sărace oamenii sunt mai mulțumiți decât cei din țările bogate. Am văzut în India oameni extrem de săraci care n-au nici o nemulțumire. Iar americanii umblă prin lume după călăuzire spirituală – e normal, ei nu vor să fie înfrânți de cămile; ei vor să intre în împărăția lui Dumnezeu.

Poate că sunt prima persoană care are respect pentru bani, pentru bogăție, pentru că banii te pot face bogat multidimensional.

Un sărac nu poate să-l înțeleagă pe Mozart, un flămând nu poate să-l înțeleagă pe Michelangelo, un cerșetor nu se va uita nicicând la tablourile lui Vincent Van Gogh. Oamenii care suferă de foame n-au destulă energie ca să fie inteligenți. Inteligența vine numai atunci când debordezi de energie. Săracii își epuizează energia în câștigarea pâinii. Ei nu au inteligență, nu pot să înțeleagă Frații Karamazov, ei ascultă doar prostiile pe care le spune un preot în biserică.

Nici preotul nu pricepe ce spune, nici cei din audiență. Cei mai mulți dintre ei dorm bușean, obosiți după șase zile de muncă. Iar preotului îi convine că ei dorm, căci așa nu mai trebuie să pregătească o predică nouă. Continuă să o spună pe cea veche. Toată lumea doarme, nimeni nu-și va da seama că sunt trași pe sfoară.

Bogăția e la fel de importantă ca muzica frumoasă, ca marea literatură.

Există oameni care s-au născut cu capacitatea de a fi muzicieni. Mozart a început să cânte la trei ani. La trei ani, alți mari maestri ai muzicii erau departe de el. Ei bine, el s-a născut cu acea creativitate. Van Gogh n-a urmat nici o școală de artă, dar a devenit unul dintre cei mai mari pictori din lume. Acum câțiva ani am văzut un tablou de-al lui. De acel tablou râseseră toți pictorii din vremea lui, ce să mai spunem de alții? Râseseră pentru că el pictase stelele așa cum nu le mai văzuse nimeni. Stelele lui sunt ca o nebuloasă, fiecare stea e în mișcare, ca o roată care se învâртеște continuu. Ceilalți pictori spuneau că e nebun, că alea nu erau stele. Mai mult, copacii pictați de el sub stele ajungeau mult mai sus. Cine a mai văzut astfel de copaci? Asta e nebunie curată!

Însă fizicienii au descoperit acum că Van Gogh avea dreptate: stelele nu sunt așa cum arată, sunt exact cum le-a pictat Van Gogh. Bietul Van Gogh! Ce ochi trebuie să fi avut acel om ca să vadă ceea ce fizicienilor le-a luat o sută de ani să descopere, cu toate laboratoarele și tehnologia lor. Și, foarte ciudat, doar cu

ochii, fără telescoape, Van Gogh a văzut forma exactă a stelelor. Ele se rotesc, nu sunt statice așa cum le vedem noi. Iar când a fost întrebat unde a găsit acei copaci care se înalță mai sus de stele, el a răspuns: „Am găsit acești copaci stând lângă ei și ascultându-le ambițiile. Am auzit copacii spunându-mi că au ambiția să ajungă la stele“.

Poate vor mai trece niște secole până când oamenii de știință vor descoperi că, într-adevăr, copacii sunt ambițioșii pământului.

Poate vor mai trece niște secole până când oamenii de știință vor descoperi că, într-adevăr, copacii sunt ambițioșii pământului. Un lucru e sigur – copacii se mișcă împotriva legii gravitației. Pământul îi lasă să se împotrivească gravitației, îi susține, îi ajută. Poate că pământul vrea să comunice cu stelele. Pământul e viu, și viața vrea mereu să ajungă tot mai sus. Aspirațiile ei nu au limite. Cum să înțeleagă săracii acest lucru? Ei nu au inteligență.

Vreau să-ți amintesc că așa cum unii s-au născut pictori, poeți, muzicieni, alții s-au născut creatori de bogăție. Nici ei nu au fost apreciați. Nu toată lumea poate să fie un Henry Ford.

Henry Ford s-a născut sărac și a ajuns cel mai bogat om din lume. Trebuie că a avut talent la făcut bani, la creat bogăție. Nu-i o treabă ușoară să creezi bogăție. Henry Ford trebuie prețuit la fel ca oricare maestru al muzicii, la fel ca oricare mare scriitor; de fapt, el trebuie prețuit mai mult, deoarece cu banii lui se poate procura toată arta din lume.

Eu respect banii. Banii sunt una dintre cele mai mari invenții ale omului. Ei sunt doar un mijloc. Numai tâmpiții i-au condamnat; probabil că au fost invidioși că alții au bani, și ei nu. Invidia lor a devenit condamnare.

Banii nu sunt decât un mijloc științific de schimb. Înainte să existe bani, oamenii erau în dificultate. În toată lumea exista trocul. Aveai o vacă și o dădeai la schimb pe un cal. Ei bine, e complicat să faci asta o viață. Trebuie să găsești un om care e dispus să-și dea calul pe o vacă. E treabă complicată! Poate ai să găsești oameni care au cai, dar nu-i interesează să-și ia o vacă. Și poate ai să

găsești oameni care vor vaci, dar n-au cai. E normal ca în astfel de condiții oamenii să fie săraci. Banii au simplificat lucrurile. Omul care vrea să vândă vaca nu trebuie să-l caute pe cel care vrea să vândă calul. El vinde vaca, ia banii și îl găsește pe cel care vinde calul, dar pe care nu-l interesează o vacă.

Banii au devenit mijlocul de schimb, și sistemul trocului a dispărut. Banii i-au făcut omenirii un mare serviciu și, pentru că oamenii au putut să vândă și să cumpere, firește că au devenit tot mai bogați.

Trebuie să se înțeleagă un lucru: cu cât circulă banii mai mult, cu atât mai mulți bani ai.

Trebuie să se înțeleagă un lucru: cu cât circulă banii mai mult, cu atât mai mulți bani ai. De exemplu, dacă eu am numai un dolar la mine... E doar un exemplu, n-am nici unul, n-am nici măcar un cent – n-am nici măcar buzunare! Uneori îmi fac probleme că, dacă aș avea un dolar, unde l-aș ține?

De exemplu, dacă am un dolar și continuu să-l păstrez pentru mine, în acest amfiteatru există numai un dolar. Dar dacă cumpăr ceva, iar dolarul trece în mâna altcuiva, am obținut valoarea dolarului, am luat ceva de care mă voi bucura. Nu pot să mănânc dolarul, cum să mă bucur de el păstrându-l? Mă pot bucura de el doar cheltuindu-l. Eu mă bucur, iar dolarul ajunge la altcineva. Acum, dacă el îl păstrează, în acest amfiteatru există doar doi dolari – unul de care m-am bucurat deja eu și altul pe care îl păstrează nefericitul ăla. Dar dacă nimeni nu e cărpănos și toți pun în circulație dolarul cât mai repede, atunci, dacă aici sunt trei mii de oameni, trei mii de dolari vor fi folosiți. Și asta e o singură tură. Cu cât sunt mai multe ture, cu atât sunt mai mulți dolari. Nimic nu intră – de fapt, există doar un dolar –, dar, circulând, el se multiplică.

Banii nu trebuie păstrați. În clipa în care i-ai primit, cheltuiește-i! Nu pierde vremea, pentru că pierzând vremea, împiedici banii să se înmulțească.

Banii sunt o invenție fantastică. Ei îi îmbogățesc pe oameni, îi ajută să aibă tot felul de lucruri pe care nu le aveau. Dar toate religiile sunt împotriva banilor. Ele nu vor ca omenirea să fie bogată, nu vor ca omenirea să fie inteligentă, căci dacă

oamenii ar fi inteligenți, cine ar mai citi Biblia?

Religiile nu vor ca oamenii să se veselească, pentru că dacă oamenii n-ar suferi, n-ar fi săraci și lipsiți de inteligență, cine ar mai fi clienții bisericilor, templelor, moscheilor și sinagogilor?

Eu n-am fost niciodată într-un loc religios. De ce să mă duc? Dacă locul religios vrea să aibă gustul religiei, el trebuie să vină la mine. Nu mă duc la Mecca, Mecca trebuie să vină la mine!

Eu n-am fost niciodată într-un loc religios. De ce să mă duc? Dacă locul religios vrea să aibă gustul religiei, el trebuie să vină la mine. Nu mă duc la Mecca, Mecca trebuie să vină la mine! Nu mă duc la Ierusalim, nu sunt nebun – sunt puțin sărit de pe fix, dar nu nebun. Și când aici creăm un loc al bucuriei, al râsului și al iubirii, ce să mai căutăm în Israel? Am creat noul Israel.

Renunță la toate ideile despre bani, care ți-au fost impuse. Respectă banii. Creează bogăție, pentru că numai după aceea ți se deschid multe alte dimensiuni.

Creația

Creația supremă, sensul vieții

Viața în sine nu are nici un sens. Viața este un prilej de a crea sensul. Sensul nu trebuie să fie descoperit, el trebuie să fie creat. Vei găsi sensul numai dacă îl crezi. El nu zace acolo undeva după tufe, ca să-l cauți puțin și să-l găsești. Nu e ca o piatră pe care poți s-o găsești. E o poezie care trebuie compusă, e un cântec care trebuie cântat, e un dans care trebuie dansat.

Sensul e un dans, nu o piatră. Sensul e muzică. Îl vei găsi numai dacă îl crezi. Ține minte acest lucru.

Milioane de oameni duc o viață fără sens din cauza acestei idei absolut stupide că sensul trebuie descoperit. Ca și cum ar exista deja, iar tot ce trebuie să faci este să tragi cortina și – ce să vezi? – iată sensul! Nu e așa.

Așa că ține minte: Buddha a găsit sensul pentru că l-a creat. Eu l-am găsit pentru că l-am creat. Dumnezeu nu e un lucru, ci o creație. Și numai cei care creează găsesc.

Și e bine că sensul nu zace undeva acolo, altfel l-ar fi descoperit cineva, și atunci de ce ar mai fi fost nevoie să-l descopere toți ceilalți?

Înțelegi diferența dintre sensul religios și sensul științific? Albert Einstein a descoperit teoria relativității; mai trebuie s-o descoperi și tu, și toți ceilalți? De ce? Ce rost ar avea? A făcut-o un om deja și ți-a pus teoria la dispoziție. Lui i-au trebuit ani întregi s-o descopere, dar ție îți vor trebui câteva ore s-o înțelegi.

Și Buddha a descoperit ceva, și Zarathustra a descoperit ceva, dar ce au descoperit ei nu seamănă cu descoperirea lui Einstein. Nu e de ajuns să-l urmezi pe Zarathustra ca să găsești ce a găsit el. N-ai să găsești niciodată. Va trebui să devii un Zarathustra. Înțelegi diferența?

Ca să înțelegi teoria relativității nu e nevoie să devii un Albert Einstein, nu. Trebuie doar să ai o inteligență medie, atâta tot. Dacă nu ești retardat, ai s-o înțelegi.

Dar să înțelegi sensul lui Zarathustra trebuie să devii un Zarathustra. Trebuie să-l creezi din nou. Fiecare individ trebuie să-i dea naștere lui Dumnezeu, sensului, adevărului; fiecare trebuie să rămână însărcinat și să treacă prin durerile facerii. Fiecare trebuie să poarte sensul în pânțece, să-l hrănească cu propriul sânge, și numai apoi îl descoperă.

Dacă nu vezi nici un sens în viață, probabil că aștepti pasiv ca sensul să vină, dar el nu va veni niciodată.

Dacă nu vezi nici un sens în viață, probabil că aștepti pasiv ca sensul să vină, dar el nu va veni niciodată. Religiile din trecut spuneau că sensul există deja. Nu există! Există libertatea de a-l crea, există energia de a-l crea. Există câmpul în care să semeni semințele și de pe care să culegi roadele. Totul există, dar sensul trebuie creat. De asta crearea lui este așa o bucurie, așa o aventură, așa un extaz.

Așadar, religia trebuie să fie creatoare. Până acum, religia a fost foarte pasivă, aproape impotentă. Nu te aștepta ca un om religios să fie creator. Așteaptă-te să postească, să stea în grotă, să se scoale în zori, să recite mantre și să facă alte lucruri la fel de prostești. Și toată lumea e mulțumită! E prețuit pentru că ține posturi lungi. Poate că e masochist; poate că îi place să se tortureze. Stă acolo gol, pe un ger de crapă pietrele, și lumea îl apreciază.

Dar care e rostul, care e valoarea faptului că stă gol în frig? Toate animalele din lume sunt goale pe ger, și ele nu sunt sfinți. Și ce mare lucru face el că stă așa? Care e contribuția lui la mersul lumii? A schimbat el vreun pic lumea? A făcut-o puțin mai dulce, puțin mai parfumată? Nu, nici vorbă.

E de prețuit omul care a creat un cântec. E de prețuit omul care a creat o sculptură frumoasă. E de prețuit omul care cântă frumos la flaut. Fie ca acestea să devină calități religioase de azi mârite. Prețuiește omul care iubește – iubirea e religie. Prețuiește omul care cultivă trandafiri frumoși; datorită lui, lumea e mai colorată.

Sensul rezultă din creativitate. Religia trebuie să devină mai poetică, cu un simț estetic mai dezvoltat.

Se întâmplă uneori să cauți sensul din cauză că deja ai concluzionat că sensul trebuie să fie acolo... sau dincolo, și atunci nu-l găsești. Căutarea trebuie să fie pură, nu trebuie să aibă nimic a priori în ea.

Ce sens cauți? Dacă deja ai concluzionat că trebuie să cauți un anumit sens, nu-l vei găsi, deoarece, chiar de la început, căutarea ta e poluată, e impură. Ai hotărât deja.

De exemplu, dacă un om vine în grădina mea cu gândul că, dacă găsește în ea un diamant, numai atunci grădina e frumoasă, cum nu-l va găsi, va spune că grădina n-are nici un sens. Și în grădină sunt multe flori frumoase, multe păsări care cântă, multe culori, dar el nu va vedea nimic pentru că are o anumită idee – trebuie să găsească diamantul, altfel grădina n-are nici un sens. Din cauza acestei idei ratează sensul.

Căutarea ta trebuie să fie pură. Nu umbla cu idei fixe. Umblă gol, deschis și pustiu. Și nu vei găsi numai un sens, vei găsi o mie și unul de sensuri. Atunci fiecare lucru va deveni plin de înțeles, fie că e doar o picătură de rouă care strălucește în soare înconjurată de un mic curcubeu sau doar o florică ce dansează în vânt.

Nu porni la drum cu o concluzie, altfel pornești greșit chiar de la început. Pleacă la drum fără concluzii! Asta vreau eu să spun când repet întruna: pleacă la drum fără cunoștințe, dacă vrei să găsești adevărul. Omul cunoscător nu-l găsește niciodată. Cunoștințele lui sunt o barieră.

Goldstein nu fusese niciodată la teatru. De ziua lui, copiii săi i-au făcut cadou un bilet.

După spectacol, au venit în vizită la el și l-au întrebat cum i s-a părut piesa. „Ah“, a răspuns el, „a fost o prostie. Când ea voia, nu voia el. Când voia el, nu voia ea. Iar când au vrut amândoi, s-a lăsat cortina!“

Ei bine, dacă ai o idee fixă, te uiți numai după ea, numai pe ea o cauți. Din cauza acestei îngustimi a minții, ratezi tot ce e disponibil. Sensul trebuie creat. Și sensul trebuie căutat fără concluzii prestabilite. Dacă poți să renunți la

cunoștințe, viața va căpăta dintr-odată culoare, va deveni psihedelică. Însă tu cari permanent cu tine povara scripturilor, a cărților, a teoriilor, a doctrinelor, a filosofiilor... te pierzi în toate astea. Și totul a devenit o harababură, nu mai ții minte care ce este. În mintea ta e o harababură. Fă curățenie în ea! Mintea goală e cea mai bună minte. Iar cei care îți spun că mintea pustie e atelierul diavolului sunt agenții diavolului. Diavolul nu se descurcă fără gânduri.

În mintea ta e o harababură. Fă curățenie în ea! Mintea goală e cea mai bună minte.

Acolo unde e pustietate diavolul nu poate să facă absolut nimic. În pustietate, el n-are nici o șansă.

Însă în mintea ta sunt foarte multe lucruri amestecate; nimic nu e limpede. Ai auzit atâtea lucruri din atâtea surse – mintea ta e un monstru! Și încerci să ții minte, ți s-a spus să ții minte: „Nu uita!“ Și, firește, povara e atât de mare, încât nu poți să ții minte. Ai uitat multe lucruri. Multe lucruri ți le-ai imaginat și le-ai adăugat de la tine.

Un englez care vizita America a luat parte la un banchet și l-a auzit pe amfitrion rostind următorul toast:

„În cinstea celui mai fericit moment din viața mea, petrecut în brațele soției altui bărbat – mama mea“.

„Asta e tare!“, și-a spus englezul. „Trebuie s-o țin minte s-o spun când mă întorc acasă.“

După câteva săptămâni, când s-a întors în Anglia, a participat la o masă dată de biserică și a fost rugat să țină un toast. Pe un ton bubuitoare, s-a adresat mesenilor:

„În cinstea celui mai fericit moment din viața mea, petrecut în brațele soției altui

bărbat...”

După o pauză lungă, mesenii au început să se foiască, fulgerându-l cu privirea, indignați, pe vorbitor. Prietenul acestuia, care stătea lângă el, i-a șoptit: „Fă bine și explică-te repede”.

„Pe cinstea mea”, bălmăji vorbitorul, vă rog să mă iertați. Am uitat numele nenorocitei de femei!”

Asta se întâmplă. Ții minte „Platon a spus asta”, ții minte „Lao Tzu a spus asta”, ții minte ce a spus Iisus, ții minte ce a spus Mohamed, iar toate se amestecă, și nu vii cu un cuvânt de la tine. Atât timp cât nu spui ceva de la tine, ratezi sensul.

Renunță la cunoștințe și fii mai creator.

Renunță la cunoștințe și fii mai creator. Ia aminte, cunoștințele sunt adunate, nu e ne-voie să fii creator în privința lor; trebuie doar să fii receptiv. De asta omul a fost redus la condiția de spectator. Citește ziarele, citește Biblia și Coranul și Gita, se duce la film, se duce la fotbal sau stă la televizor, ascultă radioul... și așa mai departe. Douăzeci și patru de ore pe zi e într-un soi de inactivitate, e spectator. Alții fac lucrurile, și el doar se uită. Nu vei găsi sensul uitându-te. Trebuie să devii participant. Sensul vine prin participare. Participă la viață! Participă cât mai profund, cât mai total cu putință. Riscă totul pentru participare. Dacă vrei să știi ce e dansul, nu te uita la un dansator, învață să dansezi, fii tu dansator. Dacă vrei să cunoști ceva, participă! Asta e calea cea bună, calea adevărată de a cunoaște un lucru. Și viața ta va avea un sens. Și nu doar un singur sens, ci o mulțime de sensuri. Va ninge cu sensuri asupra ta.

Viața trebuie să fie multidimensională, numai atunci există sens. Să nu duci niciodată o viață unidimensională.

Viața trebuie să fie multidimensională, numai atunci există sens. Să nu duci niciodată o viață unidimensională. Și asta e o problemă. Cineva ajunge inginer, și apoi crede că totul s-a terminat. Se identifică cu faptul că e inginer. Atunci, toată viața e doar inginer... și există milioane de alte lucruri, dar el merge pe un singur drum. Se plictisește, se satură. E obosit, istovit. Continuă să se târască mai departe, așteptând numai moartea. Ce sens mai are viața lui?

Fii mai interesat de viață. Nu fi întotdeauna practic, mai și joacă-te câteodată. Nu fi doar doctor sau inginer sau director de școală sau profesor, fii cât mai multe lucruri cu puțință. Joacă cărți, cântă la vioară, fii fotograf amator, fii poet... Găsește în viață cât mai multe lucruri, iar atunci vei avea bogăție. Sensul e un produs secundar al bogăției.

Am auzit o poveste foarte semnificativă despre Socrate. Se zice că, în timp ce era în închisoare și își aștepta moartea, Socrate era bântuit de un vis care îl îndemna să cânte. Bătrânul considera că întotdeauna servise arta cu filosofia sa. Dar acum, îndemnat de acel glas misterios, puse fabule pe muzică, îi închină un imn lui Apolo și cântă la flaut. În fața morții, filosofia și muzica și-au dat mâna, iar Socrate a fost mai fericit ca niciodată.

El nu cântase niciodată la flaut. În fața morții, ceva dinlăuntru lui l-a îndemnat să cânte. O parte din ființa lui rămăsese sufocată – da, până și un om ca Socrate a putut să rămână unidimensional. Partea negată insista: „Gata cu logica, puțină muzică îți va face bine, va aduce echilibru. Destul cu argumentația, cântă la flaut“. Și glasul era atât de insistent, încât Socrate a trebuit să cedeze.

Probabil că discipolii săi au fost nedumeriți: „A înnebunit? Socrate să cânte la flaut?“ Dar, pentru mine, lucrul ăsta e foarte semnificativ. Muzica lui nu putea să fie grozavă, pentru că el nu cântase niciodată nici la flaut, nici la alt instrument. Trebuie să fi fost o muzică de amator, copilărească, și totuși, ceva din el a fost mulțumit. Poate, pentru prima dată în viața lui, a fost spontan. Pentru prima dată a făcut ceva ce nu era susținut de rațiune. Altfel, era un om rațional.

Zilele trecute am citit o poveste despre marele mistic hasidic Baal Shem.

Era sărbătoare, și hasizii se adunaseră să se roage împreună cu maestrul lor.

Un om venise cu copilul său retardat. Omul era cam îngrijorat, stătea cu ochii pe băiat, căci se temea să nu facă ceva necugetat. După ce rugăciunile fură spuse, băiatul îl întrebă pe tată: „Am un fluier, pot să cânt la el?” Tatăl spuse: „Categoric nu. Unde ți-e fluierul?” Băiatul i-a arătat că îl avea în buzunar, iar tatăl a continuat să stea cu ochii pe el, dar și pe acel buzunar. Cum atunci toată lumea a început să danseze, tatăl a uitat de fluier și de băiat și a dansat și el. Hasizii erau oameni veseli, dansatori – toată crema iudaismului era prezentă acolo.

Când toată lumea se ruga la Dumnezeu și dansa, dintr-odată băiatul n-a mai rezistat. Și-a scos fluierul și a suflat în el. Toți au fost șocați. Însă Baal Shem a venit, l-a îmbrățișat pe băiat și a spus: „Rugăciunile noastre sunt auzite. Fără acest fluier, totul era zadarnic, pentru că acest fluierat este singurul lucru spontan de aici. Restul era ritual“.

Nu lăsa ca viața ta să devină un ritual mort. Lasă să existe și momente inexplicabile, lasă să existe și câteva lucruri misterioase, care nu pot fi explicate rațional. Lasă să existe și câteva lucruri care să-i facă pe oameni să creadă că ești puțin nebun. Omul care e sănătos la minte sută la sută e mort. Puțină nebunie alături e întotdeauna o mare bucurie. Fă și câteva lucruri nebunești. Iar atunci sensul va fi posibil.

Nu lăsa ca viața ta să devină un ritual mort. Lasă să existe și momente inexplicabile, lasă să existe și câteva lucruri misterioase, care nu pot fi explicate rațional.

Pentru informații suplimentare, vizitați:

www.USHO.com

un website cuprinzător în diferite limbi care include o revistă, OSHO Books, OSHO TALKS în format audio și video, arhiva de texte OSHO Library în engleză și hindi și informații detaliate despre Meditațiile OSHO.

Veți găsi și programul OSHO Multidiversity și informații despre Stațiunea Internațională de Meditație OSHO.

Website-uri:

<http://OSHO.com/AllAboutOSHO>

<http://OSHO.com/Resort>

<http://OSHO.com/Shop>

<http://www.youtube.com/OSHOinternational>

<http://www.Twitter.com/OSHO>

<http://www.facebook.com/pages/OSHO.International>

Pentru a contacta Osho International Foundation:

www.osho.com/oshointernational,

oshointernational@oshointernational.com

Despre autor

Osho sfidează orice categorizare. Miile sale de discursuri acoperă totul, de la căutarea individuală a sensului vieții la cele mai importante probleme sociale și politice cu care se confruntă societatea de astăzi. Cărțile lui Osho nu sunt scrise, ci sunt transcrise din înregistrări video și audio ale unor discursuri improvizate adresate unui public internațional. După cum spune el, „Așadar ține minte: orice spun nu e doar pentru tine... vorbesc și pentru generațiile viitoare“. Osho a fost descris de Sunday Times din Londra drept unul dintre cei „1 000 de creatori ai secolului XX“, iar de către autorul american Tom Robbins drept „cel mai periculos om de la Iisus Hristos încoace“. Sunday Mid-day (India) l-a selectat pe Osho drept una dintre cele zece persoane – alături de Gandhi, Nehru și Buddha – care au schimbat destinul Indiei.

Osho a spus despre opera lui că ajută la crearea condițiilor pentru apariția unui tip nou de ființă umană. El a caracterizat adesea această nouă ființă umană ca fiind „Zorba Buddha“ – capabilă de a se bucura atât de plăcerile lumești, precum Zorba Grecul, cât și de seninătatea tăcută a unui Gautam Buddha. Ceea ce trece ca un fir călăuzitor prin toate aspectele discursurilor și meditațiilor lui Osho este o viziune ce include atât înțelepciunea fără vârstă a tuturor secolelor trecute, cât și potențialul cel mai înalt al științei și tehnologiei de astăzi (și de mâine).

Osho este cunoscut pentru contribuția lui revoluționară la știința transformării de sine, cu o abordare a meditației ce recunoaște ritmul accelerat al vieții contemporane. Meditațiile sale active OSHO, unice, sunt concepute ca mai întâi să elibereze stresul acumulat al minții și al trupului, astfel încât să devină mai ușor să experimentezi starea de liniște și de relaxare lipsită de gânduri în viața obișnuită.

Sunt disponibile două lucrări autobiografice ale autorului:

- *Autobiography of a Spiritual Incorrect Mystic* (trad. rom.: *Autobiografia unui mistic nonconformist*, Editura Mix, 2011)

- *Glimpses of a Golden Childhood* (trad. rom.: *Amintiri dintr-o copilărie de aur*, Editura Mix, 2012)

Despre Stațiunea de Meditație Osho

STAȚIUNEA INTERNAȚIONALĂ DE MEDITAȚIE OSHO

Localizare: Situată la aproximativ 161 de kilometri la sud-est de Mumbai, în orașul modern înfloritor Pune, India, Stațiunea Internațională de Meditație Osho este o destinație de vacanță și nu numai. Stațiunea de Meditație se întinde pe mai bine de 16 hectare de grădini spectaculoase, într-o zonă rezidențială superbă înconjurată de copaci.

Unicitate: În fiecare an, stațiunea de meditație primește mii de persoane din peste 100 de țări. Campusul unic oferă posibilitatea pentru o experiență personală directă a unui nou mod de viață – cu mai multă conștientizare, relaxare, distracție și creativitate. Este disponibilă o mare varietate de programe opționale neîntrerupte tot timpul anului. Să nu faci nimic și doar să te relaxezi este unul dintre ele!

Toate programele se bazează pe viziunea lui OSHO despre „Zorba Buddha” – un gen de ființă umană calitativ nouă care este capabilă atât să participe creativ la viața de zi cu zi, cât și să se relaxeze în tăcere și meditație.

Meditații: Un program de meditații pentru întreaga zi, pentru fiecare tip de persoană, include metode active și pasive, tradiționale și revoluționare, și în special OSHO Active Meditations™. Meditațiile au loc în probabil cea mai mare sală de meditații din lume, Osho Auditorium.

Multidiversitate: Sesiunile individuale, cursurile și seminariile acoperă toate domeniile, de la arte la tratamente holistice de sănătate, transformare personală, relații și etape de tranziție în viață, munca drept meditație, științe ezoterice și abordarea „zen” a sportului și recreerii. Secretul succesului Multidiversității rezidă în faptul că toate programele sale sunt combinate cu meditația, susținând înțelegerea faptului că ființele umane sunt mult mai

mult decât suma părților lor.

Basho Spa: Luxosul Basho Spa oferă bazine de înot în aer liber, pentru relaxare, înconjurate de copaci și vegetație tropicală. Stilul unic, jacuzzi spațioase, saune, săli de gimnastică, terenuri de tenis... efectul lor este sporit de situarea lor într-o zonă de o frumusețe uluitoare.

Bucătăria: O varietate de diferite spații de servit masa oferă mâncăruri vegetariene occidentale, asiatice și indiene delicioase – majoritatea fiind organice, produse special pentru stațiunea de meditație. Pâinea și prăjiturile sunt făcute în brutăria proprie a stațiunii.

Viața de noapte: Seara, există numeroase evenimente dintre care să alegi – dansul situându-se în fruntea listei! Alte activități includ meditații sub cerul liber în nopțile cu lună plină, spectacole de varietăți, concerte și meditații pentru viața de zi cu zi.

Sau poți doar să te bucuri întâlnind diferite persoane la Plaza Café ori plimbându-te în liniștea nopții prin parcurile din împrejurimile de vis.

Facilități: Poți cumpăra toate produsele de bază și articole de toaletă din Galleria. Multimedia Gallery comercializează o paletă largă de produse media OSHO. Există și o bancă, o agenție de voiaj și un Cyber Café în campus. Pentru cei cărora le place să meargă la cumpărături, Pune oferă toate opțiunile, de la produse indiene tradiționale și etnice până la numeroase magazine aparținând unor lanțuri internaționale.

Cazare: Poți să stai în camerele elegante ale Osho Guesthouse sau, pentru sejururi mai lungi, poți opta pentru unul dintre pachetele-program Living-In. În plus, există o ofertă largă de hoteluri și apartamente private în

apropriere.

www.osho.com/meditationresort